

ZPRÁVA ZA ROK 2013 O STAVU VYŘIZOVÁNÍ STÍŽNOSTÍ PODANÝCH PROTI ČESKÉ REPUBLICE K EVROPSKÉMU SOUDU PRO LIDSKÁ PRÁVA

PŘEHLED ZPRÁVY

ÚVOD

I. NALÉZACÍ ČÁST AGENDY STÍŽNOSTÍ

1.1. ROZHODNUTÍ SOUDU O STÍŽNOSTECH PROTI ČESKÉ REPUBLICE

- 1.1.1. ODSUZUJÍCÍ ROZSUDKY
- 1.1.2. ROZSUDKY O NEPORUŠENÍ ÚMLUVY A ROZHODNUTÍ O NEPŘIJATELNOSTI
 - 1.1.2.1. Rozsudky o neporušení Úmluvy
 - 1.1.2.2. Rozhodnutí o odmítnutí stížností
- 1.1.3. STÍŽNOSTI, O NICHŽ BYLO ŘÍZENÍ ZASTAVENO
 - 1.1.3.1. Smírně urovnané případy
 - 1.1.3.2. Případy uzavřené jednostranným prohlášením vlády
 - 1.1.3.3. Stížnosti vzaté zpět

1.2. NOVĚ OZNÁMENÉ STÍŽNOSTI A JINÉ AKTIVITY V ŘÍZENÍ PŘED SOUDEM

- 1.2.1. NOVĚ OZNÁMENÉ STÍŽNOSTI
- 1.2.2. JINÉ AKTIVITY V ŘÍZENÍ PŘED SOUDEM

II. VYKONÁVACÍ ČÁST AGENDY STÍŽNOSTÍ

2.1. VĚCI, V NICHŽ BYL DOHLED NAD VÝKONEM UZAVŘEN

2.2. INDIVIDUÁLNÍ OPATŘENÍ K NÁPRAVĚ

- 2.2.1. OBNOVA ŘÍZENÍ U ÚSTAVNÍHO SOUDU
- 2.2.2. ANALÝZA POTŘEBY A MOŽNOSTI DALŠÍCH INDIVIDUÁLNÍCH OPATŘENÍ

2.3. OBECNÁ OPATŘENÍ K NÁPRAVĚ

- 2.3.1. PŘÍPADY S TRVAJÍCÍ POTŘEBOU PŘIJETÍ OBECNÝCH OPATŘENÍ
 - 2.3.1.1. Vzdělávání romských dětí šest let po rozsudku velkého senátu
 - 2.3.1.2. Další rozsudky, u nichž přetrvává potřeba přijmout obecná opatření k nápravě
- 2.3.2. PŘÍPADY BEZ TRVAJÍCÍ POTŘEBY PŘIJETÍ OBECNÝCH OPATŘENÍ

DOSLOV

PŘÍLOHA Č. 1: ANOTACE ODSUZUJÍCÍCH ROZSUDKŮ

PŘÍLOHA Č. 2: ANOTACE ZAMÍTAVÝCH ROZSUDKŮ NEBO ODMÍTAVÝCH ROZHODNUTÍ

PŘÍLOHA Č. 3: KANCELÁŘ VLÁDNÍHO ZMOCNĚNCE

PŘÍLOHA Č. 4: METODIKA ZPRACOVÁNÍ STATISTIKY AGENDY STÍŽNOSTÍ

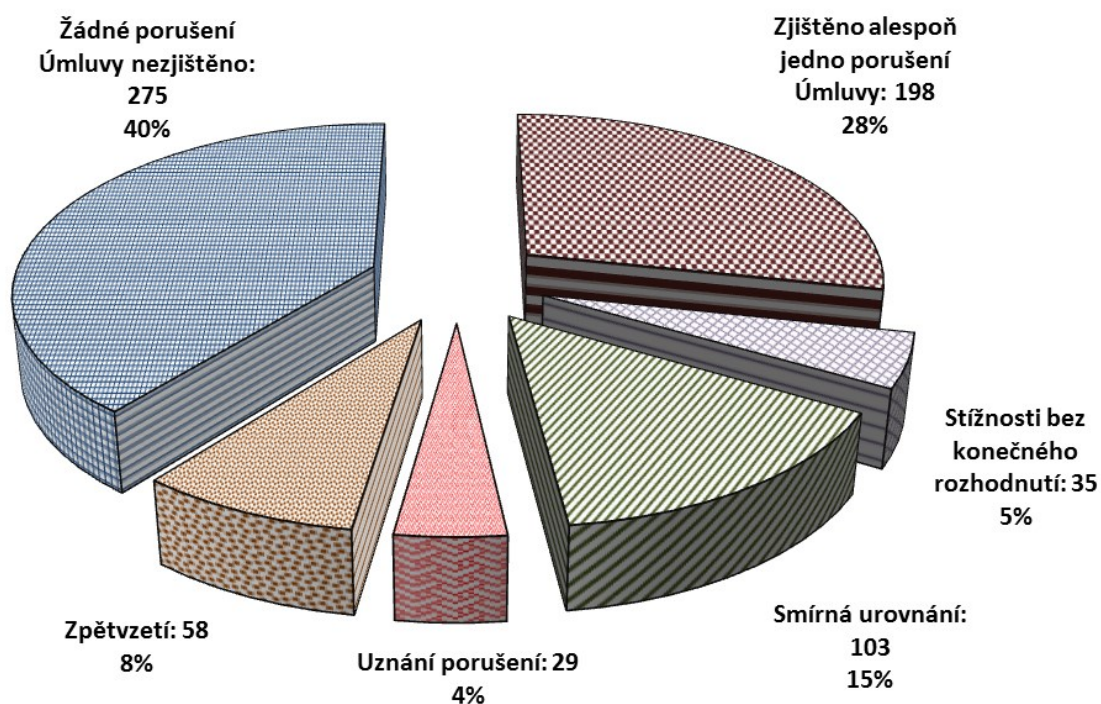
OBSAH

ÚVOD

Česká republika jako nástupkyně České a Slovenské Federativní Republiky je od 18. března 1992 vázána Úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod (Evropská úmluva o lidských právech, dále jen „Úmluva“) a podrobena pravomoci Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „Soud“) projednávat individuální a mezistátní stížnosti na porušení závazků vyplývajících z Úmluvy a těch protokolů ji doplňujících, které naše země ratifikovala.

Ježto však Česká republika jako samostatný stát existuje toliko od 1. ledna 1993, úvodní graf vyjadřuje, jak si Česká republika celkově stojí za dobu, po kterou je samostatně součástí systému Úmluvy, do konce období, za něž je zpráva podávána, tj. v letech 1993 až 2013. Ke grafu je třeba vedle odkazu na metodiku jeho zpracování¹ předeslat, že zachycuje pouze zlomek z celkového počtu případů předložených za oněch 21 let proti České republice, neboť naprostá většina stížností nebývá žalované vládě oznamována, ale tato podání končí jako odmítnutá samosoudcem.

**Stav projednání stížností oznámených vládě České republiky od 01/01/1993 do 31/12/2013
(celkem 698 stížností)**

Právě delší časové období, na rozdíl od pouhého jednoho kalendářního roku, na který se zpráva dále zaměří, umožňuje získat celkový pohled na vývoj této agendy. Během roku 2013 pak Soud ve vztahu k České republice vydal:

- 8 rozsudků, v nichž konstatoval alespoň jedno porušení Úmluvy,
- 1 rozsudek, kterým částečně revidoval svůj dřívější rozsudek o porušení Úmluvy,

¹ Přehled vychází z údajů shromážděných kanceláří vládního zmocněnce na základě oznámených („komunikovaných“) stížností. K metodice zpracování viz příloha č. 4 k této zprávě.

- 2 rozsudky, v nichž dospěl k závěru, že k porušení Úmluvy nedošlo,²
- 15 rozhodnutí, kterými stížnosti prohlásil za nepřijatelné (přičemž u dvanácti z nich vláda překládala stanovisko a zbývajících čtyři Soud prohlásil za nepřijatelné bez stanoviska vlády),³
- 12 stížností bylo uzavřeno smírně,
- 20 stížností bylo uzavřeno jednostranným prohlášením vlády a
- 3 stížnosti byly vzaty zpět.

Vládě pak bylo oznámeno 35 nových stížností. (K tomuto údaji lze pro ilustraci výše uvedené skutečnosti, že referované případy jsou pouze malou výsečí z objemu kauz, jimiž se Soud zabývá, doplnit, že v roce 2013 Soud zasedající jako samosoudce odmítl kolem 800 „našich“ stížností a jen zmíněný počet 35 stížností byl za toto období vládě zaslán k vyjádření.)

Ohledně finančního aspektu stížností, jejichž projednávání bylo v roce 2013 uzavřeno, lze uvést, že stěžovatelé v nich požadovali spravedlivé zadostiučinění (majetkovou škodu, nemajetkovou újmu a náklady řízení) v celkové výši nejméně 945 tis. € (přes 24,1 mil. Kč; tato částka se týká pouze případů, v nichž Soud nakonec rozhodl rozsudkem, proto je použito slova „nejméně“). Soud stěžovatelům přiznal celkovou částku necelých 110 tis. €, z čehož však bylo na základě odsuzujících rozsudků přiznáno toliko 689 €. Zbývajících částku představují dohodnutá smírná urovnání (57,8 tis. €) a platby, k nimž se vláda zavázala jednostranným prohlášením (cca 51,7 tis. €)⁴

Vedle zmíněného finančního aspektu agendy stížností je třeba vzít v úvahu, že z rozsudků, v nichž bylo shledáno porušení Úmluvy, a případně také ze smírných urovnání nebo jednostranných prohlášení vlády vyplývají další povinnosti na poli nápravných opatření.

Tato zpráva je tudíž dále členěna na dvě části. První, nazvaná část nalézací, neboť se týká procesu nalézání práva vyplývajícího z Úmluvy, je věnována přehledu řízení před Soudem, tedy rozhodování Soudu o stížnostech podaných proti České republice, případně dalším událostem a aktivitám spojeným s fungováním Soudu ve vztahu k naší zemi. Druhá část, nazvaná část vykonávací, se pak zabývá problematikou implementace rozsudků (rozhodnutí) Soudu, tedy jejich výkonu, nad níž dohlíží jiný orgán Rady Evropy, a sice Výbor ministrů.

Vedle toho zpráva obsahuje přílohy s podrobnějšími informacemi k některým tématům.

Závěrem je ještě namístě upřesnit, že tam, kde není uvedeno u názvu stížnosti jméno žalovaného státu, je jím Česká republika. Identifikační údaje o stížnostech nejsou kompletní, nacházejí-li se na jiném místě této zprávy (v příloze č. 1 nebo 2) nebo nejsou relevantní pro období, za které se zpráva podává.

² V jednom případě bude senátní rozsudek v budoucnu nahrazen rozsudkem velkého senátu.

³ Těchto 15 rozhodnutí se týkalo celkem 16 stížností.

⁴ První upřesnění těchto údajů je zmíněno v textu: z uplatněných nároků je uvedena pouze část, neboť nejsou započteny nároky uplatněné stížnostmi, které byly prohlášeny Soudem, často k námitce vlády, za nepřijatelné. Znamená to, že ve skutečnosti byly nároky v případech uzavřených v roce 2013 ještě vyšší. Je třeba ovšem dále vzít v úvahu, že stěžovatelé nejsou při vznášení finančních nároků nijak omezeni vestavěnými regulátory (např. soudními poplatky vypočítávanými v závislosti na hodnotě sporu nebo rozhodováním o nákladech v závislosti na míře úspěchu v řízení), které by je vedly k rozumnému uplatňování finančních požadavků. Přestože jsou uvedená čísla pouze ilustrativní, nelze pominout, že agenda sporů před Soudem nese pro stát zřejmá finanční rizika (v zásadě srovnatelná s jinými spornými agendami, jako jsou spory z dohod o ochraně investic nebo spory ohledně pokut nebo vracení plateb v rámci Evropské unie), která se obhajobě státu většinou daří úspěšně odvrátit. V některých případech byly na základě znaleckých posudků nárokovány částky dosahující až výše kolem 1 mld. Kč (*Forminster Enterprises Limited, Družstevní záložna PRIA* nebo *Rodinná záložna, spořitelní a úvěrní družstvo*). Recentní riziko v tomto ohledu představují především případy stížností na regulaci nájemních vztahů, které podaly řádově tisíce osob a jimiž jsou vznášeny nároky na úhradu ušlého nájemného za dobu několika let a často též na úhradu nemalých částek za utrpěnou nemajetkovou újmu (viz např. *Šumbera, Jeschkeová, Hel-denburgovi*).

I.

NALÉZACÍ ČÁST AGENDY STÍŽNOSTÍ

V této části pojednáme o agendě podáním přehledu:

- věcí, v nichž Soud vynesl formální rozhodnutí, jimiž řízení o stížnosti nebo o některém z jejích aspektů uzavřel,
- jiných relevantních událostí či aktivit v řízení před Soudem.

1.1. ROZHODNUTÍ SOUDU O STÍŽNOSTECH PROTI ČESKÉ REPUBLICE

O stížnostech může Soud rozhodnout následujícími způsoby:

- určit porušení Úmluvy nebo jejích protokolů a přiznat spravedlivé zadostiučinění,
- zamítnout nebo odmítnout stížnost,
- zastavit řízení o stížnosti, ať už pro smírné urovnání, jednostranné prohlášení vlády nebo zpětvzetí stížnosti.

Těmto situacím odpovídá i členění této kapitoly.

1.1.1. ODSUZUJÍCÍ ROZSUDKY

Do tohoto oddílu v návaznosti na výše uvedený graf spadají případy, v nichž bylo Soudem shledáno porušení (tato skupina odpovídá kategorii grafu „zjištěno alespoň jedno porušení“) nebo bylo v návaznosti na předchozí odsuzující rozsudek rozhodnuto o spravedlivém zadostiučinění (i tyto případy tedy spadají do kategorie „zjištěno porušení“, ale odsuzující rozsudek byl obvykle vydán dříve než v období, za které se předkládá zpráva).

Ve všech těchto případech je zpravidla nezbytné zaplatit přiznané nebo sjednané zadostiučinění, případně analyzovat, zda není namístě přijmout další opatření k nápravě.

Jak již bylo krátce zmíněno v úvodu, Soud v roce 2013 vydal celkem osm rozsudků ve věci samé, v nichž zjistil porušení práv a svobod zaručených právem Úmluvy, a žádný rozsudek, kterým rozhodl o spravedlivém zadostiučinění v návaznosti na dříve vydaný rozsudek o porušení. V jedné věci nicméně na návrh vlády rozhodl o revizi dřívějšího rozsudku (*Eremiášová a Pechová*).

Rozsudky o porušení se týkaly následujících práv chráněných Úmluvou a jejími protokoly:

- článku 3 Úmluvy (zákaz mučení, nelidského a ponižujícího zacházení nebo trestu), jehož porušení Českou republikou Soud shledal v hmotněprávní, tak v procesní složce v souvislosti se zacházením, jemuž byl stěžovatel vystaven na policejní stanici (**použití omezovacích prostředků** – poutání v cele), a následným vadným **postupem při vyšetřování** této události (*Kummer*),
- článku 5 Úmluvy (právo na svobodu a osobní bezpečnost), jehož porušení bylo zjištěno v důsledku **nevyslechnutí obviněného při rozhodování o jeho vazbě** (čl. 5 odst. 4 Úmluvy; *Vecek*),
- článku 6 Úmluvy (právo na spravedlivý proces), a to z hlediska **porušení zásady kontradiktornosti**, ať už v občanském soudním řízení kvůli překvapivému postupu odvolacího soudu (*Čepek*) nebo před Ústavním soudem v důsledku neseznámení stěžovatele se stanovisky žalovaných státních orgánů (*Janyr*), a **práva na přístup k Ústavnímu soudu** v souvislosti s dovoláním (*Lošťák a Vaculík*); k porušení však nedošlo v souvislosti s ustanovením obhájce obviněnému, který nespolupracoval s odvolacím soudem ani prostřednictvím zvolených obhájců (*Janyr*),
- článku 13 Úmluvy (právo na účinný prostředek nápravy) ve spojení s článkem 3 Úmluvy v kontextu hrozícího výkonu trestu **vyhoštění do státu, kam přitom stěžovatele nebylo možné vydat k trestnímu stíhání** (*Budrevich*),

- článku 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě (ochrana majetku) z důvodu **nepřipuštění žaloby na určení vlastnictví tam, kde byla stěžovatelka zprvu mylně považována za vlastníka pozemků (Žáková)**.

Vláda požádala o postoupení věci Žáková velkému senátu podle článku 43 Úmluvy; tato žádost však byla v lednu 2014 zamítnuta.

Podrobnější informace o rozsudcích z hlediska skutkových okolností jednotlivých případů i jejich právního posouzení ze strany Soudu, včetně identifikačních údajů stížností, se nacházejí v příloze č. 1 k této zprávě.

Tyto rozsudky je rovněž třeba vykonat, a to pod dohledem Výboru ministrů Rady Evropy. Problematika implementace rozsudků, ať už vydaných v roce 2013 nebo v letech dřívějších, je pojednána v části II této zprávy.

Lze dodat, že celkově bylo stěžovatelům v rozsudcích vydaných v roce 2013 přiznáno na spravedlivém zadostiučinění pouhých 689 €; částka přiznaná v původním rozsudku ve věci *Eremiášová a Pechová* z roku 2012 byla v revizním rozsudku snížena o 10 tis. €.⁵

1.1.2. ROZSUDKY O NEPORUŠENÍ ÚMLUVY A ROZHODNUTÍ O NEPŘIJATELNOSTI

Tento oddíl pokrývá případy, v nichž nebylo zjištěno žádné porušení Úmluvy, ať už rozsudkem ve věci samé nebo rozhodnutím, jímž se stížnost odmítá jako nepřijatelná (tato skupina odpovídá kategorii grafu „žádné porušení nezjištěno“).

V těchto případech byly tedy stížnosti zamítnuty rozsudkem nebo odmítnuty rozhodnutím, což je pro žalovaný stát příznivé. I tyto věci však mohou mít značný význam, ať již pro potenciální stěžovatele, např. tam, kde se Soud vyslovil k účinnosti prostředku nápravy, který je stěžovatel povinen vyčerpat před podáním stížnosti, nebo pro stát v podobě signálu o možném problému z hlediska práva Úmluvy (i když se Soud nakonec k problému nevyslovil, např. pro nesplnění některé z podmínek přijatelnosti nesouvisejících s odůvodněností stížnosti) či obecně z právního hlediska v podobě vyjasnění nebo rozvoje judikatury Soudu.

1.1.2.1. Rozsudky o neporušení Úmluvy

V uplynulém roce vydal Soud vedle osmi rozsudků o porušení a jednoho rozsudku revizního zmíněných výše také dva rozsudky, v nichž dospěl k závěru, že Úmluva ani její protokoly porušeny nebyly. Tyto stížnosti se týkaly převážně práv nebo svobod zakotvených zejména v těchto ustanoveních:

- článek 7 Úmluvy (zákaz trestu bez zákona), kdy bylo namítáno **zpětné použití trestního zákona**, který byl změněn v průběhu páchání vytýkaných skutků (*Rohlena*), a
- článek 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě (ochrana majetku), kdy stěžovatel kritizoval **případnutí peněžitě záruky státu**, ač byl v trestním řízení zproštěn viny (*Lavrechov*).

Věc *Rohlena* byla na žádost stěžovatele v září 2013 postoupena velkému senátu, který dosud nerozhodl.

1.1.2.2. Rozhodnutí o odmítnutí stížností

Řada stížností byla také prohlášena za nepřijatelné (tedy odmítnuta pro nesplnění některé z podmínek přijatelnosti stanovených Úmluvou), ať už po stanovisku vlády nebo bez předchozího oznáme-

⁵ Dalo by se tedy s nadsázkou říci, že Česká republika byla rozsudky vydanými v roce 2013 odsouzena k úhradě (záporné) částky -9 311 €. Nicméně, celková částka za roky 1993 až 2013 činila na tomto základě necelých 1,47 mil. €, na smírných urovnáních to bylo necelých 1,39 mil. € a zatím jen necelých 63 tis. € z titulu jednostranných prohlášení vlády. Je třeba poukázat na to, že se přiznané částky mohou meziročně výrazně lišit, přičemž tyto rozdíly jsou do jisté míry nahodilé a závisejí nejenom na typu projednávaných kauz, ale také na tom, v jakých věcech Soud v daném roce rozhodne. K nárokům uplatňovaným z titulu spravedlivého zadostiučinění viz též poznámka pod čarou č. 4.

ní stížnosti vládě. Ve věcech, v nichž bylo vyžádáno stanovisko vlády, se stěžovatelé zejména dovolávali těchto ustanovení:

- čl. 6 odst. 1 Úmluvy (právo na spravedlivý proces), který měl být porušen **nepřiznáním bezplatného právního zastoupení** v řízení před Ústavním soudem (*Kryžová*) nebo **postupem** obecných soudů i Ústavního soudu **ve vztahu k vedlejšímu účastníku občanskoprávního řízení** (*Zběžková*),
- čl. 6 odst. 1 Úmluvy (právo na spravedlivý proces) kvůli **nepřiměřené délce občanskoprávního řízení** a článku 13 Úmluvy (právo na účinný prostředek nápravy) v tomto ohledu a čl. 6 odst. 1 Úmluvy v aspektu **zásady kontradiktornosti řízení před Ústavním soudem** (*Hanzl a Špadrna*),
- článku 8 Úmluvy (právo na respektování soukromého a rodinného života) kvůli **potížím se zahájením řízení o popření otcovství** manželem matky dítěte (*Andrle*),
- článku 1 Protokolu č. 1 (ochrana vlastnictví) v kontextu jednak výše **zákonné náhrady za nemovitosti vydávané v restituci** (*Umlaufová, Pospíšil, Šupová a ostatní*), jednak určení **neplatnosti dohody o restituci** nemovitostí (*Orel – Jednota Hranice*),
- článku 1 Protokolu č. 1 (ochrana vlastnictví), článku 13 (právo na účinný prostředek nápravy) a článku 14 Úmluvy (zákaz diskriminace), jež měly být porušeny v důsledku **regulace nájemních vztahů k bytům** (*Vomočil, Art 38, a. s., Morawetz, Šumbera*).⁶

Je třeba upřesnit, že u oznámených stížností mohly být některé námitky prohlášeny za nepřijatelné také v rozsudcích nebo v rozhodnutích o schválení smíru nebo jednostranného prohlášení vlády. Některé z námitek, s nimiž se Soud takto vypořádal v rozsudcích (v nichž mohlo být shledáno jiné porušení Úmluvy), mohly být významnější povahy; lze tu poukázat na tvrzená porušení:

- článku 3 Úmluvy (zákaz mučení) v souvislosti s **hrozbou vyhoštění** stěžovatele do Běloruska, která však pominula (*Budrevich*),
- čl. 5 odst. 4 Úmluvy (právo na svobodu a osobní bezpečnost) z hlediska **kontradiktornosti rozhodování o vazbě** v trestním řízení (*Vecek*),
- článku 6 Úmluvy (právo na spravedlivý proces) mimo jiné kvůli **ustanovení obhájce soudem a výsledku svědků** (čl. 6 odst. 3 Úmluvy) nebo **změněnému složení senátu** Ústavního soudu (čl. 6 odst. 1) a článku 8 Úmluvy (právo na respektování soukromého života) v souvislosti s **prohlídkou obchodních prostor** (*Janyr*),
- článku 1 Protokolu č. 1 (ochrana vlastnictví) tam, kde se stěžovatelkou **nebylo zacházeno jako s vlastníci** sporných nemovitostí (*Žáková*).

Věci, o nichž Soud rozhodl bez stanoviska vlády, se týkaly zejména těchto ustanovení:

- článku 6 Úmluvy (právo na spravedlivý proces), který měl být znovu porušen v **trestním řízení obnoveném po předchozím rozsudku Soudu** (*Melich a Beck*),
- čl. 6 odst. 1 Úmluvy (právo na spravedlivý proces) z hlediska **povinného právního zastoupení před Ústavním soudem a délky trestního řízení** z pohledu poškozeného (*Seiler*),
- čl. 4 odst. 2 Úmluvy (zákaz nucené práce), neboť stěžovatel neobdržel žádnou **úhradu za poskytnuté služby** v podobě právního zastoupení (*Nespala*),
- článku 1 Protokolu č. 1 (ochrana vlastnictví) v kontextu **absence náhrady za nemovitosti zanechané na Podkarpatské Rusi** (*Fuksa*).

⁶ První tři ze jmenovaných stížností byly odmítnuty pro nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy. Lze se domnívat, že podobný osud potkal i další stížnosti podané k Soudu zhruba do roku 2007. V současné době nicméně probíhá řízení o pěti jiných pilotních stížnostech (a Soud eviduje nepochybně další takové stížnosti), v nichž měli stěžovatelé již určitou příležitost čerpat vnitrostátní prostředky nápravy, na které bylo při obhajobě vlády poukazováno (žaloba na zvýšení nájemného proti nájemci, žaloba na náhradu za nucené omezení vlastnického práva, případně ústavní stížnost), ale které k přiznání adekvátní náhrady vždy nevedly. Záležitost regulace nájemních vztahů v České republice tedy nemůže být považována za uzavřenou. Podrobnosti k rozhodnutým kauzám viz příloha č. 2.

Podrobnější informace o zamítavých rozsudcích a odmítavých rozhodnutích z hlediska skutkových okolností jednotlivých případů i jejich právního posouzení ze strany Soudu, včetně identifikačních údajů stížností, se nacházejí v příloze č. 2 této zprávy.

1.1.3. STÍŽNOSTI, O NICHŽ BYLO ŘÍZENÍ ZASTAVENO

Tento oddíl pokrývá případy, v nichž Soud rozhodl o vyškrtnutí stížnosti ze seznamu svých případů, a tedy řízení o nich zastavil, a to z následujících možných důvodů:

- stát uzavřel se stěžovatelem smír, takže nepřímo (případně i přímo) uznal porušení Úmluvy v projednávané věci a dohodl výši zadostiučinění za toto porušení (tato skupina odpovídá kategorii grafu „smírná urovnání“), někdy také poté, co Soud vydal odsuzující rozsudek a ponechal otázku spravedlivého zadostiučinění otevřenou,
- stát se po neúspěšném jednání o smíru uchýlil k jednostrannému prohlášení vlády, jímž uznal porušení Úmluvy v projednávané věci a stěžovateli nabídl zadostiučinění za toto porušení (tato skupina odpovídá kategorii grafu „uznání porušení“),
- stěžovatel vzal stížnost zpět (tato skupina odpovídá kategorii grafu „zpětvzetí“).

1.1.3.1. Smírně urovnané případy

V roce 2013 schválil Soud smírné urovnání dvanácti projednávaných věcí, jimiž jsou:

- stížnost *Dupová* (provdaná Rodová) (č. 67981/10, rozhodnutí ze dne 22. října 2013), v níž bylo na poli čl. 5 odst. 3 a 4 Úmluvy (právo na svobodu a osobní bezpečnost) poukazováno na **nedostatečné odůvodnění rozhodnutí o ponechání ve vazbě a nevyslechnutí** před jeho vydáním; stěžovatelce byla uhrazena částka 7,4 tis. €,
- stížnost *Minarik* (č. 40289/09, rozhodnutí ze dne 22. října 2013), která se týkala tvrzeného porušení práva na **přístup k soudu**, jež je součástí práva na spravedlivý proces podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy, a to v souvislosti s nemožností dosáhnout soudního přezkumu rozhodnutí valné hromady obchodní společnosti o převodu jmění na hlavního akcionáře; vláda se zavázala stěžovateli uhradit částku 4 tis. €,
- stížnosti *Látal*, *Markovič*, *Vašíčková* a *Antušek* (po řadě č. 53043/09, 9994/10, 64598/10 a 24870/11, rozhodnutí ze dne 10. září 2013), jakož i stížnost *Havlíček* (č. 40658/10, rozhodnutí ze dne 22. října 2013), v nichž bylo na poli čl. 6 odst. 1 Úmluvy, tedy z hlediska práva na **přístup k soudu**, jež je součástí práva na spravedlivý proces, kritizováno odmítnutí ústavní stížnosti v souvislosti s dovoláním k Nejvyššímu soudu; vláda se zavázala s výjimkou posledního zmíněného stěžovatele každému zaplatit částku 4,5 tis. €, poslednímu pak 4 tis. €,
- stížnosti *Kubeš* a *Mlátilík* (č. 55568/11 a 38425/09, rozhodnutí ze dne 22. ledna 2013), stížnost *Kolář* (č. 8039/11, rozhodnutí ze dne 26. března 2013), stížnosti *Petříček* a *Saska* (č. 28826/11 a 2666/09, rozhodnutí ze dne 4. června 2013), ve kterých bylo poukazováno na porušení práva na spravedlivý proces podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy **nepřiměřenou délkou soudního řízení**, za niž nebylo poskytnuto dostatečné zadostiučinění na vnitrostátní úrovni; vláda se zavázala stěžovatelům zaplatit po řadě částky 3,5 tis. €, 2 tis. €, 6,9 tis. €, 9 tis. € a 3 tis. €.

Plnění podmínek smírných urovnání rovněž podléhá dohledu Výboru ministrů Rady Evropy. Vzhledem k tomu, že v těchto případech stát převzal toliko závazek k úhradě přiměřeného zadostiučinění, který byl řádně a včas splněn, nebude o této skupině případů dále referováno v části II této zprávy.

1.1.3.2. Případy uzavřené jednostranným prohlášením vlády

V roce 2013 schválil Soud jednostranné prohlášení vlády za účelem ukončení řízení o celkem 20 stížnostech, které lze rozdělit do tří skupin:

- stížnosti *Kinský* (*Kinsky*) (č. 21547/06 a dalších 9 stížností, rozhodnutí ze dne 19. února 2013), které se týkaly zejména tvrzeného porušení práva na **spravedlivý proces v občanskoprávních věcech**

podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy z důvodu různých zásahů výkoné moci;⁷ vláda se zavázala stěžovateli uhradit částku 25 tis. €,

- stížnosti *Jahoda, Sejk a Dočekal* (č. 28768/09, 73138/10 a 64/11, rozhodnutí ze dne 26. listopadu 2013), které se na poli práva na přístup k soudu, jež je součástí práva na spravedlivý proces podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy, týkaly **odmítnutí ústavních stížností v souvislosti s dovoláním**; vláda se zavázala zaplatit stěžovatelům po řadě částky 1,5 tis. € a dvakrát 4,1 tis. €,
- stížnosti *Rybářová, Občanské sdružení TWRA (Third World Relief Agency) a Rubek, Hamacherová a Srncová* (po řadě č. 12961/10, 29957/10, 57974/10 a 41305/11, rozhodnutí ze dne 4. června 2013), stížnosti *Urban a Kohoutek* (č. 690/12 a 25442/12, rozhodnutí ze dne 27. srpna 2013) a stížnost *Sýkorová* (č. 36895/12, rozhodnutí ze dne 12. listopadu 2013), které se týkaly porušení práva na spravedlivý proces podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy **nepřiměřenou délkou soudního řízení**, za niž nebylo poskytnuto dostatečné zadostiučinění na vnitrostátní úrovni; vláda se zavázala zaplatit stěžovatelům po řadě částky 2,3 tis. €, 3,4 tis. €, 2,9 tis. €, 2,3 tis. €, 2,5 tis. €, 1,58 tis. € a 2 tis. €.

Plnění podmínek jednostranných prohlášení vlády nepodléhá dohledu Výboru ministrů Rady Evropy, ale Soud může při jejich nerespektování vrátit uzavřený případ na seznam projednávaných věcí. V žádném z uvedených případů nenastaly obtíže při úhradě navržené částky zadostiučinění.

1.1.3.3. Stížnosti vzaté zpět

U některých stížností Soud dospívá k závěru, na základě ať už výslovného přání nebo procesní nečinnosti stěžovatele, že tento na projednání své stížnosti již netrvá. Takto bylo řízení zastaveno o stížnostech *Dělnická strana a Vandas* (č. 70254/10, rozhodnutí ze dne 26. března 2013), *Brandejs a Holoubek* (č. 16878/09 a 10818/09, rozhodnutí ze dne 24. září 2013), neboť stěžovatelé přerušili komunikaci se Soudem; stížnosti však nastolovaly poměrně významné otázky pro Českou republiku (**přiměřenost rozpuštění politické strany** u první z nich a **podmínky ve věznicích**, konkrétně ve výkonu trestu odnětí svobody, u zbývajících dvou).

1.2. NOVĚ OZNÁMENÉ STÍŽNOSTI A JINÉ AKTIVITY V ŘÍZENÍ PŘED SOUDEM

Další členění této kapitoly je předurčeno samotným nadpisem.

1.2.1. NOVĚ OZNÁMENÉ STÍŽNOSTI

Soud v roce 2013 oznámil vládě České republiky celkem 35 nových stížností, jejichž přehled je podán podle hlavních dotčených ustanovení Úmluvy nebo jejích protokolů:

- článek 3 Úmluvy (zákaz mučení, nelidského a ponižujícího zacházení nebo trestu) je dotčen jednak ve své hmotněprávní složce dvěma stížnostmi ve věci *Žirovnický* (č. 60439/12 a 73999/12), v nichž je poukazováno na **podmínky zbavení svobody ve věznicích**, konkrétně na přeplněnost věznice a pasivní kouření, jednak v obou složkách, tedy hmotněprávní i procesní, ve stížnosti *Dvořáček* (č. 12927/13), v níž je kritizováno **zacházení se stěžovatelem v psychiatrické léčebně, včetně nuceného podávání léků v rámci soudem nařízeného ústavního ochranného léčení**, a ve stížnosti *Svoboda a ostatní* (č. 43442/11), jež se týká **zacházení se třemi stěžovateli při zásahu policistů, na policejní služebně a při lékařském vyšetření**, přičemž v souvislosti se **zajištěním stěžovatelů na policejní služebně a jejich následným převozem na protialkoholní záchytnou stanici** je namítán rovněž čl. 5 odst. 1 Úmluvy (právo na svobodu a osobní bezpečnost); v uvedených stížnostech je současně nastolena otázka **účinnosti prostředků nápravy** ve smyslu článku 13 Úmluvy;

⁷ Viz obdobně *Kinský proti České republice* (č. 42856/06, rozsudek ze dne 9. února 2012). Ohledně zbývajících námitek (porušení vlastnického práva a zákazu diskriminace) byly všechny tyto stížnosti odmítnuty.

- čl. 5 odst. 3 a 4 Úmluvy (právo na svobodu a osobní bezpečnost) byl dovoláván ve věci *Dupová* (provdaná Rodová) (č. 67981/10) kvůli **nedostatečnému odůvodnění rozhodnutí o ponechání ve vazbě a nevyslechnutí** stěžovatelky před jeho vydáním;
- čl. 6 odst. 1 Úmluvy (právo na spravedlivý proces) v aspektu práva na přístup k soudu, ať už jde o **ochranu menšinových akcionářů před vytěsněním**, jíž se týkala stížnost *Minarik* (č. 40289/09), nebo o **přístup k Ústavnímu soudu** v kombinaci s dovoláním, který byl dotčen ve stížnostech ve věcech občanskoprávních *Jahoda* (č. 28768/09), *Látal* (č. 53043/09), *Havlíček* (č. 40658/10), *Vašíčková* (č. 64598/10), *Sejk* (č. 73138/10), *Vaculík* (č. 40280/12) a *Dočekal* (č. 64/11) a ve stížnostech ve věcech trestních *Markovič* (č. 9994/10), *Lošťák* (č. 380/11) a *Antušek* (č. 24870/11);
- čl. 6 odst. 1 Úmluvy (právo na spravedlivý proces) v aspektu práva na soudní řízení v **přiměřené lhůtě** je právním základem čtyř stížností oznámených vládě, a to *Urban* (č. 690/12), *Kudlička* (č. 21588/12), *Kohoutek* (č. 25442/12) a *Sýkorová* (č. 36895/12);
- článek 6 Úmluvy (právo na spravedlivý proces) byl dovoláván v různých aspektech práva na spravedlivé **trestní řízení**, ať už jde o **nestrannost soudu** ve smyslu čl. 6 odst. 1 ve věci *Sedlák* (č. 4835/12), o právo na **pomoc obhájce a povinné právní zastoupení** ve smyslu čl. 6 odst. 1 a 3 písm. c) ve věci *Zelenka* (č. 27501/10) nebo o **právo na výslech svědků** ve smyslu čl. 6 odst. 1 a 3 písm. d) Úmluvy ve věcech *Bátěk a ostatní* (č. 54146/09) a *Štulíř* (č. 36705/12);
- čl. 6 odst. 1 Úmluvy (právo na spravedlivý proces) v aspektu **kontradiktornosti občanskoprávního řízení** a článek 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě (**ochrana majetku**) je oporou pro stížnosti *Colloredo-Mannsfeld* (č. 15275/11 a 76058/12), týkající se mobilizace opočenského zámku;
- čl. 6 odst. 1 Úmluvy (právo na spravedlivý proces) pod zorným úhlem práva na **přístup k soudu** a na **odůvodněné rozhodnutí** a článek 2 Protokolu č. 7 (právo na **odvolání v trestních věcech**) v rámci rozhodování o kárném provinění exekutora jsou dovolávány ve stížnosti *Grosam* (č. 19750/13);
- článek 8 Úmluvy (právo na soukromý a rodinný život) je namítán kvůli **odnětí dítěte z péče jeho biologického rodiče** ve stížnosti *T.* (č. 19315/11) nebo **ponechání dítěte v ústavní výchově** ve věci *Oláhová a Oláh* (č. 59774/09), jakož i v souvislosti s úpravou **styku dítěte s rodičem**, s nímž dítě nežije, a s prosazováním styku ve věci *Drenk* (č. 1071/12), přičemž zde vznikají i otázky na poli práva na spravedlivý proces, zejména na přiměřenou délku řízení, zaručeného v čl. 6 odst. 1 Úmluvy;
- článek 8 Úmluvy (právo na soukromý a rodinný život) je také v aspektu rodinného života dotčen ve věci *Afonin* (č. 29226/11), a to kvůli **nemožnosti zahájit řízení o určení nebo o popření otcovství**, a ve věci *Sabadosh* (č. 76192/13), v níž jde o důsledky **vydání k trestnímu stíhání** do ciziny, jež stěžovateli hrozilo,
- článek 8 Úmluvy (právo na soukromý a rodinný život) v aspektu soukromého života je základem pro tři stížnosti proti **domovním prohlídkám**, a sice *Duong*, *Maslák a Michálková* a *Tykvová* (po řadě č. 21381/11, 52028/13 a 54737/13).

1.2.2. JINÉ AKTIVITY V ŘÍZENÍ PŘED SOUDEM

Senát páté sekce Soudu na 10. září 2013 svolal jednání ve věcech *Dubská a Krejzová* (č. 28859/11 a 28473/12), jež se pod zorným úhlem článku 8 Úmluvy (právo na soukromý a rodinný život) týkají nemožnosti mít k dispozici porodní asistentku pro účely **porodu v domácnosti**. Vláda hájila názor, že uvedené ustanovení nelze vykládat tak široce, že zahrnuje právo na takovou asistenci, že je na projednávanou problematiku třeba nahlížet spíše ve světle pozitivních než negativních povinností státu, že právo nárokové matkami je v určitém střetu s právy dítěte chráněnými mezinárodními instrumenty a že zákaz domácích porodů sleduje legitimní cíl v podobě ochrany života a zdraví dítěte i matky a je tomuto cíli přiměřený.

Kromě dalších běžných činností, spočívajících zejména ve vyřizování stížností oznámených v dřívějších letech, bylo během roku 2013 také zpracováváno stanovisko vlády ke stížnosti *Atsaev* (č. 14021/10), která se týká **vydání stěžovatele k trestnímu stíhání do Ruska**, kde mu údajně hrozí porušení článku 3 Úmluvy (zákaz mučení, nelidského a ponižujícího zacházení nebo trestu) a v níž Soud vydal v roce

2011 předběžné opatření, jež bylo nakonec po poskytnutí určitých diplomatických záruk v prosinci 2013 zrušeno.

II.

VYKONÁVACÍ ČÁST AGENDY STÍŽNOSTÍ

Tato část navazuje dílem na oddíl 1.1.1. věnovaný nedávným odsuzujícím rozsudkům, dílem na rozsudky Soudu, o nichž bylo referováno v dřívějších zprávách, avšak zatím nedošlo k formálnímu nebo faktickému uzavření dohledu Výboru ministrů nad jejich výkonem. Napřed je třeba zmínit kauzy, v nichž byl dohled nad výkonem rozsudku nebo rozhodnutí uzavřen.

2.1. VĚCI, V NICHŽ BYL DOHLED NAD VÝKONEM UZAVŘEN

V roce 2013 byl formálně, tedy přijetím závěrečné rezoluce, uzavřen dohled nad výkonem rozsudků a rozhodnutí o smírném urovnání v následujících věcech:

- *Župa* (č. 39822/07, rozsudek ze dne 26. května 2011), v níž došlo k porušení čl. 5 odst. 1 písm. e) Úmluvy s ohledem na nedostatečně zevrubný přezkum držení stěžovatele v psychiatrické léčebně;
- *Adamíček* (č. 35836/05, rozsudek ze dne 12. října 2010) a *Šurý, Tieze a Semeráková a Janyr a ostatní* (po řadě č. 16299/10, 26908/09 a 30809/10 a 12579/06 a další, rozsudky ze dne 13. října 2011), v nichž Soud konstatoval, že odmítnutí ústavní stížnosti v kombinaci s dovoláním představovalo porušení práva na přístup k soudu ve smyslu čl. 6 odst. 1 Úmluvy;
- *Bořánková* (č. 41486/98, rozsudek ze dne 7. ledna 2003), *Hartman* (č. 53341/99, rozsudek ze dne 10. července 2003) a 69 dalších rozsudků, které se týkaly práva na řízení v přiměřené lhůtě podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy a v řadě případů též práva na účinný prostředek nápravy porušení práva na řízení v přiměřené lhůtě zaručeného článkem 13 Úmluvy;
- *Družstevní záložna PRIA* (č. 72034/01, rozsudky ze dne 31. června 2008 a 21. ledna 2010) a *Rodinná záložna, spořitelní a úvěrní družstvo* (č. 74152/01, rozsudky ze dne 9. prosince 2010 a 19. ledna 2012), v nichž Soud zjistil porušení práva na soud, na ochranu majetku a na prostředek nápravy, tedy článků 6 a 13 Úmluvy a článku 1 Protokolu č. 1, v souvislosti s uvalením a prodloužováním nucené správy nad těmito záložnami;
- *Husák* (č. 19970/04, rozsudek ze dne 4. prosince 2008), *Knebl* (č. 20157/05, rozsudek ze dne 28. října 2010) a *Krejčíř* (č. 39298/04 a 8723/05, rozsudek ze dne 26. března 2009), které se týkaly čl. 5 odst. 3 a 4 Úmluvy, tedy rozhodování o vazbě stěžovatelů;
- *Pekárny a cukrárny Klatovy, a. s.* (č. 12266/07 a další, rozsudek ze dne 12. ledna 2012), v níž Soud kritizoval nedostatečný přístup k soudu za účelem projednání odvolání proti předběžnému opatření;
- *Diallo* (č. 20493/07, rozsudky ze dne 23. června 2011 a 26. dubna 2012), ve které Soud konstatoval porušení článku 13 ve spojení s článkem 3 Úmluvy kvůli nedostatečné možnosti obrany proti vyhoštění do země, v níž hrozí mučení, nelidské a ponižující zacházení nebo trest;
- *Kohlhofer a Minarik* (č. 32921/03 a další, rozsudek ze dne 15. října 2009), č. 46677/06, *Minarik* (rozsudek ze dne 10. února 2011), *Solaris, s. r. o., a ostatní, Minarik a ostatní a Kohlhofer* (č. 8992/07, 10583/09 a 22915/07, rozsudky ze dne 13. října 2011) a *Roman Minarik* (č. 58874/11, rozsudek ze dne 22. listopadu 2012), jejichž problematickým rysem bylo nepřiměřené omezení práva stěžovatelů na přístup k soudu ve smyslu čl. 6 odst. 1 Úmluvy za účelem přezkoumání rozhodnutí valné hromady obchodní společnosti majících za důsledek vytěsnění menšinových akcionářů;

- *Bergmann* (č. 8857/08, rozsudek ze dne 27. října 2011) a *Prodělalová* (č. 40094/08, rozsudek ze dne 20. prosince 2011), v nichž došlo k porušení práva na rodinný život v souvislosti s dlouhotrvajícími řízeními o úpravě poměrů nezletilých;
- *Wallová a Walla* (č. 23848/04, rozsudek ze dne 26. října 2006) a *Havelka a ostatní* (č. 23499/06, rozsudek ze dne 21. června 2007), které se týkaly porušení práva stěžovatelů na rodinný život v důsledku odnětí dětí z péče rodičů z důvodů sociálních;
- *Day s. r. o. a ostatní* (č. 48203/09, rozsudek ze dne 16. února 2012), v níž bylo stěžovatelům jako menšinovým akcionářům upřeno právo na soud ve smyslu čl. 6 odst. 1 Úmluvy v důsledku rozhodčí doložky ve smlouvě o převodu mezi dotyčnou společností a jejím hlavním akcionářem, a
- 10 rozhodnutí o smírném urovnání stížností.

Výkon rozsudku zpravidla zahrnuje:

- úhradu přiznaného spravedlivého zadostiučinění (vzhledem k absenci potíží není tato problematika dále rozebírána),⁸
- přijetí individuálních opatření k nápravě a
- přijetí obecných opatření k nápravě.

2.2. INDIVIDUÁLNÍ OPATŘENÍ K NÁPRAVĚ

Jejich cílem je *restitutio in integrum*, tedy uvedení situace stěžovatele do stavu předcházejícího zjištěnému porušení Úmluvy v rozsahu, v němž to je možné. Možnost a potřebu přijmout individuální opatření k nápravě nad rámec zaplacení spravedlivého zadostiučinění je vždy nutné posuzovat s ohledem na konkrétní okolnosti.

2.2.1. OBNOVA ŘÍZENÍ U ÚSTAVNÍHO SOUDU

Obecnou cestou k dosažení nápravy porušení v individuální rovině, kterou v České republice připouští zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění zejména zákona č. 404/2012 Sb., je možnost po rozsudku Soudu požádat o obnovu řízení o původně podané ústavní stížnosti. Základním předpokladem tu mimo jiné je, aby takové původní řízení u Ústavního soudu proběhlo, tedy že se stěžovatelé v souladu s pravidlem vyčerpání běžných prostředků nápravy na Soud obrátili až po neúspěchu ve své věci před Ústavním soudem. Tuto formu nápravy pak doplňuje pravomoc Soudu přiznat spravedlivé zadostiučinění podle článku 41 Úmluvy.

Ústavní soud o návrzích na obnovu řízení rozhodl v roce 2013 následovně:

- ve věci *Janyr* (č. 12579/06, rozsudek ze dne 13. října 2011; sp. zn. Pl. ÚS 19/12) byla původní ústavní stížnost v obnoveném řízení odmítnuta dne 2. července 2013 pro zjevnou neopodstatněnost (a zčásti též pro nepřípustnost),
- ve věci *Lučivňák* (č. 19007/10, rozsudek ze dne 13. října 2011; sp. zn. Pl. ÚS 3/12) bylo řízení obnoveno dne 17. dubna 2013⁹ a
- ve věci *Tseber* (č. 46203/08, rozsudek ze dne 22. listopadu 2012; sp. zn. Pl. ÚS 25/13) bylo řízení obnoveno dne 24. září 2013 a rozhodnutí obecných soudů vydaná v trestním řízení proti stěžovateli částečně zrušena nálezem ze dne 9. října 2013 a
- ve věci *Chadzitaskos a Franta* (č. 7398/07 a další, rozsudek ze dne 27. září 2012; sp. zn. Pl. ÚS 32/13) bylo řízení obnoveno dne 9. října 2013, avšak původní ústavní stížnosti dosud nebyly opětovně projednány.

⁸ Ve věci *Eremiášová a Pechová* (viz výše oddíl 1.1.1.) Soud v rozsudku ze dne 20. června 2013 přiznal stěžovatelce Eremiášové částky, které nicméně byly vyplaceny již v návaznosti na původní rozsudek ze dne 16. února 2012, o jehož revizi v tomto ohledu vláda neusilovala.

⁹ Ústavní stížnost byla v obnoveném řízení odmítnuta dne 4. února 2014.

Vedle toho Ústavní soud v roce 2013 obdržel ještě návrhy na obnovu řízení po rozsudku Soudu ve věcech *Čeppek* (č. 9815/10, rozsudek ze dne 5. září 2013; sp. zn. Pl. ÚS 46/13)¹⁰ a *Záleský* (č. 34812/10, rozsudek ze dne 13. října 2011; sp. zn. Pl. ÚS 50/13).¹¹

2.2.2. ANALÝZA POTŘEBY A MOŽNOSTI DALŠÍCH INDIVIDUÁLNÍCH OPATŘENÍ

Co se týče rozsudků Soudu vydaných v roce 2013, lze konstatovat, že:

- ve věcech *Čeppek, Janyr* (č. 42937/08), *Lošťák* a *Vaculík* Soud konstatoval různá porušení procesních práv stěžovatelů chráněných čl. 6 odst. 1 Úmluvy, ať už před obecnými soudy, jako tomu bylo v prvním z těchto případů, nebo před Ústavním soudem. Nápravu zde může zjednat Ústavní soud v rámci **obnovy řízení po rozsudku Soudu**. Iniciovat toto opatření přísluší jednotlivým stěžovatelům, stát sám takové oprávnění nemá;¹²
- ve věci *Kummer* Soud dospěl k závěru o neúčinnosti vyšetřování okolností zacházení zakázaného článkem 3 Úmluvy, jemuž byl stěžovatel vystaven, jednak kvůli prodlevě s výsledkem policistů odpovědných za předmětné jednání, jednak kvůli nedostatku nezávislosti tehdejší Inspekce Police České republiky. Zatímco otázka nezávislosti vyšetřování spadá do oblasti obecných opatření k nápravě, v souvislosti s individuálním pochybením ve vyšetřování je (zejména s ohledem na časový odstup) pravděpodobné, že obnova vyšetřování (iniciovaná případně na základě postupu podle § 12 odst. 3 zákona o státním zastupitelství), by k účinné nápravě nevedla. Nelze však pominout ani možnost žádat o obnovu řízení před Ústavním soudem, které stěžovatel nevyužil. Ohledně otázky náhrady škody (na zdraví i nemajetkové újmy), která stěžovateli vznikla, Soud rozhodnutí o spravedlivém zadostiučinění odložil, přičemž v prosinci 2013 došlo k dohodě mezi státem a stěžovatelem na vnitrostátní úrovni;
- stěžovatel *Budrevich*, v jehož věci šlo o prostředky nápravy proti vyhoštění, požívá doplňkové ochrany a nucené vycestování mu aktuálně nehrozí, navíc se konstatování porušení Úmluvy vztahuje pouze na určitý časový úsek v minulosti;
- věc *Vecek* se týkala problematiky spravedlivosti rozhodování o vazbě v roce 2008, takže je zřejmé, že stěžovatel již dnes nemůže být v postavení vazebně stíhaného obviněného, který ve vazbě setrvává na základě vadného postupu soudu;
- ve věci *Žáková* Soud zjistil porušení majetkových práv stěžovatelky, přičemž otázka nápravy vzniklé újmy bude řešena v rámci rozhodování o spravedlivém zadostiučinění; potřebu dalších individuálních opatření k nápravě tudíž nyní nelze určit (přesto by se v zásadě i zde mohla uplatnit možnost požádat o obnovu řízení u Ústavního soudu).

U rozsudků Soudu z doby dřívější je nutné poznamenat, že občanské soudní řízení, zahájené u Městského soudu v Brně v roce 1991, jehož délka byla ve věci *Slezák a ostatní* (č. 27911/02, rozsudek ze dne 11. října 2005) označena za nepřiměřenou, dosud neskončilo; na sklonku roku 2013 probíhalo u Nejvyššího soudu.¹³

Lze tedy učinit závěr, že žádný z rozsudků Soudu, s výjimkou toho posledně zmíněného, aktuálně nevyžaduje specifická individuální opatření, která by byly státní orgány povinny použít z moci úřední.

2.3. OBECNÁ OPATŘENÍ K NÁPRAVĚ

Tato opatření sledují účel ukončit další porušování Úmluvy v jiných případech obdobných tomu rozhodnutému nebo porušování v těchto případech předejít. Mívají povahu změn právní úpravy, soudní či správní rozhodovací praxe.

¹⁰ Řízení bylo obnoveno dne 21. ledna 2014 a původní ústavní stížnosti bylo vyhověno dne 11. března 2014.

¹¹ Řízení bylo obnoveno dne 4. března 2014 a původní ústavní stížnost byla odmítnuta dne 18. března 2014.

¹² K věci *Čeppek* viz výše, stěžovatel se domohl zrušení rozhodnutí obecných soudů.

¹³ Ten dovolání odmítl dne 29. ledna 2014, avšak následně byla podána ústavní stížnost.

Je namístě předeslat, že o každém rozsudku jsou informovány příslušné dotčené orgány, ať už věc přímo vyřizovaly nebo se o nich lze domnívat, že mohou zajistit žádoucí změnu rozhodovací praxe na vnitrostátní úrovni.

Tuto kapitolu rozdělíme na případy, v nichž trvá potřeba přijmout obecná opatření, a na kauzy, v nichž buď taková potřeba nevznikla, nebo pominula.

2.3.1. PŘÍPADY S TRVAJÍCÍ POTŘEBOU PŘIJETÍ OBECNÝCH OPATŘENÍ

Na prvním místě zdůrazníme důležitost problematiky vyčleňování romských dětí mimo hlavní vzdělávací proud a v dalším sledu se budeme zabývat tím, co do rubriky případů, v nichž je třeba realizovat preventivní nápravná opatření, za rok 2013 přibýlo.

2.3.1.1. *Vzdělávání romských dětí šest let po rozsudku velkého senátu*

Předně je tedy třeba zmínit výkon rozsudku ve věci *D. H. a ostatní* (č. 57325/00, rozsudek velkého senátu ze dne 13. listopadu 2007) v záležitosti **nadměrného umísťování romských dětí do bývalých zvláštních škol** (dnes základních škol praktických), jenž je v současné době jako jediný rozsudek proti České republice předmětem tzv. posíleného dohledu Výboru ministrů Rady Evropy.

V průběhu roku 2013 Česká republika předložila celkem **tři průběžné zprávy** (v červnu, říjnu a listopadu) o plnění konsolidovaného akčního plánu výkonu rozsudku prezentovaného Výboru ministrů v prosinci 2012. V těchto zprávách Česká republika informovala především o přijetí novely vyhlášky o vedení dokumentace škol a školských zařízení a školní matriky (č. 131/2013 Sb.), díky níž budou k dispozici údaje o počtech žáků, kteří se na jednotlivých školách vzdělávají podle přílohy k rámcovému vzdělávacímu plánu pro lehké mentální postižení, a o způsobu jejich integrace; o standardizaci a zavádění nových diagnostických nástrojů a dalších změnách v oblasti diagnostiky, především zřízení specializované sekce v rámci Národního ústavu pro vzdělávání; o výsledcích šetření České školní inspekce ohledně počtu romských žáků vzdělávajících se podle přílohy k rámcovému vzdělávacímu plánu pro lehké mentální postižení; či o přípravě novelizace vyhlášek č. 72/2005 a 73/2005 Sb., které by měly přinést změny v oblasti dočasného umísťování žáků mimo hlavní vzdělávací proud a pravidel diagnostického pobytu.

V prosinci 2013 byl stav výkonu rozsudku *D. H. a ostatní* **projednáván** ve světle výše uvedených zpráv a zpráv nevládních organizací **před Výborem ministrů Rady Evropy**. V nejobecnější rovině lze uvést, že atmosféra příznivého přijetí konsolidovaného akčního plánu, která v rámci Výboru ministrů panovala v prosinci 2012, poněkud vyprchala, a to zejména s ohledem na skutečnost, že přijímání klíčových opatření nepostupuje v takovém tempu, ke kterému se Česká republika zavázala, a podoba některých opatření v průběhu jejich přijímání doznala či doznává změn. Výbor ministrů sice ocenil přítomnost prvního náměstka ministra školství na jednání, která svědčí o odhodlání Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy potřebná opatření realizovat, stejně jako skutečnost, že se zvyšuje počet žáků s lehkým mentálním postižením, kteří jsou integrováni do běžných základních škol, povšiml si však, že počet romských žáků, kteří se vzdělávají podle přílohy k rámcovému vzdělávacímu plánu pro lehké mentální postižení, je stále nepřiměřeně vysoký, a zdůraznil nezbytnost urychleného dosažení konkrétních pozitivních výsledků v terénu a zrychlení procesu přijímání zbývajících opatření k výkonu rozsudku, zejména v oblasti diagnostiky a vyhlášek č. 72/2005 a 73/2005 Sb.

Lze tedy **shrnout**, že na konci roku 2013 se ukazuje jako klíčové, aby opatření, ke kterým se Česká republika zavázala, zejména ta, u nichž došlo k určitému zpoždění, byla Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy bezodkladně realizována a aby ministerstvo též přijalo účinná opatření, aby se daná opatření v praxi brzy pozitivně projevila. V neposlední řadě bude třeba zajistit, aby opatření, jejichž obsah byl v návaznosti na konzultace s dotčenými subjekty měněn, i v pozměněné podobě účinně zajistila sledovaný cíl a aby jejich smysl a účel byl těm, kdo je v konečném důsledku mají uvádět do praxe či jimi být přímo dotčeni, náležitě a srozumitelně vysvětleny.

Další průběžné zprávy o plnění rozsudku Česká republika předložila v lednu a dubnu 2014, přičemž lze očekávat, že stav výkonu rozsudku bude tentokrát projednáván před Výborem ministrů již v červnu 2014.

2.3.1.2. Další rozsudky, u nichž přetrvává potřeba přijmout obecná opatření k nápravě

- Ve věci *Eremiášová a Pechová* (č. 23944/04, rozsudek ze dne 16. února 2012) Soud na poli článku 2 Úmluvy v jeho hmotněprávní i procesní složce konstatoval, že policisté nedostatečně chránili zadrženou osobu před možným sebepoškozením a že následné vyšetřování jejího úmrtí nevyhovělo požadavkům na nezávislost a nestrannost, účinnost a veřejnost. Podobně na poli článku 3 dospěl Soud ve věci *Kummer* k závěru, že se policisté postupným poutáním stěžovatele na cele dopustili ponižujícího zacházení a že toto jednání nebylo účinně ani nezávisle vyšetřeno.

Co se týče aspektu **nezávislosti a nestrannosti vyšetřování**, v mezidobí došlo ke zřízení Generální inspekce bezpečnostních sborů (zákon č. 341/2011 Sb.), která je institucionálně i hierarchicky oddělena od Policie České republiky i Ministerstva vnitra. Podle závěrů z jednání zástupců ministerstev spravedlnosti a vnitra, Policie České republiky a Generální inspekce bezpečnostních sborů je systém právně a institucionálně nastaven tak, že v zásadě vyhovuje požadavkům vyplývajícím z judikatury Soudu. Určité problémy lze přesto spatřovat v tom, že generální inspekce nemá bezprostřední přístup do specifických informačních systémů vyšetřovaných bezpečnostních sborů; takový přístup k informacím by nepochybně umožnil včasné převzetí každého relevantního případu, kdy je příslušník bezpečnostního sboru podezřelý z jednání v rozporu s článkem 2 nebo 3 Úmluvy, nezávislým orgánem.

V souvislosti se závěry Soudu v rozsudku *Kummer* na poli článku 3 Úmluvy vyvstaly pochybnosti rovněž ohledně účinnosti právní úpravy a aplikační praxe týkající se **stíhání veškerého zacházení zakázaného ve smyslu uvedeného ustanovení Úmluvy** a příslušné judikatury Soudu. Jednak totiž příslušné okresní státní zastupitelství dospělo – na základě v zásadě stejného důkazního materiálu – k diametrálně odlišným závěrům než následně Soud, jednak ze statistik vedených Ministerstvem spravedlnosti vyplývá, že ustanovení § 149 trestního zákoníku zakotvené v právním řádu v návaznosti na přistoupení České republiky k Úmluvě OSN proti mučení z roku 1984¹⁴ prakticky není téměř uplatňováno. Z předběžných konzultací vyplývá, že problém může představovat definice zakázaného zacházení obsažená v tomto ustanovení trestního zákoníku,¹⁵ příliš vysoká trestní sazba za uvedený trestný čin (která může případně odůvodňovat nevoli orgánů činných v trestním řízení stíhat méně závažné formy zacházení spadajícího pod zákaz vymezený článkem 3 Úmluvy) či nedůsledné uplatňování § 329 trestního zákoníku (trestný čin zneužití pravomoci úřední osoby).¹⁶ Jednání, při kterém sice dojde k překročení prahu závažnosti ve smyslu článku 3 Úmluvy, ale oběti nejsou způsobena zranění, současně není postižitelné jako trestný čin proti zdraví (§ 145 až 148 trestního zákoníku). Je proto namístě zvážit změnu právní úpravy nebo alespoň praxe orgánů činných v trestním řízení.

Se závěry Soudu v projednávané věci byli seznámeni příslušníci generální inspekce a státní zástupci vykonávající dohled nad vyšetřováním trestné činnosti policistů. Je rovněž očekáváno zajištění in-

¹⁴ Publikované pod č. 143/1988 Sb.

¹⁵ V daném ohledu Česká republika čelí dlouhodobé kritice ze strany Výboru OSN proti mučení; viz bod 7 Závěrečných doporučení výboru (CAT/C/CZE/CO/4-5) přijatých v rámci zasedání uskutečněného ve dnech 7. května až 1. června 2013 (<http://www.vlada.cz/assets/ppov/rlp/dokumenty/zpravy-plneni-mezin-umluv/Tx.pdf>). V návaznosti na tato doporučení a na usnesení vlády ze dne 20. března 2013 č. 202 je daná problematika předmětem jednání Výboru proti mučení Rady vlády pro lidská práva.

¹⁶ Dané ustanovení lze pravděpodobně vykládat mj. v souvislosti s § 24 odst. 1 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, podle kterého osoba omezená policistou na svobodě nesmí být podrobena mimo jiné ponižujícímu zacházení a nesmí s ní být zacházeno takovým způsobem, který nerespektuje lidskou důstojnost; jednání policisty odporující tomuto ustanovení lze pokládat za výkon jeho pravomoci v rozporu s právním předpisem a ponižující zacházení vůči jiné osobě může představovat jinou závažnou nemajetkovou újmu ve smyslu ustanovení § 329 odst. 1 trestního zákoníku.

formovanosti o rozsudku Soudu v rámci Policie České republiky, zejména prostřednictvím začlenění školení o lidskoprávním rozměru jednání příslušníků policie do obecných vzdělávacích programů Ministerstva vnitra.

Konečně bylo v návaznosti na rozsudek *Kummer* osloveno Policejní prezidium, aby prověřilo existenci kovových kruhů na policejních celách, k jejichž odstranění se Česká republika zavázala již v roce 2006.¹⁷

- Ve věci *Bureš* (č. 37679/08, rozsudek ze dne 18. října 2012) bylo zjištěno porušení zákazu mučení, nelidského a ponižujícího zacházení na protialkoholní záchytné stanici, opět v hmotněprávní i procesní složce, přičemž podstatou věci bylo nedůvodné **použití omezujících prostředků**. Příslušné orgány, včetně dotčené nemocnice, byly o rozsudku informovány. Nevyřešena ovšem zůstává zejména otázka promítnutí zásady subsidiarity použití omezujících prostředků do zákona o zdravotních službách, k němuž se Ministerstvo zdravotnictví zavázalo, které však dosud nenavrhlo. Ani veřejný ochránce práv v roce 2013 nevydal svoji závěrečnou zprávu ze systematických návštěv protialkoholních záchytných stanic, jež bude východiskem pro možná další potřebná opatření k výkonu rozsudku.¹⁸
- Ve věci *Buishvili* Soud v podstatě konstatoval **nesoulad právní úpravy obsažené v § 73 odst. 5 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu**, ve znění zejména zákona č. 427/2010 Sb., **s Úmluvou**. Z konzultací vedených s Kanceláří veřejného ochránce práv, Nejvyšším správním soudem, Ústavním soudem, Ministerstvem vnitra a legislativním odborem Ministerstva spravedlnosti vyplynulo, že nepanuje shoda na způsobu, jakým upravit rozhodování o omezení svobody cizinců za účelem zabránění neoprávněného vstupu na území či za účelem správního vyhoštění. Pohledy se různily zejména v otázce, zda by rozhodování mělo být od samého počátku svěřeno soudům, či v otázce, zda by měl být opuštěn čistě kasační princip rozhodování správních soudů. Parlament proto na návrh vlády připravený Ministerstvem vnitra schválil v dubnu 2014 **novelu zákona o azylu a zákona o pobytu cizinců na území České republiky**,¹⁹ která stávající model rozhodování mění toliko v tom, že po zrušení rozhodnutí správního orgánu, jež má za následek omezení svobody cizince, soudem bude cizinci bez zbytečného odkladu umožněno vstoupit na území nebo opustit přijímací středisko. Jelikož propuštění na svobodu je automatickým a bezodkladným důsledkem rozhodnutí soudu, lze mít za to, že požadavky čl. 5 odst. 4 Úmluvy jsou naplněny. Přesto není možno vyloučit, že jiný model rozhodování o omezení svobody cizinců by jejich práva i zájmy České republiky zajistil lépe. Bylo by proto vhodné tuto otázku znovu otevřít, např. při plánovaném nahrazení stávajícího zákona o pobytu cizinců zcela novou právní úpravou.
- Ve věci *Budrevich* Soud sice shledal, že v rozporu s článkem 13 Úmluvy neměl stěžovatel k dispozici účinný **vnitrostátní prostředek nápravy ve vztahu ke svým tvrzením o hrozícím nelidském či ponižujícím zacházení v případě jeho vyhoštění** do Běloruska, avšak současně konstatoval, že by tuto úlohu mohlo splnit azylové řízení před Ministerstvem vnitra. To ale za jeden den odmítlo stěžovatelu opakovanou žádost o mezinárodní ochranu, aniž ji věcně přezkoumalo a zejména vzalo v potaz nové skutečnosti. V současnosti probíhají konzultace s Ministerstvem vnitra a dalšími dotčenými orgány ohledně možných obecných opatření. Okolnosti případu jsou nicméně natolik specifické, že nelze vyloučit, že žádná obecná opatření na tomto základě nelze vyprofilovat. V té souvislosti je namístě podotknout, že ani Soud neshledal obecný nedostatek v právní úpravě či obecné praxi dotčených orgánů.

¹⁷ Viz vyjádření vlády České republiky ke zprávě CPT o návštěvě České republiky v roce 2006 [CPT/Inf (2007) 33; předmětné vyjádření vlády bylo schváleno usnesením vlády ze dne 12. března 2007 č. 223]; <http://www.cpt.coe.int/documents/cze/2007-33-inf-cze.pdf>.

¹⁸ Lze očekávat, že se tak stane v červnu 2014.

¹⁹ Zákon, kterým se mění zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, byl Parlamentem schválen dne 23. dubna 2014.

2.3.2. PŘÍPADY BEZ TRVAJÍCÍ POTŘEBY PŘIJETÍ OBECNÝCH OPATŘENÍ

Situaci po následujících rozsudcích lze v zásadě vyhodnotit tak, že nezbytná obecná opatření přijata byla, nebo žádná specifická potřeba v této oblasti ani nevznikla.

- Ve věci *Čepek* došlo k porušení zásady kontradiktornosti občanského soudního řízení tím, že odvolací soud stěžovatele neinformoval o zamýšleném **uplatnění moderačního práva soudu** při rozhodování o nákladech řízení, a stěžovatel tak neměl možnost se k postupu soudu vyjádřit. Ústavní soud nicméně ustáleně judikuje, že soud musí účastníky řízení uvědomit o tom, že hodlá použít ustanovení § 150 občanského soudního řádu, a účastníci řízení mají dostat možnost se vyjádřit. K pochybení tak došlo toliko v konkrétním případě stěžovatele a nelze hovořit o tom, že by bylo soustavně postupováno v rozporu s Úmluvou.
- Ve věci *Janyr* Soud kritizoval pouze to, že Ústavní soud stěžovateli **odňal možnost se vyjádřit ke stanoviskům** příslušných orgánů k jeho ústavní stížnosti. Vzhledem k tomu, že k dané vadě řízení došlo v roce 2007, přičemž od té doby byla Ústavním soudem v návaznosti na předchozí podobná porušení Úmluvy konstatovaná Soudem²⁰ přijata preventivní opatření, která Výbor ministrů uznal za dostatečná,²¹ není třeba vytvářet opatření nová.
- Soud ve věcech *Lošťák* a *Vaculík*, stejně jako v řadě rozsudků vydaných před rokem 2012,²² konstatoval porušení práva na přístup k soudu v souvislosti s **odmítáním ústavních stížností v kombinaci s dovoláním**, ať už v občanskoprávní nebo v trestní oblasti. Poslední opatření, o nichž bylo referováno ve zprávě za rok 2012, tj. zejména novela zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, provedená zákonem č. 404/2012 Sb., lze považovat za dostatečná a teprve praxe Ústavního soudu ukáže, zda nevykazuje nedostatky, jako tomu bylo u předchozích pokusů problém vyřešit, z nichž první byl učiněn počátkem roku 2003 v bezprostřední návaznosti na první rozsudky Soudu na toto téma.²³
- Ve věci *Žáková*, v níž došlo k **zamítnutí žaloby na určení vlastnického práva** s odkazem konkurující restituční zákonodárství, je možné vycházet z toho, že projednávaná věc je specifickým případem, který nepoukazuje na nějaký obecnější či systémový nedostatek právní úpravy či praxe. Týká se procesu restitucí, který je již prakticky ukončen. Navíc, Ústavní soud i Nejvyšší soud ve své judikatuře připouštějí, aby v případě dobré víry žalobce byla učiněna výjimka z pravidla výlučnosti a přednosti restituční žaloby.
- V rozsudku *Vecek* Soud shledal porušení práva stěžovatele na svobodu a osobní bezpečnost v souvislosti s jeho **nevyslechnutím ve dvou řízeních o žádosti o propuštění z vazby**, přičemž právo být k otázce trvání vazby vyslechnut nelze podle Soudu podmiňovat žádostí obviněného. Z konzultací s Ústavním soudem, Nejvyšším soudem a Nejvyšším státním zastupitelstvím vyplynula shoda na tom, že takto formulovaný požadavek Soudu je při současné právní úpravě možné zajistit. Institut vazebního zasedání byl v trestním procesu zaveden až poté, co k porušení v projednávané věci došlo. Tím by současně měla být vyloučena možnost obdobných porušení v budoucnosti. S výhradou zajištění informovanosti o rozsudku na straně soudů rozhodujících o vazbě proto není třeba k výkonu rozsudku přijímat žádná obecná opatření.

²⁰ Rozsudky ve věcech *3A.CZ s. r. o., BENet Praha, spol. s r. o., Hubka, Kysilková a Kysilka, Mareš, Milatová a ostatní, Palšovič a Vokoun*.

²¹ Doporučení pléna Ústavního soudu ze dne 3. května 2011, jímž bylo nahrazeno předchozí doporučení ze dne 25. října 2005.

²² V období posledních několika let zejména rozsudky ve věcech *Adamíček, Janyr a ostatní, Tieze a Semeráková a Šurý*.

²³ Rozsudky ve věcech *Zvolský a Zvolská a Běleš a ostatní*.

DOSLOV

Evropský soud pro lidská práva poskytuje v rámci primátu jednotlivce před státem ochranu soukromým osobám tam, kde patřičné mechanismy na vnitrostátní úrovni vůbec zřízeny nejsou, systémově nefungují nebo jen v konkrétním případě selžou. V tomto ohledu se jeho role jeví být jako naprosto jedinečná, a proto je i v zájmu občanů naší země prostřednictvím vhodných opatření zachovat funkčnost systému zřízeného Úmluvou.

Soud se i v roce 2013 nacházel v poměrně nelehké situaci způsobené jeho přetížením. Třebaže během uvedeného roku dokázal snížit objem nevyřízených věcí ze 128,1 tis. na 99,9 tis. stížností, přičemž během roku obdržel 65,9 tis. projednatelných stížností, stalo se tak zejména díky zrychlenému, samosoudcovskému vyřizování zjevně nepřijatelných stížností, u nichž se počet nedodělků snížil ještě výrazněji (o 33,4 tis. věcí).²⁴ Vedle symbolického významu tohoto úspěchu spočívajícího v redukci celkového objemu nevyřízených věcí pod magickou hranici 100 tis. položek a rychleji podané zprávy těm, jejichž stížnost nemá žádnou naději na úspěch, to však ve výsledku znamená, že se déle čeká na vyřízení důvodných stížností nebo stížností, jejichž posouzení vyžaduje důkladnější přezkum. Zajištění dlouhodobé efektivnosti systému Úmluvy tedy vyžaduje další opatření, o nichž je v Radě Evropy na expertní úrovni vedena intenzivní diskuse.

Z té již vzešla, kromě řady formálně nezávazných dokumentů a zpráv,²⁵ také dvojice protokolů k Úmluvě, které byly v roce 2013 otevřeny k podpisu. Česká republika dne 5. listopadu 2013 podepsala revizní Protokol č. 15,²⁶ který jinak ke své platnosti vyžaduje příslušné schválení všemi smluvními státy a který by měl být v letošním roce předložen k vyslovení souhlasu oběma komorám Parlamentu. Naproti tomu Protokol č. 16,²⁷ který je opční a ke své platnosti vyžaduje příslušné schválení nejméně deseti státy, bude na vnitrostátní úrovni předmětem dalších úvah.

Česká republika je orgány Úmluvy nazývána jako běžný smluvní stát, který ničím výrazně nevybočuje „z řady“ a v poslední době ani nevyvolává viditelnější zátěž pro Soud v podobě velkého počtu stížností, které by proti naší zemi směřovaly. Přesto nelze pominout některé problémy či rizika.

Na jedné straně výkon rozsudku *D. H. a ostatní* zůstává velice citlivou otázkou, jež ostatně není sledována jen Výborem ministrů, ale také řadou dalších mezinárodních orgánů kontroly dodržování lidských práv. V uplynulém roce poněkud polevilo uspokojení z pozitivního obratu zaznamenaného v roce předešlém, kdy byl vypracován a před Výborem ministrů obhájěn konsolidovaný akční plán výkonu rozsudku. V úsilí zajistit, aby školní docházka skutečně přispěla k začlenění znevýhodněných dětí do majoritní populace, je evidentně třeba pokračovat a akční plán – s upřesněními, která si ana-

²⁴ Statistické údaje viz *Annual Report 2013 of the European Court of Human Rights*, Council of Europe, zejm. s. 191 a násl., dostupný na http://www.echr.coe.int/Documents/Annual_report_2013_ENG.pdf.

²⁵ V roce 2013 byly v rámci Řídicího výboru pro lidská práva Rady Evropy vypracovány mimo jiné:

- zpráva o předběžných opatřeních podle článku 39 jednacího řádu Soudu,
- zpráva o vhodnosti a podobě postupu projednání reprezentativních stížností,
- příručka k informování úředníků o povinnostech států vyplývajících z Úmluvy,
- průvodce dobrou praxí ve vztahu k vnitrostátním prostředkům nápravy,
- zpráva obsahující závěry a možné návrhy činnosti ohledně způsobů řešení velkého počtu stížností založených na systémových problémech zjištěných Soudem,
- zpráva k otázce, zda jsou potřebná účinnější opatření vůči státům, které včas neprovádějí rozsudky Soudu,
- zpráva o přezkoumání činnosti poradního panelu expertů ke kandidátům pro volbu soudcem Soudu a
- zpráva k otázce, zda je třeba změnit Úmluvu s cílem umožnit ustanovení dalších soudců Soudu.

²⁶ Protokol č. 15 k Úmluvě má do preambule Úmluvy doplnit zmínku o zásadě subsidiarity a doktríně prostoru pro uvážení států, upravit věkový limit pro soudce Soudu, zrušit právo veta proti záměru senátu předat věc velkému senátu, zkrátit lhůtu pro podávání stížností a zjednodušit kritérium přijatelnosti založené na absenci podstatné újmy způsobené tvrzeným porušením. Vláda návrh na podpis a vyslovení souhlasu s ratifikací schválila svým usnesením ze dne 9. srpna 2013 č. 614.

²⁷ Protokol č. 16 k Úmluvě má rozšířit poradní pravomoc Soudu.

lýza a vývoj v záležitosti vzdělávání romských dětí postupně vyžádají – také naplnit, aby se projevil jeho účinky v praxi.

Na druhé straně je očekáváno vyústění pilotního řízení o stížnostech týkajících se regulace nájemních vztahů. Zatímco v roce 2013 Soud rozhodl o stížnostech z „první vlny“, které odmítl z procesních důvodů, jež nelze automaticky vztáhnout na všechny stížnosti podobného obsahu, zbývá rozhodnout o tom, zda byla regulace pro vlastníky dotčených nájemních nemovitostí v rozporu s jejich právem na ochranu majetku a zda se poškození regulací mohli účinně domoci nápravy na vnitrostátní úrovni. Z pilotního řízení může odsouzenému státu vzniknout povinnost odpovídající prostředky nápravy zavést, a to i se zpětnou účinností a pro osoby, které stížnost k Soudu nepodaly. Taková povinnost se tedy může týkat množství poškozených subjektů. Další úvahy na toto téma zůstávají předčasné, třebaže existuje vzor zejména v Polsku a podobný problém menšího rozsahu bude řešit například také Slovensko.²⁸

Před rokem bylo na tomto místě zmíněno, že vláda svým usnesením ze dne 14. listopadu 2012 č. 820 s účinností k 1. lednu 2013 novelizovala legislativní pravidla vlády a zvýraznila již existující povinnost předkladatele návrhu právního předpisu vypořádat se s mezinárodními závazky státu, zejména na poli Úmluvy, a byly vysloveny obavy, které se spíše potvrdily, že tyto povinnosti mohou být plněny mnohdy jen formálně a že Legislativní rada vlády může mít i nadále sklon tento přístup tolerovat.²⁹

Kancelář vládního zmocněnce v roce 2013 zahájila tři projekty směřující ke zvýšení povědomí státních orgánů o judikatuře Soudu, které je předpokladem pro řádné provádění Úmluvy na vnitrostátní úrovni, ať už v rovině tvorby právních předpisů nebo při individuálním rozhodování soudů a správních úřadů.

- Předně začala ve spolupráci s Ústavním soudem, Nejvyšším soudem, Nejvyšším správním soudem a Kanceláří veřejného ochránce práv vydávat svůj Zpravodaj, který obsahuje anotace významných aktuálních judikátů Soudu. Tento Zpravodaj vychází přibližně jednou za čtvrt roku.³⁰
- Dále ve spolupráci s uvedenými institucemi zahájila tvorbu databáze překladů a anotací judikátů Soudu, která po překonání technických obtíží bude moci být spuštěna pro veřejnost během roku 2014.
- Konečně byl zpracován základ internetového portálu věnovaného problematice posuzování slučitelnosti návrhů právních předpisů s právem Úmluvy. Jeho spuštění je zatím vázáno na vytvoření nového portálu české justice.

V neposlední řadě se sluší poznamenat, že v roce 2013 byla prozatímně uzavřena vyjednávání o dohodě o přistoupení Evropské unie k Úmluvě, které bylo po formální stránce umožněno v čl. 59 odst. 2 Úmluvy ve znění Protokolu č. 14 a Evropské unii uloženo v čl. 6 odst. 2 Smlouvy o Evropské unii ve znění Lisabonské smlouvy. Nyní je vyčkáváno posudku Soudního dvora Evropské unie ke slučitelnosti návrhu dohody s unijním právem.

Třebaže je tato Zpráva podávána za jeden konkrétní kalendářní rok, i závěrečné informace svědčí o tom, že je činnost styčného pracoviště České republiky pro agendu Soudu kontinuální. Snahou tohoto pracoviště je setrvale zabezpečovat jak kvalitní obhajobu státu, který je součástí rodiny evropských demokracií řídících se zásadami právního státu, tak náležitou implementaci rozsudků Soudu a přispívat rovněž k celkovému fungování systému Úmluvy, k němuž se Česká republika před více než dvaceti lety připojila.

²⁸ Viz *Hutten-Czapska proti Polsku* (č. 35014/97, rozsudky velkého senátu ze dne 19. června 2006 a 28. dubna 2008) a *Bittó a ostatní proti Slovensku* (č. 30255/09, rozsudek ze dne 28. ledna 2014).

²⁹ Analýza slučitelnosti návrhu právního předpisu s předpisy vyšší právní síly a s mezinárodními smlouvami nepatří mezi nejpropracovanější pasáže důvodových zpráv. Bylo by vhodné, kdyby byla této problematice věnována nejméně taková pozornost jako analýze dopadů regulace (RIA), jejíž by měla být nedílnou součástí.

³⁰ Je dostupný na <http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=6085&d=328999> a rozesílán zájemcům též elektronickou poštou.

PŘÍLOHA Č. 1: ANOTACE ODSUZUJÍCÍCH ROZSUDKŮ

Nyní je podán přehled rozsudků o porušení Úmluvy nebo o spravedlivém zadostiučinění v návaznosti na předchozí rozsudek o porušení Úmluvy, a to v chronologickém pořadí. Analytický přístup, tj. podle jednotlivých porušených práv a svobod, byl použit v oddílu 1.1.1. této zprávy.

PŘEHLED ANOTOVANÝCH JUDIKÁTŮ

Rozsudek ze dne 21. února 2013 ve věci *Vecek proti České republice*

Rozsudek ze dne 20. června 2013 ve věci *Eremiášová a Pechová proti České republice* (revize)

Rozsudek ze dne 25. července 2013 ve věci *Kummer proti České republice*

Rozsudek ze dne 5. září 2013 ve věci *Čepek proti České republice*

Rozsudek ze dne 3. října 2013 ve věci *Žáková proti České republice*

Rozsudek ze dne 17. října 2013 ve věci *Budrevich proti České republice*

Rozsudek ze dne 31. října 2013 ve věci *Janyr proti České republice*

Rozsudek ze dne 19. prosince 2013 ve věci *Vaculík proti České republice*

Rozsudek ze dne 19. prosince 2013 ve věci *Lošťák proti České republice*

Rozsudek ze dne 21. února 2013 ve věci č. 3252/09 – Petr Vecek proti České republice

Senát páté sekce Soudu dospěl jednomyslně k závěru, že bylo porušeno právo stěžovatele na svobodu a osobní bezpečnost zaručené čl. 5 odst. 4 Úmluvy, neboť ve dvou řízeních o žádosti o propuštění z vazby nebyl vyslechnut.

I. Skutkové okolnosti

V říjnu 2007 byl stěžovatel zatčen a obviněn z loupeže, zbavení osobní svobody a vydírání, přičemž Obvodní soud pro Prahu 4 rozhodl o uvalení vazby podle § 67 písm. b) a c) trestního řádu. V únoru 2008 soud prvního stupně na návrh stěžovatele rozhodl o jeho propuštění z vazby s tím, že vazební důvody pominuly. Proti tomuto usnesení však státní zástupce podal stížnost, která nebyla stěžovateli postoupena. Městský soud v Praze v neveřejném zasedání napadené usnesení zrušil a rozhodl o ponechání stěžovatele ve vazbě. V říjnu 2008 stěžovatel opět podal žádost o propuštění z vazby, již státní zástupce předložil soudu se zamítavým stanoviskem, aniž tuto skutečnost stěžovateli oznámil. Soud v nepřítomnosti stěžovatele a pouze na základě spisu žádost zamítl. Soud druhého stupně stížnost proti rozhodnutí také zamítl a ani on stěžovatele nevyslechl, přičemž naposled byl stěžovatel soudem slyšen počátkem května 2008.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

A. TVRZENÉ PORUŠENÍ ČL. 5 ODST. 4 ÚMLUVY

Soud posuzoval stížnost na poli čl. 5 odst. 4 Úmluvy ve vztahu ke dvěma řízením o žádostech stěžovatele o propuštění na svobodu a k řízení o jeho stížnosti proti ponechání ve vazbě.

Nejprve v souvislosti s řízením o žádosti stěžovatele o propuštění na svobodu ze dne 21. ledna 2008 se Soud rozhodl nezabývat se námitkou, původně rovněž zaslanou vládě ke stanovisku, že stěžovatel nemohl nahlížet do spisu v době předcházející rozhodnutí o jeho žádosti, protože soud prvního stupně ve svém rozhodnutí stěžovateli vyhověl. Připustil dále, že v řízení o stížnosti státního zástupce

proti uvedenému rozhodnutí žádná ze stran nebyla slyšena soudem a že stěžovatel byl vyslechnut v prvním stupni, což může v zásadě naplnit požadavky Úmluvy. Soud však podotkl, že v situaci, kdy stěžovatel nevěděl o stížnosti proti rozhodnutí vydanému v jeho prospěch a kdy toto rozhodnutí bylo následně soudem zrušeno, aniž se stěžovatel mohl ke stížnosti státního zástupce vyjádřit, zásady rovnosti zbraní a kontradiktornosti vyžadovaly, aby byl stěžovatel stížnostním soudem vyslechnut. Jelikož se tak nestalo, došlo k porušení čl. 5 odst. 4 Úmluvy.

Ke stejnému závěru Soud dospěl posléze i v případě námitek stěžovatele vůči řízení o žádosti o propuštění na svobodu ze dne 24. října 2008, přičemž poukázal na skutečnost, že v tomto případě stěžovatel nebyl vyslechnut ani v prvním stupni. Soud připomněl svůj názor ve věci *Knebl proti České republice* (č. 20157/05, rozsudek ze dne 28. října 2010), že právo na výslech soudem je v řízení o vazbě třeba vykonávat v rozumných intervalech, aby se předešlo paralýze trestního řízení jako celku. V případě stěžovatele, kdy mezi konečným rozhodnutím o žádosti a jeho posledním výsledkem uplynulo 259 dní, se však podle Soudu o rozumný interval nejednalo. V té souvislosti Soud odmítl argument vlády, že stěžovatel v řízení o žádosti o propuštění na svobodu o výslech nepožádal, a konstatoval, že toto právo tvoří součást záruk obsažených v čl. 5 odst. 4 Úmluvy a jako takové vyplývá přímo z Úmluvy. Proto nelze podmiňovat jeho existenci nebo výkon výslovnou žádostí stěžovatele. Soud poté poukázal na dřívější judikaturu českého Ústavního soudu, podle které neexistence ustanovení umožňujících výslech obviněného v řízení o žádosti o propuštění na svobodu byla protiústavní, a současně připomněl svůj dřívější názor vyslovený ve věci *Husák proti České republice* (č. 19970/04, rozsudek ze dne 4. prosince 2008), že záruky v řízení o ponechání ve vazbě a v řízení o propuštění na svobodu by měly být v zásadě stejné. Soud konečně vzal na vědomí zavedení institutu vazebního zasedání do českého trestního řádu, ke kterému došlo s účinností od 1. ledna 2012. Uvedené okolnosti však ve svém celku Soud vedly k závěru, že k porušení čl. 5 odst. 4 Úmluvy došlo.

Na závěr Soud odmítl pro zjevnou neopodstatněnost námitku stěžovatele týkající se nemožnosti osobně nahlížet do spisu předtím, než bylo dne 25. února 2008 rozhodnuto o jeho stížnosti proti rozhodnutí ze dne 9. ledna 2008 o ponechání ve vazbě. Soud shledal, že zásada kontradiktornosti nebyla porušena, neboť stěžovatel zjevně znal obsah spisu včetně stížnosti, o které se toho dne rozhodovalo, a námitku před vnitrostátním soudem nevznnesl, ačkoli byl v ten den vyslechnut.

B. SPRAVEDLIVÉ ZADOSTIUCINĚNÍ

Soud nepřiznal žádné zadostiucinění, protože stěžovatel nárok na něj neuplatnil.

Rozsudek ze dne 20. června 2013 ve věci č. 23944/04 – *Petra Eremiášová a Katarína Pechová proti České republice* (revize)

Senát páté sekce Soudu dospěl jednomyslně k závěru, že je namístě revidovat dřívější rozsudek v téže věci ze dne 16. února 2012, a to zastavením řízení v rozsahu námitek druhé stěžovatelky.

I. Skutkové okolnosti

Dne 16. února 2012 vydal Soud rozsudek, v němž shledal, že byl porušen článek 2 Úmluvy (právo na život), neboť Policie České republiky neochránila právo partnera první stěžovatelky a syna druhé stěžovatelky na život, jelikož dopustila, aby se pokusil o útěk z policejní stanice, na které byl zadržen, skokem z okna mezi prvním a druhým patrem, v důsledku čehož zemřel. Soud vyslovil i porušení procesní složky článku 2 Úmluvy, protože vyšetřování výše popsané události nebylo ani dostatečně důkladné, ani nezávislé a nestranné. Soud každé stěžovatelce přiznal zadostiucinění za způsobenou nemajetkovou újmu ve výši 10 tis. € a oběma stěžovatelkám dohromady náhradu nákladů řízení ve výši 2 tis. €.

Po vynesení rozsudku se z různých zdrojů objevily indicie, že druhá stěžovatelka zemřela před vynešením rozsudku. Později se podařilo ověřit, že druhá stěžovatelka skutečně zemřela již na podzim roku 2010 ve Spojeném království.

Vláda proto podala podle článku 80 jednacího řádu Soudu žádost o revizi rozsudku v té části, jež se týká námitek druhé stěžovatelky.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud připomněl, že ve své praxi stížnost obvykle ze seznamu případů vyškrtne tehdy, jestliže neexistuje žádný dědic nebo blízký příbuzný, který vyjádřil přání ve stížnosti pokračovat. V projednávané věci se žádný příbuzný ani dědic Soudu nepřihlásil: právní zástupce stěžovatelek úmrtí druhé stěžovatelky Soudu vůbec neoznámil ani později nijak nereagoval na žádost vlády o revizi rozsudku.

Soud dále neshledal žádné zvláštní okolnosti vztahující se k dodržování lidských práv zaručených Úmluvou a jejími protokoly, které by vyžadovaly, aby pokračoval v projednávání stížnosti ve vztahu ke druhé stěžovatelce.

V rozsahu, v jakém se stížnost týká této stěžovatelky, tedy Soudu stížnost vyškrtnul ze seznamu případů (řízení zastavil).

Současně Soud potvrdil, že první stěžovatelce, které se revize rozsudku netýkala, náleží náhrada nemajetkové újmy i nákladů řízení ve výši přiznané původním rozsudkem.

Rozsudek ze dne 25. července 2013 ve věci č. 32133/11 – *Vladimír Kummer proti České republice*

Senát páté sekce Soudu dospěl jednomyslně k závěru, že v případě stěžovatele došlo k porušení článku 3 Úmluvy v jeho hmotněprávní i procesní části.

I. Skutkové okolnosti

Stěžovatel byl v květnu 2010 v Aši zadržen hlídkou městské policie, která ho za účelem zjištění totožnosti převezla na tamější obvodní oddělení Policie České republiky. Zde byl po dobu přibližně 50 minut zajištěn v cele. Později téhož dne se dostavil na obvodní oddělení Policie České republiky v Chebu a uvedl, že byl v průběhu zajištění podroben hrubému násilí, když byl na policejní cele připoután pouty ke zdi cely, a to nejdříve jednou rukou, později oběma rukama a nakonec i na nohou. Dále měl být rovněž do různých částí těla bit pěstmi. Na důkaz svých tvrzení předložil lékařskou zprávu ze stejného dne, podle které měl na těle mj. čerstvé podlitiny a na zápěstích otlaky způsobené pravděpodobně pouty.

Policie České republiky věc následně postoupila Inspekci Policie České republiky. Koncem května se stěžovatel obrátil na Okresní státní zastupitelství Plzeň-město mj. s tím, že policisté, kteří byli do incidentu zapojeni, nebyli doposud vyslechnuti. Okresní státní zastupitelství následně inspekci vyzvalo k provedení konkrétních vyšetřovacích úkonů, přičemž koncem července 2010 došlo i k výsledku daných policistů. V září 2010 nicméně inspekce věc odložila.

Stěžovatel podal nejprve proti závěrům inspekce neúspěšně stížnost k okresnímu státnímu zastupitelství a později se obrátil na Ústavní soud, který však v únoru 2011 jeho ústavní stížnost odmítl pro zjevnou neopodstatněnost.

Věci se z podnětu stěžovatele zabýval rovněž veřejný ochránce práv, podle jehož zprávy z prosince 2010 odporoval postup policistů spočívající v zajištění a poutání stěžovatele na cele mj. § 11 písm. c) zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, zakotvujícímu zásadu přiměřenosti, a dále § 31 zákona, podle kterého lze osobu, která je zjevně pod vlivem návykové látky, umístit na policejní celu pouze poté, co byla podrobena lékařské prohlídce.

Na základě podnětu veřejného ochránce práv šetřil postup příslušných policistů odbor vnitřní kontroly Krajského ředitelství policie Karlovarského kraje. Dle jeho zprávy z března 2011 došlo mj. ze strany příslušných policistů k porušení zákona o policii v souvislosti s umístěním stěžovatele, který byl pod vlivem návykové látky, do cely bez předchozího lékařského vyšetření stěžovatele a z důvodu porušení povinností při sepisování úředního záznamu. Rozhodnutím vedoucího Územního odboru Cheb Kraj-

ského ředitelství policie Karlovarského kraje z března 2011 bylo mj. jednomu z policistů za dané jednání uděleno písemné napomenutí.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatel před Soudem namítal, že byl v průběhu zajištění na policejní cele podroben nelidskému a ponižujícímu zacházení, přičemž okolnosti případu nebyly následně náležitě vyšetřeny, čímž mělo dojít k porušení článku 3 Úmluvy v jeho hmotněprávní i procesní části.

A. TVRZENÉ PORUŠENÍ ČLÁNKU 3 ÚMLUVY V JEHO HMOTNĚPRÁVNÍ ČÁSTI

Soud nejprve připomněl zásadu vyplývající z jeho judikatury, podle které v případě, že byla určitá osoba nacházející se v plném zdraví zajištěna policií a po propuštění na svobodu prokáže, že je zraněná, je na vládě, aby důvěryhodným způsobem doložila původ daných zranění. Tuto zásadu uplatnil v projednávané věci, když zdůraznil, že stěžovatel se nechal lékařsky ošetřit bezprostředně po incidentu, a od propuštění z cely do vypracování lékařské zprávy (konstatující čerstvá zranění) nevznikly průtahy, které by relevanci lékařské zprávy snižovaly. Ve světle jednotlivých znaleckých posudků vypracovaných z iniciativy jak policie, tak stěžovatele, jakož i snížené věrohodnosti stěžovatele, který byl v době incidentu značně podnapilý, nicméně Soud nepřijal verzi skutkových okolností, podle které měl být stěžovatel na cele zbit.

Považoval však za nutné posoudit, zda k zacházení zakázanému článkem 3 nedošlo samotným omezením stěžovatele v pohybu na cele. Připomněl, že poutání samo o sobě rozpor s článkem 3 Úmluvy nevyvolává v případě, že je mj. spojeno se zákonným zatčením či zbavením svobody a pokud je přiměřené konkrétním okolnostem případu. V tomto ohledu bylo proto například nutné posoudit, zda existovaly důvodné obavy, že by se dotýčná osoba bránila zatčení, utekla, způsobila zranění či škodu nebo zničila důkazy. Ponižujícím ve smyslu článku 3 Úmluvy je podle Soudu zacházení, které jedince ponižuje či pokořuje a které postrádá respekt k jeho lidské důstojnosti či jeho důstojnost snižuje.

Mezi účastníky řízení nebylo zásadního sporu o tom, že stěžovatel byl ke kovovému oku v cele připoután nejdříve jednou rukou, později k druhému oku druhou rukou a nakonec oběma rukama za zády k jednomu z ok, přičemž mu nakonec byly koženým páskem svázaný i nohy. V této souvislosti Soud připomněl, že připoutání jednotlivce na cele, kterou je již samo o sobě třeba považovat za dostatečně bezpečné místo, může být odůvodněno pouze za výjimečných okolností. Takovou okolností nicméně nebyla situace, kdy stěžovatel poté, co byl na celu umístěn, prokopnul její dveře, přičemž v této souvislosti neobstál ani argument vlády, podle které bylo k poutání přikročeno rovněž za účelem ochrany zdraví samotného stěžovatele; přinejmenším zranění na zápěstích mu totiž způsobila pouta. Policisté navíc stěžovatele na celu umístili v rozporu s vnitrostátním právem (vzhledem k jeho podnapilosti měl být nejprve vyšetřen lékařem), přičemž právě s ohledem na svou podnapilost se stěžovatel nacházel ve stavu zvýšené zranitelnosti. Zatímco neměl možnost přivolat policisty jinak než boucháním do dveří (zvonek se nacházel mimo jeho dosah), a jeho jednání tedy nebylo vedeno destrukčními úmysly, byl za toto své jednání postupně stále razantněji připoutáván, což v něm muselo nutně vyvolávat pocity strachu, utrpení a podřízenosti. Dané zacházení mu nakonec působilo bezpochyby i nezanedbatelnou bolest. Stěžovatel byl proto v rozporu s článkem 3 Úmluvy podroben ponižujícímu zacházení.

B. TVRZENÉ PORUŠENÍ ČLÁNKU 3 ÚMLUVY V JEHO PROCESNÍ ČÁSTI

Ohledně námítky týkající se účinnosti vyšetřování předmětného incidentu Soud především poukázal na to, že ačkoliv stěžovatel příslušným orgánům danou událost oznámil bezprostředně a svá tvrzení podložil lékařskou zprávou, k výsledku policistů, kteří měli být do incidentu zapojeni, došlo téměř po třech měsících, a to teprve v návaznosti na stížnost adresovanou stěžovatelem příslušnému státnímu zastupitelství.

Ohledně požadavku na nezávislost vyšetřování Soud připomněl své závěry vyslovené ve věci *Eremiášová a Pechová proti České republice* (č. 23944/04, rozsudek ze dne 16. února 2012), ve které konstatoval, že někdejší Inspekce ministra vnitra příslušná k vyšetřování trestných činů policistů

požadavek nezávislosti vyplývající z procesní složky článku 3 Úmluvy nenaplněovala. I když připustil, že od daného rozsudku došlo k důležitému posílení nezávislosti inspekčního orgánu – ředitel Inspekce Policie České republiky byl jmenován vládou, které byl také ze své funkce odpovědný (ministru vnitra tedy přímo nepodléhal) –, zdůraznil, že inspekce zůstala nadále organizační útvar Ministerstva vnitra. Rovněž členové inspekce zůstali nadále příslušníky Policie České republiky, což samo o sobě nezávislost inspekce značně zpochybňovalo. Nedostatek nezávislosti vyšetřování v daném případě nezhojilo ani zapojení státního zastupitelství, jehož role byla v daném případě toliko dozorového charakteru.

Vyšetřování předmětného incidentu proto z výše uvedených důvodů nevyhovělo požadavku na účinné vyšetřování. K porušení článku 3 Úmluvy tudíž došlo i v jeho procesní části.

C. SPRÁVEDLIVÉ ZADOSTIUCHNĚNÍ

Jako náhradu nákladů řízení přiznal Soud stěžovateli 189 €. V rozsahu jeho nároku na náhradu majetkové škody i nemajetkové újmy potom poukázal na řízení podle zákona o odpovědnosti za škodu způsobenou rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, které stěžovatel v této souvislosti zahájil na vnitrostátní úrovni (řízení je vedeno před Obvodním soudem pro Prahu 7 a Českou republiku v něm zastupuje Ministerstvo vnitra) a které stále probíhá, a rozhodnutí o tomto nároku odložil. Vyzval přitom účastníky řízení, aby do tří měsíců ode dne, kdy rozsudek nabude právní moci, předložili svá písemná stanoviska ve věci a zejména aby Soud vyrozuměli o případné vzájemné dohodě.³¹

Rozsudek ze dne 5. září 2013 ve věci č. 9815/10 – Zdeněk Čepek proti České republice

Senát páté sekce Soudu dospěl šesti hlasy proti jednomu k závěru o porušení práva stěžovatele na spravedlivý proces ve smyslu čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

I. Skutkové okolnosti

Státní fond životního prostředí České republiky se na stěžovateli domáhal zaplacení částky přesahující 33 mil. Kč. Obvodní soud pro Prahu 1 žalobě vyhověl. Městský soud v Praze však nárok žalobce posoudil jako promlčený a žalobu zamítl. Stěžovateli nicméně s odkazem na § 150 občanského soudního řádu nepřiznal náhradu nákladů řízení. Shledal totiž důvody zvláštního zřetele hodné ve smyslu uvedeného ustanovení, jelikož dluh společnosti, jejímž byl stěžovatel statutárním orgánem, představoval vůči žalobci desítky milionů Kč a v konkursním řízení došlo k uspokojení žalobce pouze v minimálním rozsahu. Za těchto okolností by dle odvolacího soudu bylo přiznání nákladů řízení stěžovateli v rozporu s dobrými mravy.

Stěžovatel ve své ústavní stížnosti neúspěšně namítal, že k uplatnění moderačního práva dle § 150 občanského soudního řádu neměl odvolací soud důvod, když tento postup má soud užít jen jako *ultima ratio*. Současně poukazoval na skutečnost, že neměl možnost se k překvapivému uplatnění moderačního práva vyjádřit, byť taková potřeba vyplývá jak z občanského soudního řádu, tak z judikatury Ústavního soudu.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

A. TVRZENÉ PORUŠENÍ ČL. 6 Odst. 1 ÚMLUVY

Stěžovatel v podstatě zopakoval své námitky vůči postupu městského soudu, které formuloval ve své odmítnuté ústavní stížnosti.

Soud se soustředil na otázku, zda tím, že odvolací soud účastníky řízení neupozornil na to, že zamýšlí postupovat podle § 150 občanského soudního řádu, došlo k porušení zásady kontradiktornosti řízení. V této souvislosti v první řadě uvedl, že stěžovatel mohl s ohledem na judikaturu Ústavního soudu legitimně očekávat, že bude odvolacím soudem výslovně vyzván, aby se k otázce použití moderačního

³¹ Účastníci vnitrostátního soudního řízení uzavřeli smír.

práva vyjádřil. Dále Soud podotkl, že i s ohledem na důvody, o které se odvolací soud opřel, a nemalou výši předmětných nákladů odvolací soud takto postupovat měl. Došlo proto k porušení stěžovatelova práva na spravedlivý proces.

B. SPRAVEDLIVÉ ZADOSTIUCHNĚNÍ

Požadavky stěžovatele na náhradu majetkové škody Soud zamítl. Připomněl však, že od 1. ledna 2013 mají stěžovatelé po jeho rozsudku právo podat návrh na obnovu řízení před Ústavním soudem nejen v trestních věcech, přičemž tato možnost se nabízí i stěžovateli.

C. ODLIŠNÉ STANOVISKO

K rozsudku je připojeno nesouhlasné stanovisko soudce A. Pejchala.

Rozsudek ze dne 3. října 2013 ve věci č. 2000/09 – *Sylvie Žáková proti České republice*

Senát páté sekce Soudu dospěl jednomyslně k závěru, že bylo porušeno právo stěžovatelky na ochranu vlastnictví zaručené článkem 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě.

I. Skutkové okolnosti

V roce 1968 stěžovatelka opustila Československo. O dva roky později byla za nezákonné opuštění republiky odsouzena k trestu propadnutí majetku, který zahrnoval mj. dvě pozemkové parcely, které se dnes nacházejí v katastrálním území Třebíč a Kožichovice. V roce 1991 byl odsuzující rozsudek na základě zákona o soudní rehabilitaci zrušen a trestní stíhání zastaveno.

V evidenci nemovitostí a později i v katastru nemovitostí byli jako vlastníci předmětných pozemků uvedeni jak stěžovatelka, tak stát. Pozemky v katastrálním území Třebíč město využívalo (a stále využívá) pro zajištění komunálních služeb. Koncem roku 1992 se stěžovatelka obrátila na město Třebíč s dotazem, zda užívá jeden z předmětných pozemků. Město Třebíč stěžovatelce poskytlo zápornou odpověď vztahující se patrně nedorozuměním k jinému pozemku, než na který se stěžovatelka ptala. V průběhu roku 1995 město Třebíč zjistilo, že nedisponuje listinou, která by dokládala přechod vlastnického práva na něj, a proto se obrátilo na okresní úřad a stěžovatelku s žádostí o zaslání příslušné listiny. Katastrální úřad žádný doklad nedohledal. Stěžovatelka při jednání se zástupci města trvala na tom, že je vlastníkem daných pozemků. Město Třebíč s ní proto v březnu 1996 uzavřelo nájemní smlouvu.

V listopadu 1997 byl katastrálním úřadem dohledán odsuzující rozsudek z roku 1971. Město Třebíč proto oznámilo stěžovatelce, že nájemní smlouvu považuje za neplatnou, požádalo o vrácení zaplaceného nájemného a podalo též u katastrálního úřadu návrh na opravení chybného zápisu vlastnictví v katastru nemovitostí. Katastrální úřad městu vyhověl. Stěžovatelka se snažila nastalou situaci s městem vyřešit, jelikož však k dohodě nedošlo, podala v roce 2003 žalobu na určení vlastnictví k pozemkům. Soudy všech stupňů soudní soustavy dospěly shodně k názoru, že stěžovatelka měla požádat o vrácení pozemků podle restitučních předpisů, a proto se nemůže domáhat určení vlastnického práva pomocí obecné občanskoprávní žaloby. Nejvyšší soud i Ústavní soud dodaly, že stěžovatelka mohla být nesprávným zápisem v katastru nemovitostí v době, kdy mohla podat restituční žádost, uvedena v mylné domněnky, že je vlastníkem daných pozemků. Bylo-li tomu tak, měla však k dispozici žalobu na náhradu škody podle zákona o odpovědnosti státu za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci.

Ohledně pozemků nacházejících se v katastrálním území Kožichovice se stěžovatelka domáhala uzavření nájemní smlouvy na zemědělském družstvu, které předmětné pozemky užívalo. Zemědělské družstvo patrně na dopis stěžovatelky nijak nereagovalo. Na návrh obce Kožichovice byly v průběhu let 1995-1998 u jednotlivých parcel opraveny zápisy vlastnického práva v katastru nemovitostí tak, že jako výlučný vlastník byla uvedena obec. O žalobách stěžovatelky na určení vlastnictví k těmto pozemkům bylo rozhodnuto stejně jako o žalobách týkajících se pozemků v katastrálním území Třebíč.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

A. TVRZENÉ PORUŠENÍ ČLÁNKU 1 PROTOKOLU Č. 1

Před Soudem stěžovatelka především namítala, že došlo k porušení jejího práva na pokojné užívání majetku chráněného článkem 1 Protokolu č. 1, když jí bylo odňato vlastnické právo k předmětným pozemkům bez jakékoli náhrady.

a) *Existence majetku*

Soud v první řadě řešil otázku, zda stěžovatelka měla ve vztahu k předmětným pozemkům majetkový zájem, který by byl chráněn článkem 1 Protokolu č. 1. Ohledně pozemků v katastrálním území Třebíč dospěl k závěru, že tyto pozemky představovaly majetek ve smyslu tohoto ustanovení. Bylo tomu tak proto, že stěžovatelka byla jako vlastníka zapsána v katastru nemovitostí a že především město stěžovatelku za vlastníka považovalo a podepsalo s ní nájemní smlouvu. Ohledně pozemků v katastrálním území Kožichovice Soud dospěl k opačnému závěru, jelikož ohledně těchto pozemků pro vlastnictví stěžovatelky svědčil jen zápis v katastru nemovitostí, který byl později jako chybný opraven.

b) *Vyčerpání prostředků nápravy*

Soud se dále zabýval tím, zda stěžovatelka vyčerpala řádně vnitrostátní prostředky nápravy, když nepodala ani restituční žalobu, ani žalobu na náhradu škody, ale žalobu na určení vlastnictví. K této posledně zmíněné žalobě Soud uvedl, že nebyla zjevně odsouzena k nezdaru. V roce 2003, kdy ji stěžovatelka podala, totiž judikatura soudů nebyla ustálená, a nebylo tedy jasné, že tuto žalobu nelze s úspěchem použít, bylo-li předtím možné podat restituční žalobu. K vyjasnění této otázky došlo až přijetím stanoviska pléna Ústavního soudu v listopadu 2005 (sp. zn. Pl. ÚS-st. 21/05). Ani po tomto stanovisku dle Soudu nebylo zcela jasné, že žaloba stěžovatelky nemá naději na úspěch. V několika případech (srov. např. nález sp. zn. I. ÚS 709/2009) totiž Ústavní soud rozhodl, že jelikož byl žalobce uveden státními orgány v omyl, a byl proto v dobré víře ohledně svého vlastnictví sporných nemovitostí, bylo by nepřiměřené po něm požadovat, aby využil restituční žalobu, a je přípustné, aby se svého vlastnického práva domáhal cestou žaloby na učení vlastnictví.

Soud vyjádřil názor, že stěžovatelčin případ byl obdobný. Stěžovatelka tedy dle Soudu vyčerpala adekvátní a účinný opravný prostředek a nebyla povinna vyčerpat i jiný prostředek, který by tak jako tak nenabízel větší pravděpodobnost úspěchu. Zejména restituční žalobu totiž v roce 1997, kdy bylo stěžovatelčino vlastnické právo vymazáno z katastru nemovitostí, a byla ukončena nájemní smlouva, již nebylo možné podat. Soud proto uzavřel, že stěžovatelka vyčerpala řádně vnitrostátní opravné prostředky a její stížnost je proto přijatelná.

c) *Soulad zásahu s Úmluvou*

Při posouzení odůvodněnosti stížnosti Soud předně konstatoval, že se nejedná o případ navrácení majetku, který byl stěžovatelce zabaven před vstupem Úmluvy v platnost pro Českou republiku, ale o zásah do majetkových práv stěžovatelky, ke kterému došlo v roce 1997. Dle Soudu byl zásah zákonný, jelikož odpovídal ustanovením katastrálního zákona a byl založen na ustáleném výkladu restitučních předpisů, že soudní rehabilitace neobnovuje automaticky vlastnické právo k propadlému majetku. Zásah též sledoval legitimní cíl ochrany práv jiných osob a zachování právní jistoty.

Ohledně přiměřenosti zásahu Soud uvedl, že stěžovatelka určitý pokus o vykonání svých vlastnických práv v roce 1992 učinila, a nezůstala tak zcela pasivní. Dle Soudu bylo naopak na městu Třebíč jakožto uživateli pozemků, aby se na stěžovatelku obrátilo, což ostatně v roce 1995 učinilo. Jelikož v roce 1995 již byl odsuzující rozsudek z roku 1971 zrušen se zpětným účinkem, nebyla stěžovatelka povinna o něm město informovat, poněvadž z právního hlediska již neexistoval. Stěžovatelce tedy dle Soudu nelze nic vytýkat. Naopak, k pochybení došlo na straně státních orgánů, které vedly nesprávné zápisy v katastru nemovitostí a neměly řádně k dispozici listiny prokazující vlastnická práva. Dle Soudu rizika plynoucí z pochybení státních orgánů musí nést stát a nelze je přenášet na soukromé osoby. Soud též udivilo, jak je možné, že v roce 1997 stačilo ke změně zápisu vlastnictví v katastru nemovitostí předložit rozsudek, který byl se zpětnou účinností zrušen, jelikož byl v rozporu s principy demokratic-

ké společnosti respektující občanská práva a svobody. Konečně, soudy neposoudily stěžovatelčinu žalobu meritorně a toliko konstatovaly, že měla postupovat podle restitučních právních předpisů, což však už v roce 1997, kdy dle Soudu došlo k zásahu do jejích práv, nebylo možné.

Soud proto s přihlédnutím k výše uvedenému uzavřel, že stěžovatelka byla nucena nést nepřiměřené a nadměrné individuální břemeno, čímž došlo k porušení článku 1 Protokolu č. 1.

B. TVRZENÉ PORUŠENÍ ČLÁNKU 6 ÚMLUVY

Stěžovatelka též namítala, že došlo k porušení jejího práva na spravedlivý proces, jelikož soudy nesprávně vyložily a použily právní předpisy a nevzaly v úvahu její argumenty týkající se nevykonání trestu propadnutí majetku a nemožnosti vést restituční řízení.

Soud konstatoval, že ze spisu nevyplývají žádné skutečnosti, které by svědčily o porušení článku 6 Úmluvy, a tato část stížnosti je proto nepřijatelná pro zjevnou neopodstatněnost.

C. SPRAVEDLIVÉ ZADOSTIUCINĚNÍ

Soud konstatoval, že o této otázce prozatím nelze rozhodnout. Rozhodnutí o ní proto odložil a vyzval účastníky řízení, aby ve lhůtě tří měsíců od nabytí právní moci rozsudku předložili svá stanoviska a zejména aby jej vyrozuměly o dohodě, ke které případně dospěly.

Rozsudek ze dne 17. října 2013 ve věci č. 65303/10 – *Andrei Budrevich proti České republice*

Senát páté sekce Soudu dospěl jednomyslně k závěru, že došlo k porušení práva na účinné prostředky nápravy ve smyslu článku 13 ve spojení s článkem 3 Úmluvy zakazujícím mučení a nelidské nebo ponižující zacházení či trestání. Stěžovatelovy námitky na poli samotného článku 3 Úmluvy Soud odmítl a zároveň zrušil předběžné opatření podle článku 39 jednacího řádu Soudu zakazující vyhoštění nebo vydání stěžovatele do Běloruska. Soud stěžovateli nepřiznal žádné peněžité zadostiucnění.

I. Skutkové okolnosti

Stěžovatel, běloruský občan, požádal od roku 2006, kdy nelegálně přicestoval do České republiky, několikrát neúspěšně o azyl. Tvrdil mimo jiné, že mu ve vlasti hrozí stíhání a následně nelidské nebo ponižující zacházení či trestání ve smyslu článku 3 Úmluvy, protože se zapojil do podpory opozice proti prezidentu Lukašenkovi. Během pobytu v České republice byl opakovaně odsouzen za krádeže, přičemž mu byly kromě trestu odnětí svobody uloženy i dva tresty vyhoštění. V roce 2010 Bělorusko neúspěšně požádalo o stěžovatelovo vydání k trestnímu stíhání v souvislosti se šířením a prodejem narkotik; Krajský soud v Plzni shledal, že existuje skutečné nebezpečí, že v případě vydání stěžovatele dojde k porušení článku 3 a článku 6 Úmluvy, zaručujícího spravedlivý proces.

Soud v návaznosti na podání stížnosti poté, co stěžovatel v říjnu 2010, po odpykání trestu odnětí svobody, na poslední chvíli za-bránil vyhoštění sebepoškozením, vydal výše zmíněné předběžné opatření. V říjnu 2011 byla stěžovateli Ministerstvem vnitra udělena doplňková ochrana, která byla v červnu 2013 prodloužena o 24 měsíců.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatel namítal porušení článků 3 a 13 Úmluvy, tedy riziko nelidského či ponižujícího zacházení nebo trestání v případě, že bude vyhoštěn do Běloruska, a nedostatek účinných prostředků nápravy proti zamítavým rozhodnutím o jeho žádostech o mezinárodní ochranu.

A. TVRZENÉ PORUŠENÍ ČLÁNKU 3 ÚMLUVY

Soud na úvod připomněl, že v případech hrozícího vyhoštění je pro posouzení porušení Úmluvy rozhodným okamžik přezkumu stížnosti Soudem. Proto posuzoval, zda stěžovatel může i v současnosti být považován za oběť ve smyslu článku 34 Úmluvy, tj. osobu přímo postiženou dotčeným jednáním nebo opomenutím, resp. vystavenou rizikům vyplývajícím z nuceného vycestování. V případech vy-

hoštění nebo vydání nelze považovat za oběť adresáta opatření, které není vykonatelné, kde příkaz k vyhoštění nebo vydání byl odložen na neurčito nebo jinak zbaven právního účinku a kde lze jakékoli rozhodnutí příslušných orgánů o vykonání opatření napadnout u soudu.

Soud zohlednil, že na konci období 24 měsíců bude stěžovatel moci opět požádat o prodloužení doplňkové ochrany a odvolat se proti případnému zamítnutí, přičemž v průběhu tohoto řízení bude mít platné povolení k pobytu. Bude tak mít přístup k řízení, ve kterém jeho tvrzení o nebezpečí zacházení v rozporu s článkem 3 Úmluvy bude věcně přezkoumáno k okamžiku rozhodování o prodloužení ochrany. Zároveň stěžovateli nic nebrání v mezidobí podat žádost o upuštění od výkonu trestu vyhoštění ve smyslu § 350h trestního řádu. Konečně bude moci podat k Soudu novou stížnost a požádat o vydání předběžného opatření.

Soud proto došel k závěru, že stěžovatel ztratil postavení oběti ve smyslu Úmluvy. Soud zdůraznil, že Úmluva nevyžaduje žádnou konkrétní formu ochrany, pouze aby dotčená osoba nebyla navracena do země, kde by jí skutečně hrozilo zacházení, které by bylo v rozporu s článkem 3 Úmluvy. Neobstál tedy argument stěžovatele, že doplňková ochrana není pro účely článku 3 Úmluvy dostatečná. Podle Soudu jsou stěžovatelovy námitky na poli článku 3 Úmluvy zjevně neopodstatněné a tato část stížnosti byla odmítnuta.

B. TVRZENÉ PORUŠENÍ ČLÁNKU 13 VE SPOJENÍ S ČLÁNKEM 3 ÚMLUVY

Stěžovatel dále namítal, že v rozhodném okamžiku neměl proti vyhoštění do Běloruska k dispozici účinné prostředky nápravy. Soud konstatoval, že stěžovatel měl pro účely článku 13 Úmluvy hájitelné tvrzení o hrozícím porušení článku 3 Úmluvy minimálně v době od zamítnutí běloruské žádosti o jeho vydání krajským soudem do podání stížnosti k Soudu, tj. v období od dubna do října 2010.

S ohledem na význam zájmu chráněného článkem 3 Úmluvy vyžaduje článek 13 Úmluvy, aby prostředek nápravy umožnil podrobné a důkladné přezkoumání tvrzení o hrozícím nebezpečí ve smyslu článku 3 Úmluvy a měl automatický odkladný účinek. Dle Soudu se stěžovatelovo právo na účinný prostředek nápravy vztahovalo k rozhodnutím v trestním řízení, kterými mu byl dvakrát uložen trest vyhoštění. Zatímco za obvyklých okolností by stěžovateli byly dostupné účinné prostředky nápravy, v tomto mimořádném případě vyšly relevantní okolnosti, zakládající stěžovatelovo hájitelné tvrzení, najevo až poté, co rozhodnutí trestních soudů nabyla právní moci, a poté, co skončilo první řízení o mezinárodní ochraně, ve kterém měl k dispozici opravné prostředky s automatickým odkladným účinkem. Žádost o upuštění od výkonu trestu vyhoštění podle § 350h trestního řádu podle Soudu nebyla účinným prostředkem nápravy, neboť nemá automatický odkladný účinek. Soud sice souhlasil s vládou, že žádosti by z důvodu udělení doplňkové ochrany bylo vyhověno, ale ochrana byla stěžovateli udělena až po rozhodné době. Ve vztahu k ústavní stížnosti Soud konstatoval, že ani tato nemá automatický odkladný účinek, a nemůže proto v kontextu vyhoštění představovat účinný prostředek nápravy.

Soud proto přezkoumal, zda podání nové žádosti o mezinárodní ochranu mohlo naplnit požadavky článku 13 Úmluvy na účinný prostředek nápravy. Konstatoval, že díky odkladnému účinku podání by nová žádost takovým prostředkem mohla být. S ohledem na nezvratnou povahu případné újmy však nesmí tato možnost zůstat pouze v teoretické rovině.

Soud se proto zabýval otázkou, zda stěžovatelova tvrzení byla opravdu podrobně a důkladně přezkoumána. Zdůraznil, že Ministerstvo vnitra odmítlo novou žádost během jediného dne jako nedůvodnou, aniž se jakkoli zabývalo rozsudkem krajského soudu o nevydání stěžovatele do Běloruska. Podle Soudu přitom právě tato skutečnost významně posilovala věrohodnost stěžovatelových tvrzení a vnitrostátní orgány nemohly bez dalšího pominout rozhodnutí vnitrostátních soudů.

Soud připustil, že azylové a extradiční řízení jsou oddělena a příslušné orgány v zásadě mohou dojít k rozdílným závěrům. Ministerstvo vnitra však přinejmenším mělo přesvědčivě zdůvodnit, proč nepovažovalo mezitím vydaný rozsudek krajského soudu za relevantní skutečnost. Ve skutečnosti však podle Soudu stěžovatelovu žádost věcně vůbec nepřezkoumalo. Obdobně Ministerstvo vnitra, stejně jako následně správní soud, přistoupily ke druhé stěžovatelově žádosti o mezinárodní ochranu.

Účinný prostředek nápravy konečně v dané situaci nepředstavovala ani stížnost proti usnesení o zrušení odkladu výkonu trestu vyhoštění. V řízení podle § 350b trestního řádu trestní soudy nepřezkoumávají důkladně tvrzení o skutečném nebezpečí zacházení v rozporu s článkem 3 Úmluvy, pouze odkládají výkon trestu vyhoštění, aby příslušné orgány měly možnost o těchto otázkách rozhodnout v řízení o mezinárodní ochraně. Ani v řízení o stížnosti proti zrušení odkladu výkonu trestu vyhoštění (která byla ve stěžovatelské případě odmítnuta jako opožděná) stěžovatel nemohl dosáhnout věcného přezkumu svých tvrzení. V relevantním období tedy neměl k dispozici žádný účinný prostředek nápravy.

Došlo proto k porušení článku 13 ve spojení s článkem 3 Úmluvy.

C. SPRAVEDLIVÉ ZADOSTIUCINĚNÍ

Stěžovatel požadoval spravedlivé zadostiucnění ve výši 50 tis. € za údajnou nemajetkovou újmu a 3,4 tis. € jako náhradu nákladů řízení před Soudem. Podle Soudu bylo vyslovení porušení dostatečným zadostiucněním. Zároveň shledal, že stěžovatel nedoložil, že jím tvrzené náklady byly skutečně a nezbytně vynaloženy. Nepřiznal tedy stěžovateli žádnou finanční částku.

Rozsudek ze dne 31. října 2013 ve věci č. 42937/08 – *Philipp Janyr proti České republice*

Soud jednomyslně rozhodl, že došlo k porušení stěžovatelova práva na kontradiktorní řízení před Ústavním soudem ve smyslu čl. 6 odst. 1 Úmluvy, zamítl jeho námitku porušení práv obhajoby ve smyslu čl. 6 odst. 3 písm. b) a c) Úmluvy a ve zbytku stížnost obsahující četné námitky porušení článků 6 a 8 Úmluvy odmítl. Stěžovateli nepřiznal žádné peněžité zadostiucnění.

I. Skutkové okolnosti

Stěžovatel, český a rakouský občan, byl v roce 2005 pravomocně odsouzen k pěti letům odnětí svobody za trestný čin krádeží daně, poplatku a podobné dávky v souvislosti s dovozem kuřecího masa z Číny v 90. letech, o kterém pro účely celního řízení deklaroval, že jej nakoupil od společnosti sídlící na Gibraltar, což prokazoval fiktivními fakturami na mnohem nižší částky. Zahájení trestního stíhání stěžovatele předcházela prohlídka prostor společnosti stěžovatele, jejímž byl jediným společníkem a jednatelem, nařízená policejní vyšetřovatelkou s předběžným souhlasem státní zástupkyně jako neodkladný a neopakovatelný úkon poté, co policie stěžovatele neúspěšně vyzvala k vydání účetní dokumentace.

V řízení před vnitrostátními soudy stěžovatel namítal mj. nepřipustnost důkazů získaných údajně nezákonnou prohlídkou prostor, nedostatečné objasnění otázky zavinění, nemožnost vyjádřit se ke všem důkazům nebo nepředvolání představitele dotčené gibraltarské společnosti jako svědka. Dále napadal skutečnost, že poté, co všichni tři dosavadní obhájci stěžovatele postupně rezignovali, resp. byli odvoláni, ustanovil Vrchní soud v Praze jako soud odvolací stěžovateli obhájce, aniž mu dal čas na zvolení obhájce vlastního. Po několikerém odročení jednání vynesl vrchní soud v nepřítomnosti stěžovatele rozsudek, ve kterém potvrdil předchozí odsouzení.

Po odmítnutí dovolání podal v roce 2006 stěžovatel ústavní stížnost. Ta byla přidělena senátu v souladu s veřejně přístupným rozvrhem práce soudu, o čemž byl stěžovatel informován. Ústavní soud však v duchu své tehdejší praxe stěžovateli nezaslal vyjádření dotčených orgánů k ústavní stížnosti, která podle něj neobsahovala nové skutečnosti. Ústavní stížnost byla následně odmítnuta senátem, ve kterém byl jeden z původních členů nahrazen ze zdravotních důvodů soudkyní senátu jiného.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatel namítal porušení článků 6 a 8 Úmluvy, tedy porušení práva na spravedlivý proces a práva na respektování soukromého života.

A. TVRZENÉ PORUŠENÍ ČLÁNKU 6 ÚMLUVY V SOUVISLOSTI S ŘÍZENÍM PŘED ÚSTAVNÍM SOUDEM

Soud nepřijal námitku vlády, podle níž stěžovatel neutrpěl podstatnou újmu ve smyslu čl. 35 odst. 3 písm. b) Úmluvy. Konstatoval, že na rozdíl od věci *Holub proti České republice* (č. 24880/05, rozhodnutí ze dne 14. prosince 2010), v níž tuto novou podmínku přijatelnosti uplatnil ve prospěch žalované vlády, v projednávané věci minimálně jeden z vedlejších účastníků své vyjádření pro Ústavní soud doplnil nad rámec pouhého odkazu na své rozhodnutí a nelze vyloučit, že tím Ústavní soud ovlivnil. Stěžovatel navíc již při podání stížnosti k Soudu uvedl, jak by se byl pokusil tvrzení o svém údajně obstrukčním chování obsažená v dotčeném vyjádření zpochybnit.

S ohledem na výše uvedené stěžovatel měl podle Soudu v zájmu zachování kontradiktornosti řízení dostat možnost se k podání ostatních účastníků řízení vyjádřit. Jelikož takovou možnost nedostal, došlo k porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

B. TVRZENÉ PORUŠENÍ ČL. 6 ODS. 3 PÍSM. B) A C) ÚMLUVY

Stěžovatel dále namítal, že ustanovením obhájce odvolací soud porušil jeho práva obhajoby.

Soud tuto námitku prohlásil za přijatelnou a připomněl, že při posuzování otázek na poli čl. 6 odst. 3 písm. c) Úmluvy bere v úvahu způsob, jakým byla zajištěna obhajoba jako celek. Právo na volbu vlastního právního zástupce nemůže být považováno za absolutní, přičemž státu rovněž nelze přičítat odpovědnost za každé selhání soudem ustanoveného obhájce. Soud poukázal na skutečnost, že dotčený soud opravdu čelili potížím se zajištěním přítomnosti stěžovatele a jeho právních zástupců na jednání, a to navzdory výslovnému upozornění posledního obhájce soudem na povinnost zastupovat stěžovatele, dokud si nezvolí obhájce nového, a opakovanému odročení jednání. Soud dále zdůraznil, že stěžovatel nikdy před českými soudy nezůstal bez právního zastoupení a byl obeznámen s ustanovením obhájkyň, kterou mohl kontaktovat. Nikdy přitom soudu nesdělil, že by chtěl být zastoupen jiným advokátem a ani on, ani ustanovená advokátka nepožádali o odročení jednání za účelem lepší přípravy obhajoby. Nic zároveň nenasvědčovalo tomu, že by dotčený soud věděl, že stěžovatel obhájkyňi nekontaktoval, ani že by měl soud jiné důvody k zásahu v zájmu zajištění účinného uplatnění práva stěžovatele. K porušení Úmluvy proto v tomto ohledu nedošlo.

C. DALŠÍ TVRZENÁ PORUŠENÍ ČLÁNKU 6 ÚMLUVY

Soud potvrdil, že v rámci kontroly dodržování práva na spravedlivý proces je jeho úlohou přezkoumat trestní řízení jako celek, nikoli přípustnost důkazů jako takovou, přičemž obžalovanému musí být obecně dána možnost odpovídajícím a dostatečným způsobem zpochybnit svědectví v jeho neprospěch a vyslechnout svědky. Konstatoval, že v projednávané věci nic nenasvědčuje tomu, že by tomu tak nebylo, přičemž vnitrostátní soudy svá rozhodnutí řádně zdůvodnily a stěžovatel měl v průběhu celého řízení k dispozici právní pomoc a možnost zpochybňovat důkazy včetně okolností, za nichž byly získány. Dále Soud připomněl, že Úmluva soudům neukládá, aby vyhověly všem žádostem o předvolání svědků obhajoby, jako byl podle Soudu např. představitel gibraltarské společnosti, se kterou stěžovatel údajně obchodoval, a akceptoval zdůvodnění, které soudy použily jako vysvětlení, proč tak neučinily. Stěžovatelova námitka porušení práva na obhajobu ve smyslu čl. 6 odst. 3 písm. d) Úmluvy tak byla zjevně neopodstatněná.

Stěžovatel dále namítal, že změnou ve složení senátu rozhodujícího o jeho ústavní stížnosti a nahrazením nemocného soudce soudkyní, jež byla podle stěžovatele podjatá, bylo porušeno jeho právo na nestranný soud zřízený zákonem. Soud shledal, že změněné složení senátu bylo v souladu se zákonem, přičemž tvrzení stěžovatele o podjatosti náhradní soudkyně nelze považovat za objektivně podložené. I tato část stížnosti tudíž byla zjevně neopodstatněná.

Jako zjevně neopodstatněné Soud posoudil i další námitky stěžovatele týkající se nemožnosti vyjádřit se ke každému jednotlivému důkazu, údajného nerespektování presumpce neviny a práva být informován o všech bodech obžaloby. Za nepřijatelné pro nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy Soud konečně prohlásil námitky týkající se neumožnění nahlédnout do spisu zmocněnci stěžovatele a nepostoupení stanoviska státního zastupitelství k dovolání Nejvyšším soudem.

D. TVRZENÉ PORUŠENÍ ČLÁNKU 8 ÚMLUVY

Námítky stěžovatele ve vztahu k nařízené prohlídce jiných prostor původně formulované na poli článku 6 Soud posuzoval na poli článku 8. Došel k závěru, že s námitkou zpochybňující neodkladnost a neopakovatelnost prohlídky se vnitrostátní soudy dostatečně vypořádaly, a odmítl ji jako zjevně neopodstatněnou. Zároveň prohlásil za nepřijatelnou pro nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy námitku, že prohlídka proběhla bez souhlasu státního zástupce, resp. soudu, přičemž ustanovení trestního řádu, podle kterého byla nařízena, bylo později zrušeno Ústavním soudem. Soud souhlasil s vládou, že stěžovatel se nikdy, ani v podstatě, nedovolával práv zaručených článkem 8 Úmluvy, přičemž mu nic nebránilo, aby tak jménem svým nebo jménem své společnosti u Ústavního soudu učinil.

E. SPRÁVEDLIVÉ ZADOSTIUCINĚNÍ

Stěžovatel požadoval spravedlivé zadostiucnění ve výši 10 tis. € za nemajetkovou újmu, kterou měl utrpět tím, že mu byl v důsledku porušení Úmluvy uložen trest odnětí svobody, a téměř 26 tis. € na náhradu nákladů řízení před Soudem. Podle Soudu bylo vyslovení porušení dostatečným zadostiucněním. Zároveň podotkl, že stěžovatel nebyl do oznámení stížnosti vládě v řízení před Soudem právně zastoupen a že jím předložené dokumenty nesplnily formální požadavky vyplývající z jednacího řádu Soudu, resp. není jasné, jaká částka a v jaké měně měla být stěžovatelem zaplácena. Soud tedy nepřiznal stěžovateli žádnou finanční částku.

Rozsudek ze dne 19. prosince 2013 ve věci č. 40280/12 – Jan Vaculík proti České republice

Výbor páté sekce Soudu dospěl jednomyslně k závěru, že bylo porušeno právo stěžovatele na přístup k Ústavnímu soudu zaručené čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

I. Skutkové okolnosti

V dubnu 2008 obvodní soud zastavil exekuci vedenou proti stěžovateli a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení o zastavení exekuce. V říjnu 2008 bylo toto rozhodnutí potvrzeno městským soudem.

Proti rozhodnutí odvolacího soudu stěžovatel podal dovolání s odkazem na § 237 odst. 1 písm. c) občanského soudního řádu a proti rozhodnutím soudu obou stupňů podal ústavní stížnost.

V březnu 2011 Ústavní soud odmítl ústavní stížnost pro předčasnost s tím, že stěžovatel podal dovolání, které je třeba považovat za poslední prostředek, který zákon stěžovateli poskytuje na ochranu jeho práv; ústavní stížnost bylo tudíž třeba podat po rozhodnutí o dovolání.

V dubnu 2011 Nejvyšší soud odmítl dovolání stěžovatele s tím, že dovolání proti rozhodnutí o náhradě nákladů řízení není přípustné.

V prosinci 2011 Ústavní soud ústavní stížnost, kterou stěžovatel podal v září 2011, odmítl v části směřující proti rozhodnutím soudů prvního a druhého stupně pro opožděnost. Ústavní soud uvedl, že dovolání nebylo ve věci odmítnuto z důvodů závisejících na uvážení Nejvyššího soudu, a šedesátidenní lhůta pro podání ústavní stížnosti tedy neplynula od doručení rozhodnutí Nejvyššího soudu.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

A. TVRZENÉ PORUŠENÍ ČL. 6 ODS. 1 ÚMLUVY

Soud konstatoval, že stěžovatelova námitka porušení práva na přístup k Ústavnímu soudu se týká totožné otázky, která byla vnesena ve věcech *Vodárenská akciová společnost, a. s., proti České republice* (č. 73577/01, rozsudek ze dne 24. února 2004) a *Tieze a Semeráková* (č. 26908/09 a 30809/10, rozsudek ze dne 13. října 2011), v nichž dospěl k závěru o porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy. I v projednávané věci proto Soud rozhodl, že došlo k porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

B. SPRAVEDLIVÉ ZADOSTIUČINĚNÍ

Soud neshledal příčinnou souvislost mezi stěžovatelem tvrzenou majetkovou škodou (17 270 €) i nemajetkovou újmou (20 tis. €) a shledaným porušením článku 6 Úmluvy, a jeho žádost proto v tomto ohledu zamítl. Stěžovateli přiznal částku 500 € jako náhradu nákladů řízení před Soudem.

Rozsudek ze dne 19. prosince 2013 ve věci č. 380/11 – René Lošťák proti České republice

Výbor páté sekce Soudu dospěl jednomyslně k závěru, že bylo porušeno právo stěžovatele na přístup k Ústavnímu soudu zaručené čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

I. Skutkové okolnosti

Stěžovatel byl v květnu 2009 shledán vinným ze spáchání trestného činu zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění a odsouzen k trestu deseti měsíců odnětí svobody s podmíněným odkladem.

Stěžovatel napadl rozsudek krajského soudu dovoláním s tím, že trestní stíhání nebylo přípustné a že se rozhodnutí zakládalo na nesprávném právním posouzení.

V březnu 2009 Nejvyšší soud dovolání odmítl, když dospěl k závěru, že stěžovatelovy námitky neodpovídají dovolacím důvodům, na které stěžovatel poukazoval, a že tedy dovolání bylo podáno z jiného než zákonem stanoveného důvodu.

V červnu 2010 Ústavní soud odmítl ústavní stížnost ve vztahu k rozsudku odvolacího soudu pro opožděnost. Uvedl, že jelikož Nejvyšší soud odmítl dovolání podle § 265i odst. 1 písm. b) trestního řádu, nelze dovolání považovat za poslední prostředek, který zákon stěžovateli poskytuje na ochranu jeho práv. Šedesátidenní lhůta pro podání ústavní stížnosti proto plynula od doručení rozsudku krajského soudu a nebyla ve věci dodržena.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

A. TVRZENÉ PORUŠENÍ ČL. 6 ODS. 1 ÚMLUVY

Soud konstatoval, že stěžovatelova námitka porušení práva na přístup k Ústavnímu soudu se týká totožné otázky, která byla vznesena ve věci *Janyr a ostatní proti České republice* (č. 12579/06, 19007/10 a 34812/10, rozsudek ze dne 13. října 2011), v níž dospěl k závěru o porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy. I v projednávané věci proto Soud rozhodl, že došlo k porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

B. SPRAVEDLIVÉ ZADOSTIUČINĚNÍ

Stěžovatel požadoval toliko náhradu nákladů řízení, avšak jelikož se žádost zčásti netýkala nákladů, které byly vynaloženy na předejití nebo nápravu porušení Úmluvy, jež bylo ve věci shledáno, a zčásti nevyhovovala formálním podmínkám vyplývajícím z jednacího řádu Soudu, Soud žádost odmítl.

PŘÍLOHA Č. 2: ANOTACE ZAMÍTAVÝCH ROZSUDKŮ NEBO ODMÍTAVÝCH ROZHODNUTÍ

Podobně jako v příloze č. 1 v této příloze podán chronologický přehled, tentokrát těch rozsudků a rozhodnutí Soudu, které neskončily konstatováním porušení Úmluvy ze strany České republiky. Analytický přístup k těmto judikátům byl použit v oddílu 1.1.2. této zprávy.

PŘEHLED ANOTOVANÝCH JUDIKÁTŮ

Rozhodnutí ze dne 15. ledna 2013 ve věci *Hanzl a Špadrna proti České republice*

Rozhodnutí ze dne 15. ledna 2013 ve věci *Fuksa proti České republice*

Rozhodnutí ze dne 22. ledna 2013 ve věci *Andrle proti České republice*

Rozhodnutí ze dne 29. ledna 2013 ve věci *Umlaufová proti České republice*

Rozhodnutí ze dne 5. března 2013 ve věcech *Vomočil proti České republice* a *Art 38, a. s., proti České republice*

Rozsudek ze dne 18. dubna 2013 ve věci *Rohlena proti České republice*

Rozhodnutí ze dne 4. června 2013 ve věci *Melich a Beck proti České republice*

Rozsudek ze dne 20. června 2013 ve věci *Lavrechov proti České republice*

Rozhodnutí ze dne 2. července 2013 ve věci *Pospíšil proti České republice*

Rozhodnutí ze dne 2. července 2013 ve věci *Šupová a ostatní proti České republice*

Rozhodnutí ze dne 10. září 2013 ve věci *Orel – Jednota Hranice proti České republice*

Rozhodnutí ze dne 10. září 2013 ve věci *Seiler proti České republice*

Rozhodnutí ze dne 17. září 2013 ve věci *Morawetz proti České republice*

Rozhodnutí ze dne 17. září 2013 ve věci *Šumbera proti České republice*

Rozhodnutí ze dne 24. září 2013 ve věci *Nespala proti České republice*

Rozhodnutí ze dne 22. října 2013 ve věci *Kryžová proti České republice*

Rozhodnutí ze dne 10. prosince 2013 ve věci *Zběžková proti České republice*

Rozhodnutí ze dne 15. ledna 2013 ve věci č. 30073/06 – Tomáš Hanzl a Miroslav Špadrna proti České republice

Senát páté sekce Soudu dospěl jednomyslně k závěru, že stížnost vznesená na poli článků 6 a 13 Úmluvy na nepřiměřenou délku řízení, absenci prostředku nápravy v tomto ohledu a porušení zásady kontradiktornosti v řízení před Ústavním soudem je nepřijatelná částečně pro nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy a částečně pro neexistenci podstatné újmy utrpěné stěžovateli.

I. Skutkové okolnosti

V dubnu 1994 bylo Obvodním soudem pro Prahu 5 zahájeno řízení o žalobě stěžovatelů na ochranu osobnosti. Ve věci následně rozhodovaly Městský soud v Praze, Vrchní soud v Praze i Nejvyšší soud. Řízení bylo skončeno v únoru 2005. Stěžovatelé se poté obrátili na Ústavní soud, který v rámci řízení o jejich ústavní stížnosti, v níž stěžovatelé namítali mj. nepřiměřenou délku předmětného řízení, vydal k vyjádření městský a vrchní soud. Stanoviska zaslaná těmito soudy však následně Ústavní soud nedal na vědomí stěžovatelům a usnesením z ledna 2006 ústavní stížnost odmítl.

V dubnu 2007 se stěžovatelé obrátili podle zákona o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci na Ministerstvo spravedlnosti s žádostí o náhradu nemajetkové újmy, která jim měla vzniknout v důsledku nepřiměřené délky výše zmíněného řízení. Žádost byla ministerstvem odmítnuta, nicméně Obvodní soud pro Prahu 5, na nějž se stěžovatelé dle předmětného zákona se svým nárokem následně obrátili, jim rozsudkem z listopadu 2009 přiznal zadostiučinění celkem 25 tis. Kč a ve

zbytku žalobu zamítl. S výší zadostiučinění nicméně stěžovatelé nesouhlasili a poté, co neuspěli v rámci odvolání k Městskému soudu v Praze, podali dovolání k Nejvyššímu soudu. Rozsudkem z března 2012 Nejvyšší soud rozsudky podřízených soudů v rozsahu nepřiznaného zadostiučinění zrušil a věc vrátil k dalšímu řízení. V květnu 2012 ministerstvo svůj původní postoj k nároku stěžovatelů přehodnotilo a přiznalo stěžovatelům zadostiučinění celkem 181 tis. Kč. Řízení o náhradě škody před vnitrostátními soudy nicméně nadále probíhá.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatelé především namítali, že v souvislosti s délkou původního občanskoprávního řízení bylo porušeno jejich právo na rozhodnutí v přiměřené lhůtě chráněné článkem 6 Úmluvy. Na poli článku 13 Úmluvy potom kritizovali absenci vnitrostátního prostředku nápravy, prostřednictvím kterého by se nápravy v souvislosti s námitkou nepřiměřené délky řízení mohli domoci nápravy na vnitrostátní úrovni. Namítali rovněž, že Ústavní soud jim v rozporu se zásadou kontradiktornosti řízení chráněnou článkem 6 Úmluvy nezaslal vyjádření dalších účastníků řízení o jejich ústavní stížnosti.

První z námitek stěžovatelů Soud s ohledem na celkovou výši zadostiučinění, které bylo již stěžovatelům na vnitrostátní úrovni přiznáno, a skutečnost, že řízení dle zákona č. 82/1998 Sb. stále probíhá, posoudil jako předčasnou a pro nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy ji odmítl.

K námitce stěžovatelů na poli článku 13 Úmluvy Soud připomenul, že postup podle výše zmíněného zákona, prostřednictvím kterého stěžovatelé uplatnili své námitky týkající se délky řízení, je v zásadě třeba považovat za účinný a dostupný vnitrostátní prostředek nápravy porušení práva na rozhodnutí v přiměřené lhůtě. Při posuzování, zda byl prostředek nápravy účinný v konkrétním případě, přihlíží Soud mj. k výši náhrady, kterou stěžovatelé od státu obdrželi, přičemž zvýšenou pozornost je třeba věnovat rychlosti a celkové délce kompenzačního řízení. Samotná okolnost, že toto řízení v konkrétním případě požadavku rychlosti nevyhovuje, však bez dalšího nevede k závěru, že předmětný prostředek nápravy je neúčinný. Problém by však mohl nastat v situaci, kdyby s ohledem na skutečnost, že kompenzační řízení trvá v projednávaném případě již pět a půl roku, celková výše náhrady přiznané stěžovatelům nebyla adekvátní. Kompenzační řízení nicméně stále probíhá a konečná výše náhrady prozatím není známa. Nelze přitom vyloučit, že soudy při jejím určení k délce samotného kompenzačního řízení přihlídnou, jako tomu bylo například ve věci *Golha proti České republice* (č. 7051/06, rozsudek ze dne 26. května 2011). I námitku vznesenou stěžovateli na poli článku 13 Úmluvy proto Soud odmítl jako nepřijatelnou pro nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy.

Ohledně tvrzeného porušení zásady kontradiktornosti v řízení před Ústavním soudem odkázal Soud na své rozhodnutí ve věci *Holub proti České republice* (č. 24880/05, rozhodnutí ze dne 14. prosince 2010), kterým prohlásil stížnost za nepřijatelnou pro nedostatek podstatné újmy ve smyslu podmínky přijatelnosti vtělené do čl. 35 odst. 3 písm. b) Úmluvy. Ani stěžovatelům v projednávaném případě v souvislosti s výkonem jejich procesních práv podstatná újma nevznikla, neboť účastníci řízení před Ústavním soudem ve svých vyjádřeních v zásadě odkazovali na napadená rozhodnutí a nenamítali žádné nové, stěžovatelům neznámé, skutečnosti. Stěžovatelé se navíc omezují toliko na konstatování, že jim nebylo umožněno na předmětná vyjádření reagovat, aniž jakkoliv upřesňují, jaké argumenty (mimo ty, které již uplatnili ve své ústavní stížnosti) hodlali v reakci na daná vyjádření použít. Soud dále podotknul, že na základě jeho kritiky došlo ke změně dřívější praxe Ústavního soudu a projednávaná stížnost tedy nevyvolává důležité otázky výkladu nebo použití Úmluvy. Předmětná věc byla nakonec na vnitrostátní úrovni řádně posouzena, když žalobou stěžovatelů na ochranu osobnosti se zabývaly soudy dvou stupňů, přičemž tyto svá rozhodnutí vždy řádně odůvodnily. Námitku stěžovatelů týkající se spravedlivosti řízení před Ústavním soudem proto Soud rovněž odmítl jako nepřijatelnou.

Rozhodnutí ze dne 15. ledna 2013 ve věci č. 73093/11 – Karel Fuksa proti České republice

Senát páté sekce Soudu jednomyslně prohlásil stížnost na porušení článku 1 Protokolu č. 1 v důsledku neposkytnutí náhrady za nemovitosti zanechané na Podkarpatské Rusi za nepřijatelnou pro neslučitelnost *ratione materiae* s Úmluvou.

I. Skutkové okolnosti

Československo smlouvou o Podkarpatské Rusi z roku 1945 postoupilo toto území Sovětskému svazu. Protokol ke smlouvě obsahoval klauzuli o opčním právu obyvatel české nebo slovenské národnosti a o náhradě za zanechaný majetek. V roce 1957 byla uzavřena dohoda o urovnání majetkových nároků a SSSR poskytl finanční náhradu. V letech 1958 a 1959 přijala ČSR právní úpravu k provedení těchto závazků, na jejímž základě byly vyrovnány majetkové nároky.

Stěžovatel byl závětním dědicem osoby, jež byla dědičkou vlastníka domu zanechaného na území Podkarpatské Rusi. Ministerstvo financí k žádosti stěžovatele o náhradu v roce 2008 rozhodlo, že podle vyhlášky č. 159/1959 Ú. I. se náhrada poskytovala pouze za rodinné domky, přičemž dotčená nemovitost překračovala velikostí tuto kategorii, navíc není možné poskytovat náhradu pouze na základě protokolu z roku 1945, který nestanoví natolik přesná práva a povinnosti, aby nevyžadoval provedení právním předpisem.

Následný soudní přezkum v letech 2009 až 2011 vedl k potvrzení rozhodnutí Ministerstva financí. Na stěžovatele se nevztahuje ani zákon č. 212/2009 Sb., kterým se zmírňují majetkové křivdy občanům České republiky za nemovitý majetek, který zanechali na území Podkarpatské Rusi v souvislosti s jejím smluvním postoupením Svazu sovětských socialistických republik, neboť byl toliko závětním dědicem, nikoli potomkem původního vlastníka.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud se zaměřil na námitku porušení práva pokojně užívat majetek, přičemž odmítl ostatní námitky založené na právu na spravedlivý proces a zákazu diskriminace.

Soud zopakoval svoji judikaturu týkající se restituce majetku a ověřoval, zda stěžovatel měl legitimní očekávání, že se domůže sporné náhrady. Připomenul, že legitimní očekávání musí mít svůj základ ve vnitrostátním právu. Stane-li se uplatněný nárok předmětem sporu na vnitrostátní úrovni a je soudy zamítnut, není dáno legitimní očekávání; vnitrostátní soudy jsou povinny vykládat a používat vnitrostátní právo i tehdy, pokud odkazuje na mezinárodní smlouvy.

Žádný z vnitrostátních soudů stěžovatelův nárok na náhradu neuznal, protože ten neměl legitimní očekávání ve smyslu článku 1 Protokolu č. 1. Odkaz stěžovatele na věc *Broniowski proti Polsku* (č. 31443/96, rozsudek velkého senátu ze dne 22. června 2004) nebyl příslušný, protože na rozdíl od zmíněné kauzy neměl stěžovatelův nárok v projednávaném případě oporu ve vnitrostátním právu. Soud také uvedl, že ačkoli byl stěžovatelův názor na použitelnost protokolu z roku 1945 podporován stanoviskem veřejného ochránce práv, nebylo toto stanovisko sdíleno vnitrostátními soudy, jejichž závěry nejsou svévolné ani zjevně nerozumné. Soud má jen omezenou pravomoc přezkoumávat skutkové nebo právní nesprávnosti, jichž se vnitrostátní soudy údajně dopustily, a proto nelze stěžovatele považovat ani za oprávněnou osobu podle smlouvy a protokolu z roku 1945.

Stěžovatel tedy ve smyslu článku 1 Protokolu č. 1 nemá žádný majetek, protože se na jeho věc toto ustanovení nevztahuje a stížnost je neslučitelná s Úmluvou *ratione materiae*.

Rozhodnutí ze dne 22. ledna 2013 ve věci č. 38633/08 – Pavel Andrlé proti České republice

Senát páté sekce Soudu jednomyslně rozhodl o nepřijatelnosti stížnosti pro ztrátu postavení oběti namítaného porušení práva na rodinný život v souvislosti s obtížemi při popírání otcovství manželem matky dítěte po uplynutí zákonné lhůty, neboť vnitrostátní orgány toto porušení v podstatě uznaly a poskytly stěžovateli odpovídající nápravu.

I. Skutkové okolnosti

Manželce stěžovatele se v únoru 2003 narodila dcera a podle první domněnky otcovství byl stěžovatel do matriky zapsán jako její otec. Stěžovatel po rozvodu manželství odhalil, že jeho manželka tehdy udržovala mimomanželský poměr. Následný komerční test DNA stěžovatelovo otcovství vyloučil.

V listopadu 2004 se stěžovatel proto obrátil na Nejvyšší státní zastupitelství se žádostí o podání návrhu na popření otcovství. Sám takovou žalobu rovněž podal, avšak před konáním prvního jednání ji vzal zpět. V květnu 2005 mu Nejvyšší státní zastupitelství oznámilo, že zákonné podmínky pro výjimečné využití oprávnění nejvyššího státního zástupce podat návrh na popření otcovství nejsou splněny, protože by takový krok nebyl v zájmu dítěte. Stěžovatel v červenci 2005 podal žádost novou, avšak ani té nebylo v říjnu 2005 vyhověno. V březnu 2006 pak takovou žádost podala i matka dítěte, avšak ani této nebylo vyhověno. Stěžovatel se konečně obrátil na Nejvyšší státní zastupitelství ještě v srpnu 2007 a snažil se na základě § 62 zákona o rodině prokázat, že zájem dítěte i dobré mravy vyžadují podání návrhu na popření otcovství. Nejvyšší státní zastupitelství se však odmítlo opětovnou žádostí znovu zabývat, ledaže mu bude předložen posudek určující otcovství konkrétního muže, aby byla vyloučena situace, kdy dítě zůstane bez otce.

Stěžovatel podal ústavní stížnost, v níž se dovolával svého práva na spravedlivý proces a na rodinný život, poukazoval na to, že byl v minulosti uveden v omyl, čímž mu bylo zabráněno, aby sám popřel otcovství v zákonné lhůtě u soudu, který by uložil předpokládanému biologickému otci dítěte, aby se podrobil testu DNA. Podle jeho názoru zájem dítěte vyžadoval, aby jeho právní postavení odráželo biologickou skutečnost. Ústavní soud v únoru 2008 stížnost odmítl pro zjevnou neopodstatněnost s tím, že rozhodnout o podání návrhu přísluší Nejvyššímu státnímu zastupitelství, které se okolnostmi případu zabývalo zákonným a předvídatelným způsobem. Připustil sice, že je v nauce kritizováno, rozhoduje-li tu státní zastupitelství, a nikoliv soud, avšak tuto okolnost by Ústavní soud mohl přezkoumat pouze na základě ústavní stížnosti proti soudnímu rozhodnutí; problematičtým místem právní úpravy totiž není pravomoc státního zastupitelství, nýbrž popěrná lhůta.

V listopadu 2011 podal stěžovatel návrh na popření otcovství. Po dvou jednáních Okresní soud Praha-západ v květnu 2012 nařídil vypracování znaleckého posudku ohledně stěžovatelova sporného otcovství k dítěti.

V průběhu skutkových okolností případu, v návaznosti na zrušovací nález Ústavního soudu zveřejněný pod č. 244/2010 Sb., vydaný na základě ústavní stížnosti třetí osoby, došlo ke změně zákona o rodině zákonem č. 84/2012 Sb., a to jak pokud jde o popěrnou lhůtu manžela matky (nově šest měsíců od vzniku důvodných pochybností o svém otcovství, nejvýše tři roky od narození dítěte), tak pokud jde o podmínky, za nichž nejvyšší státní zástupce podá návrh na popření otcovství po uplynutí popěrné lhůty. Nový občanský zákoník pak kromě jiného dává soudu pravomoc zmeškání lhůty prominout v zájmu dítěte a veřejného pořádku.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud rozhodl, že bude námitku, že stěžovatel nemohl po uplynutí zákonné lhůty iniciovat soudní řízení o popření otcovství, posuzovat výlučně na poli článku 8 Úmluvy, který zaručuje právo na respektování soukromého a rodinného života. Současně odmítl stěžovatelovu námitku opírající se o právo dítěte znát svůj původ, protože stížnost nepodal jménem dítěte.

Soud dále rekapituloval skutkové okolnosti týkající se případu stěžovatele, vývoje právní úpravy a judikatury Ústavního soudu a připomněl svoji judikaturu, podle které jednotlivec nemůže být nadále považován za oběť porušení Úmluvy, jestliže vnitrostátní orgány, výslovně nebo nepřímě, uznaly a napravily namítané porušení.

Ústavní soud v rozhodnutí z února 2008 sice výslovně neuznal porušení stěžovatelových práv, nicméně připustil problematický charakter použitelné právní úpravy. Teprve později zrušil ustanovení o popěrné lhůtě. Tento vývoj před vydáním zákona č. 84/2012 Sb. však stěžovateli umožnil podat k soudu nový návrh na popření otcovství. Podle Soudu tím vnitrostátní orgány nepřímě a v podstatě

uznaly porušení stěžovatelových práv. Zákonodárce rovněž omezil prostor nejvyššího státního zástupce pro uvážení v těchto věcech a nový občanský zákoník dokonce umožnil dotčeným osobám obrátit se na soud i po uplynutí popěrné lhůty.

Co se týče poskytnuté nápravy, její podoba závisí vždy na okolnostech případu. Stěžovatel poukazoval na nedostatek přístupu k soudu. Jak se ukázalo, soudní řízení o popření otcovství zahájeno bylo a soud nařídil vypracování znaleckého posudku z oboru genetiky. Tím byla podle Soudu poskytnuta stěžovateli odpovídající náprava jeho námítky.

V důsledku těchto zjištění již stěžovatel nemůže být považován za oběť porušení Úmluvy ve smyslu článku 34 Úmluvy, a proto je namíste jeho stížnost prohlášena za nepřijatelnou.

Rozhodnutí ze dne 29. ledna 2013 ve věci č. 3794/08 – Jiřina Umlaufová proti České republice

Senát páté sekce Soudu dospěl jednomyslně k závěru, že stížnost povinné osoby v restituci na porušení vlastnického práva zaručeného článkem 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě je nepřijatelná pro nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy, konkrétně žaloby na odpovídající náhradu za věc vydanou v restituci.

I. Skutkové okolnosti

Věc se týká rodinného domu s pozemky v Brně, které původní vlastník po své emigraci, avšak ještě před svým odsouzením za opuštění republiky, a tudíž před propadnutím svého majetku, převedl na manžele P., již ale byli následně nuceni přenechat nemovitosti státu. Ačkoli spolu s dalšími rodinnými příslušníky projevíli zájem nemovitosti znovu koupit, dostali v roce 1976 při prodeji přednost manželé Umlaufovi, kteří nabyli dům a pozemky za cenu stanovenou posudkem.

V září 1991 zahájili manželé P. restituční řízení na základě zákona o mimosoudních rehabilitacích. Městský soud v Brně v roce 1994 rozhodl ve prospěch žalobců, když mimo jiné podotkl, že manžel stěžovatelky byl při řešení bytové situace rodiny upřednostněn jako člen KSČ, přičemž nebylo dbáno předkupního práva rodinných příslušníků manželů P., kteří přitom v domě bydleli. Rozsudek byl změněn Krajským soudem v Brně a později zrušen Nejvyšším soudem, řízení dále pokračovalo před různými soudními instancemi a v listopadu 2005 krajský soud definitivně rozhodl o povinnosti stěžovatelky vydat dotčené nemovitosti členům rodiny P., když mimo jiné znovu odkázal na politickou angažovanost manžela stěžovatelky a na další pochybení úřadů při prodeji rodinného domu, v důsledku kterých došlo k nabytí věci v rozporu s tehdejšími předpisy. Na tomto rozsudku již nic nezměnilo ani dovolání, ani ústavní stížnost, která byla odmítnuta v dubnu 2008.

Cena nemovitostí byla v dubnu 2006 odhadována na 4,8 mil. Kč, v září 2006 pak byly prodány za cenu 6,9 mil. Kč.

Stěžovatelka se v rámci restitučního řízení domáhala na oprávněných osobách zaplacení částky 200 tis. Kč za zhodnocení domu; o tomto návrhu nebylo dosud městským soudem, který jej vyčlenil k samostatnému projednání, rozhodnuto.

Stěžovatelka také podle § 11 zákona o mimosoudních rehabilitacích požádala Ministerstvo financí o zaplacení kupní ceny, která včetně úhrady za právo osobního užívání pozemků dosahovala částky 114 tis. Kč. Následně se obrátila na Obvodní soud pro Prahu 1 se žalobou proti státu na zaplacení rozdílu mezi částkou 6,9 mil. Kč, za kterou byly nemovitosti prodány, a vrácenou kupní cenou. V únoru 2010 obvodní soud přerušil řízení a požádal Ústavní soud o posouzení ústavnosti § 11 odst. 5 zákona o mimosoudních rehabilitacích, protože toto ustanovení neumožňuje přiznat povinným osobám v restituci odpovídající náhradu za vydávané nemovitosti.

Ústavní soud ani po více než dvou a půl letech o tomto návrhu nerozhodl, ačkoli v jiných svých usneseníh odkázal na judikaturu Soudu ohledně náhrady za nemovitosti vydávané v restituci.³² Také Nej-

³² Usnesení sp. zn. III. ÚS 575/05 ze dne 28. února 2006 nebo sp. zn. III. ÚS 2390/07 ze dne 30. července 2008.

vyšší soud v několika rozsudcích rozhodl, že je třeba ve světle judikatury Soudu přiznat odpovídající náhradu, ať už na základě opravného výkladu § 11 odst. 5 zákona o mimosoudních rehabilitacích nebo z titulu náhrady škody způsobené při výkonu veřejné moci.³³

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatelka zejména tvrdila, že byla zbavena svého majetku bez odpovídající náhrady, čímž mělo dojít k porušení článku 1 Protokolu č. 1, a že v rozporu se článkem 13 Úmluvy neměla k dispozici účinný vnitrostátní prostředek nápravy tohoto porušení.

Soud dal zapravdu vládě, která vznesla námitku nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy.

Předně připomněl, že vláda již dříve podobnou námitku založenou na možnosti domoci se vyšší náhrady, než výslovně stanoví zákon, v restitučních věcech uplatňovala, a to na základě usnesení Ústavního soudu z roku 2006. Soud však tuto námitku ve věci *Dymáček a Dymáčková proti České republice* (č. 35098/03, rozhodnutí ze dne 9. května 2007)³⁴ zamítl mimo jiné z toho důvodu, že vláda nedoložila své tvrzení o účinnosti tohoto prostředku nápravy žádným praktickým příkladem jeho úspěšného využití.

Soud však nyní uznal, že se situace mezitím změnila v důsledku vývoje judikatury vnitrostátních soudů, které projevily snahu vyhovět judikatuře Soudu, přestože ke změně právní úpravy nedošlo. Ústavní soud několikrát uvedl, že náhrada za vydávanou věc má být stanovena s ohledem na všechny okolnosti tak, aby povinná osoba nebyla nucena nést nepřiměřené břemeno; tento názor Soud vyslovil ve své vlastní judikatuře (*Pincová a Pinc proti České republice*, č. 36548/97, rozsudek ze dne 5. listopadu 2002; *Otava proti České republice*, č. 36561/05, rozsudek ze dne 27. května 2010). Nejvyšší soud následně umožnil přiznat odpovídající náhradu povinným osobám buď na základě restitučních zákonů (§ 11 odst. 5 zákona o mimosoudních rehabilitacích nebo § 8 odst. 3 zákona o půdě), nebo na základě zákona o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem. Jelikož Nejvyšší soud, jehož úlohou je sjednocovat judikaturu, tento názor potvrdil v několika svých rozhodnutích, Soud se domnívá, že jde o ustálenou judikaturu, která u povinných osob vytváří rozumné vyhlídky na úspěch žaloby na náhradu podle uvedených zákonů.

Třebaže v době, kdy se stěžovatelka obrátila na Soud, tento prostředek nápravy nemohl být považován za účinný, na účinnosti nabyl po podání stížnosti.

Pravidlo vyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy se sice obvykle posuzuje podle situace v době podání stížnosti, ale za určitých okolností toho kterého případu může být namíste z tohoto pravidla učinit výjimku. Tak je tomu i v projednávané věci. Žádost o náhradu představuje ve světle závěrů Ústavního soudu a Nejvyššího soudu účinný prostředek nápravy. Rozhodnutí těchto soudů jsou systematicky zveřejňována na Internetu. Nejpozději od rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 10. března 2010, který potvrdil právní názor vyslovený v rozsudku ze dne 17. února 2010, dosáhla možnost domáhat se náhrady dostatečného stupně právní jistoty nejenom v teorii, ale i v praxi k tomu, aby bylo možno se této cesty dovolávat pro účely pravidla vyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy.

Stěžovatelka se sice na Soud obrátila před 10. březnem 2010, kdy nebylo ještě možné tento prostředek nápravy označit za účinný, avšak sama současně s podáním stížnosti podala žalobu k Obvodnímu soudu pro Prahu 1 na základě § 11 zákona o mimosoudních rehabilitacích. Řízení nadále probíhá u soudu prvního stupně, byť je přerušeno v důsledku podání návrhu Ústavnímu soudu na přezkoumání ústavnosti sporného ustanovení. Soud však nepochybuje o tom, že Ústavní soud zohlední právní názor vyslovený v usneseních svého senátu a rozhodne, zda je třeba sporné ustanovení zrušit, nebo zda

³³ Rozsudek sp. zn. 28 Cdo 2202/2009 ze dne 17. února 2010 a 28 Cdo 2836/2009 ze dne 10. března 2010.

³⁴ Věc skončila smírným urovnáním (rozsudek ze dne 7. února 2008).

lze situaci vyřešit cestou výkladu souladného s článkem 1 Protokolu č. 1, jak dříve rozhodl Nejvyšší soud.³⁵ Obvodní soud pak bude povinen věc posoudit ve světle právního názoru Ústavního soudu.

Za této situace Soud shledává, že zásada subsidiarity i potřeba postupovat efektivně vyžaduje, aby se nevyslovoval k odůvodněnosti stěžovatelčiny námitky porušení článku 1 Protokolu č. 1, dokud bude řízení o stěžovatelčině žalobě na náhradu probíhat před vnitrostátními soudy. Stěžovatelčina námitka je tudíž předčasná a musí být prohlášena za nepřijatelnou pro nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy.

Ježto se tedy zdá, že v souladu s tímto ustanovením existuje účinný vnitrostátní prostředek nápravy tvrzeného porušení vlastnického práva stěžovatelky, námitku nerespektování článku 13 Úmluvy je namístež prohlásit za nepřijatelnou pro zjevnou neopodstatněnost.

Rozhodnutí ze dne 5. března 2013 ve věcech č. 38817/04 a 1458/07 – Jan Vomočil proti České republice a Art 38, a. s., proti České republice

Senát páté sekce Soudu dospěl jednomyslně k závěru, že dvě stížnosti vlastníků nemovitostí s regulovaným nájemným z „první vlny“ stížností oznámených jako pilotní případy ohledně souladu regulace nájemních vztahů s Úmluvou jsou nepřijatelné pro nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy.

I. Skutkové okolnosti

A. STÍŽNOSTI

Stěžovatel Vomočil na sklonku roku 1995 zakoupil restituovaný nájemní dům v Brně s jedenácti byty s regulovaným nájemným a komerčními nebytovými prostorami za cenu 6,5 mil. Kč. Kupní smlouvou převzal na sebe veškerá břemena i rizika spojená s nemovitostí, tvrdí, že do domu musel investovat přes 1 mil. Kč a že roční vybírané nájemné nepokrývá ani roční náklady na úvěr ve výši kolem 0,25 mil. Kč. Na sklonku roku 2003 dům převedl do vlastnictví své společnosti JOHNY, s. r. o.

Stěžovatel v červenci 2004 podal k Městskému soudu v Brně žalobu proti šesti nájemcům za účelem uložení povinnosti uzavřít dodatek k nájemní smlouvě, jímž se zvyšuje nájemné. Zatímco městský soud žalobu v červenci 2005 zamítl, neboť pro uplatněný nárok nenašel oporu v občanském zákoníku a předpisy Ministerstva financí upravující jednostranné zvyšování nájemného již neplatily, Krajský soud v Brně jeho rozsudek v srpnu 2006 zrušil s odkazem na vývoj judikatury Ústavního soudu, podle níž jsou obecné soudy povinny vyplnit mezeru v právní úpravě, a ochránit tak základní práva jednotlivců; žalobce je však povinen unést důkazní břemeno ohledně správnosti navrhované výše nájemného. V roce 2007 pak stěžovatelova společnost vyřešila spory s nájemci dohodou.

Stěžovatelská společnost Art 38, a. s., v roce 2001 zakoupila v nucené dražbě restituovaný nájemní dům v Plzni, jehož cena byla odhadnuta na 1,5 mil. Kč, a to s přihlédnutím k řadě faktorů, jako byla mimo jiné existence bytů s regulovaným nájemným a komerčních nebytových prostor. Stěžovatelská společnost ne zahájila žádné soudní řízení za účelem úpravy či zvýšení nájemného v příslušných bytech.

B. SHRNUTÍ RELEVANTNÍ VNITROSTÁTNÍ PRÁVNÍ ÚPRAVY A PRAXE

Soud věnoval desítky stran přílohy svého rozhodnutí podrobnému a takřka vyčerpávajícímu přehledu právní úpravy a řady rozhodnutí Ústavního soudu, Nejvyššího soudu i dalších obecných soudů. V samotném rozhodnutí ve shrnutí poukázal na kořeny regulace nájemních vztahů v České republice, na administrativní určování výše nájemného za komunistického režimu a na vývoj po roce 1989. Uvedl, že v červnu 2000 zrušil Ústavní soud vyhlášku Ministerstva financí o nájemném z bytu a úhradě za

³⁵ Nález ve věci sp. zn. Pl. ÚS 33/10 byl vydán dne 7. května 2013. Ústavní soud sporné ustanovení nezrušil, když našel jeho ústavně konformní výklad.

plnění poskytovaná s užíváním bytu³⁶ pro rozpor s vlastnickým právem a určil Parlamentu lhůtu do konce roku 2001 k přijetí zákona o regulaci nájemních vztahů. V tomto období však přijala určité předpisy jen výkonná moc a tyto byly rovněž postupně zrušeny Ústavním soudem. V březnu 2006 byl nakonec přijat zákon o jednostranném zvyšování nájemného,³⁷ kterým došlo také k novelizaci občanského zákoníku; podle tohoto zákona mělo být nájemné postupně do roku 2010, resp. 2012, zvyšováno zhruba na úroveň tržního nájemného.³⁸

Za účelem vyplnění mezery v právní úpravě mezitím uložil Ústavní soud obecným soudům, aby nepokračovaly v protiústavní situaci a rozhodovaly o žalobách pronajímatelů na zvýšení nájemného. Vzhledem k nejednotnosti rozhodování přijal v dubnu 2009 Ústavní soud plenární stanovisko, ve kterém vyjasnil, že obecné soudy mohou přiznat zvýšení nájemného za období od podání žaloby do konce roku 2006, přičemž se následně uplatnil zákon o jednostranném zvyšování nájemného; pokud žaloba proti nájemci nebyla úspěšná, mohl se pronajímatel domáhat náhrady škody po státu, což byla také jeho jediná možnost ve vztahu k období předcházejícímu podání žaloby proti nájemci.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

A. ZVLÁŠTNOSTI ŘÍZENÍ O STÍŽNOSTECH

Toto rozhodnutí se vyznačuje několika zvláštnostmi, které je třeba zkraje zmínit.

Předně, bylo vydáno o dvou ze čtyř případů týkajících se regulace nájemních vztahů, které byly v roce 2007 oznámeny vládě s tím, že může jít o případy pilotní, tedy takové, které odhalují systémový problém vnitrostátního právního řádu nebo praxe. Kancelář Soudu uváděla, že podobných nevyřízených stížností registruje 59, přičemž se celkem mají týkat zhruba 4 800 stěžovatelů. V řízení o stížnostech bylo vedlejším účastníkem Občanské sdružení majitelů domů, bytů a dalších nemovitostí v ČR (OSMD), které předložilo písemné vyjádření, zatímco jiné takové sdružení, a sice Hnutí na obranu majitelů realit (HOMR), tuto možnost nakonec nevyužilo.

Dále, bez rozhodnutí o přijatelnosti či též odůvodněnosti předchozí vlny takových oznámených stížností vládě³⁹ bylo šest podobných stížností oznámeno koncem roku 2011.⁴⁰

Konečně, soudce Soudu zvolený za Českou republiku Karel Jungwiert se vyloučil z projednávání těchto případů a vláda na jeho místo jmenovala Zdeňka Kühna jako soudce *ad hoc*.

B. PŘEDMĚT STÍŽNOSTÍ

Stěžovatelé v souvislosti s regulací nájemních vztahů namítali porušení práva pokojně užívat majetek, a to samostatně (článek 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě) i ve spojení se zákazem diskriminace (článek 14 Úmluvy). Dále poukazovali na nedostatek účinných vnitrostátních prostředků nápravy tvrzeného porušení článku 1 Protokolu č. 1, jejichž existenci zaručuje článek 13 Úmluvy.

C. STANOVISKA ÚČASTNÍKŮ ŘÍZENÍ

Vláda předložila nebývale rozsáhlé a komplexní stanovisko, v němž vznesla mimo jiné celou řadu námitek vůči přijatelnosti stížností. V tomto ohledu především tvrdila, že existovaly dva hlavní prostředky nápravy dostupné stěžovatelům, a sice žaloba na zvýšení nájemného proti nájemci a žaloba na náhradu škody proti státu. Odkázala na řadu různých vnitrostátních soudních rozhodnutí, byla

³⁶ Vyhláška č. 176/1993 Sb.

³⁷ Zákon č. 107/2006 Sb.

³⁸ Později ještě novela občanského zákoníku, provedená zákonem č. 132/2011 Sb., jednoznačně zakotvila, že o úpravě výše nájemného rozhodne soud na návrh jedné ze stran.

³⁹ Z těchto čtyř stížností byla stížnost č. 11163/06 *Hlaváček a Hlaváček proti České republice* vyškrtuta ze seznamu případů (řízení bylo zastaveno), neboť ji stěžovatelé vzali zpět, a řízení o stížnosti č. 11179/06 *Moravetz proti České republice* bylo přerušeno z důvodu úmrtí stěžovatele (rozhodnuto bylo později během roku 2013, a to obdobně jako ve věcech *Vomočil a Art 38, a. s.*, viz níže).

⁴⁰ Jedna z těchto stížností, a sice č. 36687/09 *Šumbera proti České republice*, byla odmítnuta z důvodu svérázného procesního postupu stěžovatele a Soud nezaujal žádný právní názor k její odůvodněnosti, viz níže.

však nucena připustit, že judikatura není jednotná. Nápravu v konkrétních věcech však případně mohl zjednat Ústavní soud, přičemž případný argument stěžovatelů, že by takové řízení bylo příliš dlouhé, je čistě spekulativní. Vláda také poukázala na výše popsané úsilí stěžovatele Vomočila domoci se zvýšení nájemného.

Vláda v neposlední řadě rovněž zmínila vývoj judikatury Ústavního soudu, zejména jeho stanovisko z dubna 2009,⁴¹ v němž bylo upřesněno, že se pronajímatelé mohou domáhat zvýšení nájemného s účinností od podání žaloby. Od počátku roku 2007 však již existovala úprava zvyšování nájemného. Lze se také domáhat náhrady vůči státu z titulu nuceného omezení vlastnického práva, jestliže pronajímatel nedosáhl uspokojení v řízení vůči nájemci.

Stěžovatelé i vedlejší účastníci kritizovali nerealistickou podobu prostředků nápravy doporučovaných vládou. Podle jejich názoru by jejich masovým využitím (hovořili o zhruba 80 tis. bytech s regulovaným nájemným) došlo k zahlcení soudního systému. Vyhledky na úspěch žaloby na zvýšení nájemného byly podle nich nejisté, jde o instrument procesně náročný, zdoluhavý a komplexní. Ohledně dalších prostředků poukazovali na institut promlčení. Co se týče stanoviska pléna Ústavního soudu, nevyřešilo některé klíčové otázky a obecné soudy navíc spíše nerespektovaly pokyny Ústavního soudu. Podle stěžovatelů byly doporučované prostředky nápravy čistě teoretické a praxe vnitrostátních soudů jejich účinnosti nenasvědčovala.

D. HODNOCENÍ SOUDU

Soud předně poznamenal, že se nebude zabývat jinými námitkami vlády, než je námitka nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy, která je ovšem vznesena důvodně.

Soud připomněl zásady vyplývající z jeho judikatury ohledně pravidla vyčerpání prostředků nápravy, včetně rozdělení důkazního břemene, kdy vláda musí prokázat existenci a dostupnost prostředku nápravy v rozhodné době a stěžovatel se může povinnosti jej vyčerpat zprostit, pokud prokáže zanedbatelné nebo nulové vyhlídky takového prostředku nápravy na úspěch, přičemž ale pouhé pochybnosti stran úspěšnosti nejsou důvodem pro nevyčerpání prostředku nápravy, který není zjevně marný. Soud také podotkl, že je jeho judikaturou obvykle vyžadováno, aby stěžovatelé v případě České republiky vyčerpali ústavní stížnost, ledaže v jejich věci existují závažné důvody, pro které by nebyli povinni tak učinit. Splnění podmínky vyčerpání prostředků nápravy je také v zásadě třeba hodnotit k okamžiku podání stížnosti.

Soud poznamenal, že Česká republika procházela po roce 1989 obdobím zásadní transformace, kdy bylo třeba náročnými změnami uzpůsobit právní úpravu v mnoha oblastech novým podmínkám. To se vztahuje i na oblast bydlení, kde platily zvláště zastaralé a neuspokojivé předpisy. Vzhledem k náročnosti změn mohlo dojít k situaci, kdy soudní moc byla povolána cestou judikatury překlenout nedostatky právní úpravy do přijetí a vstupu v platnost úpravy nové.

Soud dále poukázal na komplexní vývoj judikatury Ústavního soudu ohledně soudních prostředků nápravy v oblasti zvyšování nájemného po roce 2000. V roce 2003 Ústavní soud rozhodl, že v případě další nečinnosti zákonodárce mu nezbude než vykonat svoji povinnost v individuálních případech a zajistit dodržování zásad zakotvených v Ústavě a mezinárodních smlouvách. Upřesnil, že pronajímatelé měli k dispozici žalobu na zvýšení nájemného *pro futuro* a žalobu na náhradu škody proti státu.

Stěžovatelé nebyli schopni poukázat na judikaturu ustálenou v době podání jejich stížností, která by je zprošťovala povinnosti vyčerpat doporučené prostředky nápravy, včetně případné ústavní stížnosti. Takový závěr nelze učinit ani zpětně. Stěžovatelé sami uznávají, že Ústavní soud rozhodoval většinou v jejich prospěch. Pravidlo vyčerpání prostředků nápravy pak nevyžaduje, aby relevantní prostředky skýtaly absolutní naději na úspěch, stačí, budou-li vyhlídky na úspěch rozumné.

Soud si je vědom různých obtíží, jimž pronajímatelé v českém právním řádu čelili, protože v roce 2004 a dokonce ani v roce 2007 nebylo jasné, jaké řízení mají zahájit. Právní názory obecných soudů také nebyly zcela soudržné a ne vždy respektovaly pokyny Ústavního soudu. Přesto nelze přisvědčit tomu,

⁴¹ Sp. zn. Pl. ÚS-st 27/09, publikované pod č. 136/2009 Sb.

že stát, který si dal načas s řešením problémů v oblasti bydlení, včetně regulace nájemních vztahů, nenabídl stěžovatelům žádnou konkrétní právní cestu k nápravě situací, které podle nich byly v rozporu s Úmluvou. Soud je spíše toho názoru, že stěžovatelé měli přístup k různým řízením, a v konečné fázi k Ústavnímu soudu, která nabízela rozumné vyhlídky na úspěch za okolností projednávaného případu.

Stěžovatelé však žádné z těchto možností nevyužili; stěžovatel Vomočil vzal své žaloby zpět a stěžovatelská společnost žádné řízení nezahájila. Žádný z nich tedy nedal příležitost vnitrostátním soudům, včetně Ústavního soudu, aby předešel tvrzeným porušením nebo je napravil.

Ohledně argumentu stěžovatelů, že by jednotlivá řízení vedla k nevyhnutelnému kolapsu soudního systému a že by řízení byla příliš dlouhá, Soud připustil, že délka řízení může být z hlediska účinnosti prostředku nápravy relevantní, ale v projednávaných kauzách se takový závěr neuplatní. Řízení ve věci stěžovatele Vomočila netrvalo nepřiměřeně dlouhou dobu a společnost Art 38 nepodnikla žádné procesní kroky za účelem vyřešení nebo alespoň zlepšení své situace.

Ve světle výše uvedeného proto musí být stížnosti odmítnuty pro nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy.

Rozsudek ze dne 18. dubna 2013 ve věci č. 59552/08 – Petr Rohlena proti České republice

Senát páté sekce Soudu dospěl jednomyslně k závěru, že v případě stěžovatele nebyla porušena zásada zákazu trestu bez zákona a zákazu uložení přísnějšího trestu, než stanoví zákon v době spáchání trestného činu, vtělená do čl. 7 odst. 1 Úmluvy. Ve zbytku stížnost prohlásil za nepřijatelnou.

I. Skutkové okolnosti

Stěžovatel byl v roce 2007 odsouzen pro trestný čin týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě mimo jiné k podmíněnému trestu odnětí svobody. Jednání zakládajícího skutkovou podstatu trestného činu se dopouštěl v letech 2000 až 2006 vůči své manželce, která při několika příležitostech musela vyhledat lékařskou pomoc. Vnitrostátní soudy stěžovatelovo jednání posoudily jako pokračující trestný čin a uplatnily na ně ustanovení § 215a odst. 2 písm. b) zavedené do trestního zákona s účinností od 1. června 2004.

Při posuzování jednání stěžovatele soudy vyšly ze zásady, uplatňované jak v soudní praxi, tak v právní nauce, že rozhodným okamžikem pro posouzení pokračování v trestném činu tvořícím jeden skutek je okamžik dokončení posledního útoku, a konstatovaly, že útoky stěžovatele předcházející účinnosti novely trestního zákona byly trestné i podle dosavadní právní úpravy, a sice podle § 197a (násilí proti skupině obyvatelů nebo jednotlivci) nebo § 221 trestního zákona (ublížení na zdraví). Mohly být proto posouzeny společně s jednáním spáchaným po změně právní úpravy.

Věc byla projednávána před čtyřmi brněnskými soudy (městským, krajským, nejvyšším a ústavním), přičemž poslední rozhodnutí padlo v červnu 2008.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatel před Soudem namítal retroaktivní uplatnění trestního zákona a tvrdil, že jeho jednání mělo být posouzeno jako opakovaný trestný čin, resp. že ke skutkům spáchaným před 1. červnem 2004 nemělo být přihlíženo, neboť nebyly podle tehdy účinného zákona trestné. Dále na poli čl. 6 odst. 1 Úmluvy namítal nespravedlivost řízení z důvodu nedostatečného posouzení skutkových okolností a jednostranného hodnocení důkazů spočívajících zejména ve výpovědi poškozené (manželky stěžovatele). Konečně stěžovatel vznášel námitku nemožnosti uplatnit účinný prostředek nápravy ve smyslu článku 13 Úmluvy.

A. TVRZENÉ PORUŠENÍ ČLÁNKU 7 ÚMLUVY

Soud poukázal na svoji podpůrnou úlohu s tím, že výklad ustanovení trestního zákona náleží především vnitrostátním soudům, a přijal právní názor českého Nejvyššího soudu, podle kterého se u po-

kračování v trestném činu, které tvoří jediný skutek, za dobu spáchání činu považuje doba ukončení trestného činu, tedy okamžik, kdy byl ukončen poslední útok. Podle souhrnu právních norem účinného v době spáchání posledního dílčího útoku se pak posuzují i všechny předcházející útoky, pokud byly trestné i podle dřívějšího souhrnu právních norem (v tomto případě podle § 197a trestního zákona jako násilí proti skupině obyvatelů nebo jednotlivci, případně podle § 221 téhož zákona jako ublížení na zdraví).

Soud z pohledu Úmluvy posuzoval, zda zákonná ustanovení a výkladová praxe byly dostatečně předvídatelné, aby podle nich stěžovatel mohl upravit své jednání. Vnitrostátní soudy výslovně uvedly, že použily zákon účinný v době spáchání trestného činu, přičemž podle názoru Soudu nebyl jejich výklad institutu pokračování v trestném činu sám o sobě nepřiměřený. Za situace, kdy stěžovatel ani nenařadil, že by byl výklad podaný vnitrostátními soudy nepředvídatelný nebo v rozporu s ustálenou rozhodovací praxí, Soud v souladu se stanoviskem žalované vlády shledal, že tento výklad byl ustálený již v době, kdy se stěžovatel dopustil sporných skutků. Dospěl proto k závěru, že stěžovatel mohl předvídat zákonné důsledky svého jednání, zejména že po 1. červnu 2004 může být stíhán za pokračující trestný čin a může mu být uložen trest stanovený zákonem účinným v době spáchání posledního útoku. K retroaktivnímu použití zákona vnitrostátními soudy tedy nedošlo a stížnost na porušení článku 7 Úmluvy není důvodná.

B. OSTATNÍ TVRZENÁ PORUŠENÍ ÚMLUVY

Stěžovatelovu námitku na poli článků 6 odst. 1 a 13 Úmluvy Soud odmítl pro zjevnou neopodstatněnost s tím, že stěžovatel vyčerpал všechny prostředky nápravy, jeho věc byla přezkoumána třemi soudními instancemi a Ústavním soudem, kterým mohl stěžovatel předložit všechny argumenty, jež považoval za užitečné pro svou obhajobu, a jejichž následná rozhodnutí byla řádně odůvodněná a bez známek svévole.

C. ODDĚLENÉ STANOVISKO

Soudce P. Lemmens souhlasil se závěrem ostatních členů senátu o neporušení článku 7 Úmluvy. Podle něho se nicméně v projednávaném případě nejednalo o *infractio continue* v pravém slova smyslu, tj. trestný čin charakterizovaný zejména určitou situací trvající po určitou dobu, nýbrž spíše o *infractio continuée*, tedy sled jednání stejné povahy prováděný opakovaně v určitém období. Soudce zde zachytil významový rozdíl odpovídající trvajícím trestnému činu a trestnému činu pokračujícím ve smyslu české trestněprávní nauky, který Soud ve své rozhodovací činnosti zatím zjevně nezdůrazňoval.

Rozhodnutí ze dne 4. června 2013 ve věci č. 18136/11 – *Lubor Melich a Martin Beck proti České republice*

Senát páté sekce Soudu jednomyslně prohlásil za zjevně neopodstatněnou stížnost, v níž stěžovatelé namítali, že v trestním řízení, které bylo obnoveno po rozsudku Soudu v jejich věci, nebyly nedostatky, na které Soud poukázal, odpovídajícím způsobem napraveny.

I. Skutkové okolnosti

V lednu 1999 došlo mezi stěžovateli a třemi policisty k incidentu, který následně popisovali stěžovatelé a policisté odlišně. Stěžovatelé byli obviněni ze spáchání trestného činu útoku na veřejného činitele a v září 1999 byli shledáni vinnými ze spáchání tohoto trestného činu a byl jim uložen podmíněný trest odnětí svobody. Ústavní soud v říjnu 2001 našel v postupu orgánů činných v trestním řízení řadu procesních pochybení a odsuzující rozsudek zrušil. V červnu 2002 byli stěžovatelé znovu shledáni vinnými a odsouzeni ke stejnému trestu. Druhé ústavní stížnosti stěžovatelů již Ústavní soud nevyhověl a v březnu 2004 ji odmítl pro zjevnou neopodstatněnost.

Soud již ve věci rozhodoval (*Melich a Beck proti České republice*, č. 35450/04, rozsudek ze dne 24. července 2008) a dospěl k závěru, že stěžovateli bylo v rozporu s čl. 6 odst. 1, 2 a 3 písm. d) Úmluvy upřeno právo na spravedlivý proces. Tento závěr Soud odůvodnil především tím, že:

- policisté nezajistili více svědků, což negativně ovlivnilo následující vyšetřování,
- obecné soudy nevyvodily žádný důsledek z názoru Ústavního soudu, že nedostatek důkazů či nedostatečně zjištěný skutkový stav nemohou být přičítány k tíži stěžovatelů,
- nebyla vyslechnuta svědkyně V. D.,
- obecné soudy dostatečně neodůvodnily svůj závěr o nevěrohodnosti svědků P. V., J. J. a Z. Š. a
- dostatečně nevysvětlily, proč svědka I. D. vyslýchaly v nepřítomnosti stěžovatelů.

Stěžovatelé po rozsudku Soudu podali návrh na obnovu řízení před Ústavním soudem. V dubnu 2009 Ústavní soud řízení obnovil a v červenci 2009 zrušil rozhodnutí městského soudu, kterým byli stěžovatelé odsouzeni (nález sp. zn. Pl. ÚS 1/09).

V říjnu 2009 městský soud věc stěžovatelů znovu projednal a odvolání stěžovatelů zamítl, přičemž mj. podrobněji rozvedl, proč soud prvního stupně postupoval správně, když neuvěřil výpovědím stěžovatelů, které se od sebe lišily. Dále se ztotožnil se závěry soudu prvního stupně ohledně nevěrohodnosti svědků P. V., J. J. a Z. Š. a poukázal na některé další nepřesnosti a neurčitosti jejich výpovědí. Uvedl také, že svědek I. D., jehož výpověď se po celou dobu řízení neměnila, vypověděl, že slyšel, jak se svědkyně P. V. a J. J. předem domlouvají na obsahu svých výpovědí. Městský soud též podrobně zdůvodnil, proč byl svědek I. D. vyslechnut v nepřítomnosti stěžovatelů. Dále uvedl, že výpověď tohoto svědka byla přesvědčivá, a svědkyni V. D. proto již nebylo třeba vyslýchat. Městský soud dospěl k závěru, že skutkové závěry, ke kterým soud prvního stupně dospěl, byly úplné, správné a podložené provedenými důkazy.

Stěžovatelé podali ústavní stížnost, v níž vznesli řadu argumentů, které podle jejich názoru dokládaly, že městský soud nenapravit pochybení, která zjistil Soud ve svém rozsudku z července 2008. Ústavní soud nicméně dospěl k opačnému závěru a stížnost odmítl pro zjevnou neopodstatněnost.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatelé namítali, že městský soud a Ústavní soud nerespektovaly závěry a ducha rozsudku Soudu z července 2008, který byly povinny vykonat, protože došlo k porušení článků 1, 6 a 46 Úmluvy.

Soud v první řadě připomněl, že z jeho judikatury, např. ve věci *Verein gegen Tierfabriken (VgT) proti Švýcarsku* (č. 2) (č. 32772/02, rozsudek velkého senátu ze dne 30. června 2009), vyplývá, že je oprávněn přezkoumávat rozhodnutí vydaná v řízení, které bylo na vnitrostátní úrovni obnoveno po jeho rozsudku, pakliže jimi došlo k novému porušení Úmluvy. Přezkum Soudu se navíc v projednávané věci nijak nepřekrýval s dohledem, který nad výkonem rozsudku vykonával Výbor ministrů Rady Evropy, jelikož Výbor ministrů uzavřel dohled konstatováním, že Ústavní soud zrušil rozhodnutí městského soudu a dalšími rozhodnutími vydanými v obnoveném řízení, která jsou naopak předmětem řízení o nové stížnosti, se již nezabýval. Soud proto konstatoval, že má pravomoc se stížností zabývat, a zaměřil se na otázku, zda v obnoveném řízení došlo k novému porušení Úmluvy.

V této souvislosti Soud uvedl, že z jeho rozsudku z července 2008 nevyplývalo, že by vnitrostátní soudy měly zrušit odsouzení stěžovatelů; měly toliko povinnost v obnoveném řízení respektovat všechny požadavky spravedlivého procesu.

Soud shledal, že městský soud tím, že doplnil své odůvodnění, proč nebyla vyslechnuta svědkyně V. D., proč považoval výpovědi svědků P. V., J. J. a Z. Š. za nevěrohodné a proč byl svědek I. D. vyslechnut v nepřítomnosti stěžovatelů, dostatečně reagoval na většinu výtek, které Soud ve svém rozsudku z července 2008 formuloval.

Ohledně pochybení policie spočívajícího v neidentifikování více svědků předmětné události Soud v rozsudku z července 2008 podotkl, že později ho již nebylo možné napravit, proto ho ani městský soud v obnoveném řízení nemohl zhojit.

Toto pochybení nicméně souviselo s poslední výtkou, kterou Soud formuloval ve svém rozsudku z července 2008, totiž že z odůvodnění rozhodnutí vnitrostátních soudů nebylo zřejmé, že soudy nedostatek důkazů a mezery ve skutkových zjištěních nepřičetly k tíži stěžovatelů. V obnoveném řízení však městský soud dospěl k závěru, že provedené důkazy umožňují úplně a správně zjistit skutkové okolnosti případu a není možné se ztotožnit s výpověďmi stěžovatelů, které se liší jak od výpovědí policistů, tak mezi sebou. Jelikož je Soud oprávněn činit vlastní skutková zjištění či hodnotit odlišně provedené důkazy jen v případě, že úvahy vnitrostátních soudů jsou svévolné, což v projednávaném případě nenastalo, Soud tento závěr městského soudu nepřehodnocoval.

Soud s ohledem na výše řečené dospěl k závěru, že stížnost je nepřijatelná pro zjevnou neopodstatněnost.

Rozsudek ze dne 20. června 2013 ve věci č. 57404/08 – *Eugeni Lavrechov proti České republice*

Senát páté sekce Soudu dospěl šesti hlasy proti jednomu k závěru o neporušení práva stěžovatele na pokojné užívání majetku ve smyslu článku 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě.

I. Skutkové okolnosti

Stěžovatel, ruský občan podnikající v České republice, byl v roce 2001 obviněn z trestného činu zneužívání informací v obchodním styku a podvodu, vzat do vazby a později i obžalován. V roce 2002 byl propuštěn z vazby po zaplacení peněžitě záruky ve výši 10 mil. Kč a bylo mu uloženo, aby se zdržoval a přebíral poštu v místě svého trvalého bydliště v České republice. Později se souhlasem soudu odstěhoval za účelem návštěvy rodiny do Ruska, odkud se však již nevrátil, ani když mu byl vystaven nový cestovní doklad náhradou za ten údajně ztracený.

V následujících letech se soud pokoušel stěžovatele předvolat k hlavnímu líčení, stěžovatel si poštu v místě bydliště v Rusku, jehož adresu soudu sdělil, nepřebíral ani soudu nepodal zprávu o tom, kde se zdržuje. V roce 2006 se konalo hlavní líčení proti stěžovateli jako proti uprchlému. Stěžovatel byl zproštěn obžaloby, odvolací soud navíc rozhodl o propadnutí peněžitě záruky, jelikož stěžovatel mařil trestní řízení a do České republiky se navzdory svému slibu nevrátil.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

A. TVRZENÉ PORUŠENÍ ČLÁNKU 1 PROTOKOLU Č. 1

Stěžovatel namítal porušení svého práva pokojně užívat majetek, neboť jeho peněžitá záruka připadla státu, ačkoli byl obžaloby zproštěn.

Soud v prvé řadě zastává názor, že připadnutí peněžitě záruky státu představuje zásah do majetkových práv stěžovatele. Článek 1 Protokolu č. 1 vyžaduje, aby byl zásah zákonný, byl v obecném zájmu a byl přiměřený. To znamená, že musí představovat spravedlivou rovnováhu mezi požadavky obecného zájmu společnosti a požadavky na ochranu základních práv jednotlivce. Soud konstatoval, že zásah zákonný byl a současně sledoval legitimní cíl řádného vedení trestního řízení a boje proti trestné činnosti.

V rámci testu přiměřenosti Soud zdůraznil, že peněžitá záruka ve výši 400 tis. eur představuje značnou finanční částku. Stěžovatel však netvrdí, že výše peněžitě záruky byla nepřiměřená, a byl ji ostatně schopen složit rychle a bez velkých obtíží. Posléze se Soud soustředil především na otázku, zda mělo být pozdější zproštění viny relevantní pro rozhodování o připadnutí peněžitě záruky státu. Podle Soudu skutečnost, že stěžovatel byl obžaloby nakonec zproštěn, sama o sobě neznamená, že jeho trestní stíhání bylo nezákonné. Stát má totiž i tehdy legitimní zájem na řádném vedení trestního řízení a na tom, aby se obvinění nevyhýbali spravedlnosti. Výsledek trestního řízení nemá tudíž spojitost s otázkou propadnutí peněžitě záruky. Soud dospěl k závěru, že stěžovatel svým jednáním (nedostavení se k žádnému trestnímu řízení, několikaletý pobyt v zahraničí, neposkytnutí součinnosti) skuteč-

ně zkomplikoval vedení trestního řízení a propadnutí záruky sám zavinil, jelikož nedodržel podmínky přijetí peněžitě záruky.

K porušení článku 1 Protokolu č. 1 tedy nedošlo.

B. ODLIŠNÉ STANOVISKO

K rozsudku je připojeno nesouhlasné stanovisko soudce A. Pejchala, který poukazoval na analogii s náhradou za vykonanou vazbu tam, kde trestní stíhání skončilo zastavením nebo zproštěním.

Rozhodnutí ze dne 2. července 2013 ve věci č. 10932/11 – Alois Pospíšil proti České republice

Výbor páté sekce Soudu dospěl jednomyslně k závěru, že stížnost povinné osoby v restituci na porušení vlastnického práva zaručeného článkem 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě je nepřijatelná pro nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy.

I. Skutkové okolnosti

Stížnost se týká nemovitostí, které státu v roce 1960 darovala K. a které následně stěžovatel se svou ženou koupili v roce 1968.

V roce 1992 zahájily dědičky K. před Okresním soudem ve Žďáru nad Sázavou restituční řízení podle zákona o půdě. Okresní soud svým rozsudkem z prosince 2006 jejich žalobě vyhověl, když podle jeho zjištění darovala K. nemovitosti státu v tísni a stěžovatel je následně koupil za cenu nižší, než která odpovídala tehdy platným cenovým předpisům. Stěžovatel v odvolání uvedl mimo jiné, že sám kupní cenu nemovitostí neovlivnil, při její koupi nebyl jinak zvýhodněn a nemovitosti navíc koupil ve špatném stavu a musel do nich později investovat značné prostředky; Krajský soud v Brně však rozsudkem ze srpna 2008 rozsudek okresního soudu potvrdil. Stěžovatel následně neuspěl ani u Nejvyššího soudu, ani u Ústavního soudu, který přesto ve svém usnesení ze srpna 2010 s odkazem na judikaturu Soudu připomněl, že zmírňování předchozích křivd by nemělo způsobovat nové nepřiměřené křivdy a že náhrada, která povinným osobám v restituci náleží, musí být v rozumném poměru k tržní hodnotě majetku v době jeho odnětí. Konstatoval, že tato otázka napadenými rozhodnutími nebyla a ani nemohla být posuzována, a zdůraznil, že orgány, které se budou stanovením náhrady za vydané nemovitosti zabývat, budou muset vzít v úvahu všechny okolnosti daného případu tak, aby stěžovatel nemusel nést nepřiměřenou zátěž.

V březnu 2011 Ministerstvo zemědělství přiznalo stěžovateli jako náhradu za vydané nemovitosti částku 26,4 tis. Kč odpovídající původní kupní ceně nemovitostí. Stěžovatel následně podal proti České republice zastoupené Ministerstvem zemědělství žalobu o náhradu škody ve výši 2,1 mil. Kč; řízení před Obvodním soudem pro Prahu 1 stále probíhá.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud předně odkázal na věc *Umlaufová proti České republice* (č. 3794/08, rozhodnutí ze dne 29. ledna 2013) týkající se podobné záležitosti, v níž se zabýval vývojem judikatury vnitrostátních soudů ve věcech adekvátní náhrady za nemovitosti vydané povinnými osobami v restituci, přičemž s odkazem na vývoj v judikatuře nejvyšších vnitrostátních soudních instancí konstatoval, že žaloba na náhradu škody představovala v daném ohledu účinný prostředek nápravy, a to nejpozději po 10. březnu 2010, kdy byl vydán rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 28 Cdo 2836/2009, kterým byl potvrzen závěr vyslovený v rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. 28 Cdo 2202/2009 ze dne 17. února 2010.

V projednávané věci podal stěžovatel stížnost k Soudu až téměř 11 měsíců po předmětném datu, a měl tudíž dostatek času se s předmětnými rozhodnutími Nejvyššího soudu seznámit a jeho povinností bylo příslušný prostředek nápravy vyčerpat dříve, než se obrátil na Soud. Stěžovatel sice tohoto prostředku nápravy využil, ale dosud o něm nebylo rozhodnuto. Soud proto jeho stížnost vyhodnotil jako předčasnou a prohlásil ji za nepřijatelnou pro nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy.

Rozhodnutí ze dne 2. července 2013 ve věci č. 61927/11 – Milada Šupová a ostatní proti České republice

Výbor páté sekce Soudu dospěl jednomyslně k závěru, že stížnost povinných osob v restituci na porušení vlastnického práva zaručeného článkem 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě je nepřijatelná pro nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy.

I. Skutkové okolnosti

Stížnost se týká nemovitostí, které za minulého režimu propadly státu v trestním řízení proti původním vlastníkům. První stěžovatelka koupila nemovitosti od státu v roce 1972, přičemž dodatkem ke kupní smlouvě z téhož roku nabyli nemovitosti do spoluvlastnictví i druzí dva stěžovatelé (dětí první stěžovatelky).

V roce 1992 zahájili původní vlastníci před Obvodním soudem pro Prahu 9 restituční řízení podle zákona o mimosoudních rehabilitacích. Ve věci následně opakovaně rozhodovaly soudy dvou stupňů, Nejvyššího i Ústavního soudu, až nakonec obvodní soud rozsudkem z února 2009 nároku žalobců vyhověl a v květnu téhož roku Městský soud v Praze rozsudek obvodního soudu potvrdil. Oba soudy dospěly shodně k závěru, že první stěžovatelka nabyla nemovitosti od státu v rozporu s tehdy platnými právními předpisy, neboť jako někdejší zaměstnankyně místního národního výboru v obci, ve které se nemovitosti nacházely, nemohla nabýt od státu majetek získaný na základě výroku soudu o propadnutí majetku a potřebná výjimka jí udělena nebyla. Rozsudkem z ledna 2010 zamítl Nejvyšší soud dovolání stěžovatelů a tito následně neuspěli ani u Ústavního soudu, který jejich ústavní stížnost v březnu 2011 odmítl jako zjevně neopodstatněnou.

V srpnu 2011 podali stěžovatelé k Obvodnímu soudu pro Prahu 1 žalobu proti České republice zastoupené Ministerstvem financí o zaplacení částky 16 mil. Kč jako náhrady za nemovitosti, které byli nuceni vydat na základě výše uvedených soudních rozhodnutí. Řízení ke dnešnímu dni stále probíhá.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud předně odkázal na věc *Umlaufová proti České republice* (č. 3794/08, rozhodnutí ze dne 29. ledna 2013), v níž rozhodl, že žaloba na náhradu škody představovala účinný prostředek nápravy, a to nejpozději po 10. březnu 2010.

V projednávané věci podali stěžovatelé stížnost k Soudu více než jeden rok po předmětném datu, měli tudíž dostatek času se s předmětnými rozhodnutími Nejvyššího soudu seznámit a jejich povinností bylo příslušný prostředek nápravy vyčerpat dříve, než se obrátili na Soud. Stěžovatelé sice tohoto prostředku nápravy využili, ale dosud o něm nebylo rozhodnuto. Soud proto jejich stížnost vyhodnotil jako předčasnou a prohlásil ji za nepřijatelnou pro nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy.

Rozhodnutí ze dne 10. září 2013 ve věci č. 1002/09 – Orel – Jednota Hranice proti České republice

Senát páté sekce Soudu dospěl jednomyslně k závěru, že stížnost vznesená na poli čl. 6 odst. 1 Úmluvy a článku 1 Protokolu č. 1, jež se týkala vrácení nemovitostí nesprávně vydaných v restituci, je nepřijatelná pro zjevnou neopodstatněnost.

I. Skutkové okolnosti

Dohodou uzavřenou v září 1991 podle zákona č. 232/1991 Sb.⁴² převedla státní příspěvková organizace Okresní správa kin v Hranicích na stěžovatelské sdružení majetková práva k objektu kina „Orlovna

⁴² Zákon o podmínkách a způsobu navrácení majetkových práv vyplývajících ze zákona č. 173/1990 Sb., kterým se zrušuje zákon č. 68/1956 Sb., o organizaci tělesné výchovy, a kterým se upravují některé další vztahy týkající se dobrovolných tělovýchovných organizací.

v Hranicích“ a k pozemku, na kterém byl objekt postaven. V březnu 2000 podal Okresní úřad Přerov (právní nástupce výše uvedené příspěvkové organizace) k Okresnímu soudu v Přerově žalobu na určení vlastnického práva k uvedeným nemovitostem a v únoru 2001 okresní soud rozhodl, že vlastníkem nemovitostí je Česká republika. Krajský soud v Ostravě následně prvostupňový rozsudek zrušil a okresnímu soudu mj. uložil, aby se znovu zabýval platností dohody uzavřené v září 1991. Okresní soud poté rozsudkem z března 2006 žalobě opět vyhověl s tím, že příslušná dohoda byla od počátku absolutně neplatná, neboť mj. nebyla uzavřena povinnou osobou ve smyslu uvedeného zákona. Krajský soud v dubnu 2007 rozsudek okresního soudu potvrdil, v prosinci 2007 Nejvyšší soud odmítl dovolání stěžovatelského sdružení a stejně učinil v červnu 2008 i Ústavní soud ve vztahu k jeho ústavní stížnosti.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

A. TVRZENÉ PORUŠENÍ ČL. 6 ODST. 1 ÚMLUVY

Soud předně odmítl námitku stěžovatelského sdružení, podle něhož nebylo vnitrostátní soudní řízení spravedlivé ve smyslu článku 6 Úmluvy, neboť soudy neprovedly všechny navrhované důkazy a nesprávně posoudily právní situaci týkající se převodu předmětných nemovitostí. Podle Soudu příslušné ustanovení Úmluvy nestanoví žádná pravidla přípustnosti důkazů, která je především záležitostí vnitrostátní právní úpravy. Soud považoval za rozhodující, že projednávaná věc byla předmětem posouzení na několika stupních soudní soustavy, přičemž stěžovatelské sdružení disponovalo množstvím příležitostí k tomu, aby předneslo své argumenty, se kterými se soudy nakonec také náležitě vypořádaly. Odůvodnění rozhodnutí soudů byla konzistentní, v souladu se zákonem i příslušnou rozhodovací praxí, přičemž nic nenasvědčovalo tomu, že by posouzení důkazů bylo nespravedlivé či svévolné. Tuto námitku proto Soud označil za zjevně neopodstatněnou.

B. TVRZENÉ PORUŠENÍ ČLÁNKU 1 PROTOKOLU Č. 1

Stěžovatelské sdružení dále namítalo, že k zásahu do jeho majetkových práv došlo v rozporu s článkem 1 Protokolu č. 1, neboť bylo neprávem zbaveno svého majetku, který vlastnilo v dobré víře.

Soud nejprve konstatoval, že stěžovatelské sdružení v rozhodné době disponovalo majetkem ve smyslu příslušného ustanovení Úmluvy, neboť nemovitosti po několik let fyzicky užívalo, za vlastníka nemovitostí bylo pro veškeré právní účely považováno a přinejmenším do července 2007 (tedy do právní moci rozsudku krajského soudu z dubna 2007) svá vlastnická práva také vykonávalo. Zbývalo proto posoudit, zda zásah do jeho majetkových práv byl odůvodněný.

Soud podotkl, že zásah byl „zákonný“ ve smyslu příslušného ustanovení Úmluvy, neboť byl založen na vnitrostátní právní úpravě určení vlastnických vztahů a zákonech č. 173/1990 Sb. a 232/1991 Sb., podle kterých stěžovatelské sdružení nebylo k restituci předmětných nemovitostí oprávněno. Zásah současně sledoval legitimní cíl spočívající v ochraně státního majetku a zachování sociální spravedlnosti, a to zejména s ohledem na to, že bylo třeba napravit chybu, v jejímž důsledku došlo k neoprávněnému převodu nemovitostí na stěžovatelské sdružení. Při posuzování proporcionality zásahu, tedy otázky, zda státní orgány nastolily spravedlivou rovnováhu mezi veřejným zájmem a zájmem stěžovatelského sdružení na ochraně svého práva na pokojné užívání majetku, Soud z podnětu vlády přihlédl především k tomu, že stěžovatelské sdružení nabylo daný majetek bezúplatně, po několik let jej užívalo a mělo z něj prospěch. S ohledem na relevantní judikaturu Nejvyššího soudu nakonec zdůraznil, že pokud stěžovatelské sdružení zásahem do svého majetkového práva utrpělo škodu, vnitrostátní právo umožňovalo se v občanskoprávním řízení účinně domáhat vydání bezdůvodného obohacení, případně náhrady škody vzniklé v souvislosti s uzavřením právně vadného aktu. Stěžovatelské sdružení účinnost daných prostředků nápravy nijak nezpochybnilo ani nevysvětlilo, z jakého důvodu jich nevyužilo. S ohledem na výše uvedené argumenty proto Soud dospěl k závěru, že zásah do majetkových práv stěžovatelského sdružení nebyl v rozporu s článkem 1 Protokolu č. 1, a tuto námitku rovněž odmítl pro zjevnou neopodstatněnost.

Rozhodnutí ze dne 10. září 2013 ve věci č. 15759/10 – Vladimír Seiler proti České republice

Výbor páté sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že stížnost advokáta na povinné právní zastoupení před Ústavním soudem a na délku trestního řízení je zjevně neopodstatněná.

I. Skutkové okolnosti

Stěžovatel se v dubnu 2001 připojil jako poškozený k trestnímu řízení kvůli dodání padělaného výrobku. Městský soud v Praze rozhodl o vině obžalovaného v dubnu 2006, po zrušení svého rozsudku odvolacím soudem však v únoru 2007 obžalovaného viny zprostil a stěžovatele odkázal s jeho nárokem ve výši 42 tis. Kč na občanskoprávní řízení.

V červnu 2007 začal stěžovatel vymáhat uvedenou částku po Ministerstvu spravedlnosti na základě nepřiměřené délky trestního řízení podle zákona o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci. Následně podanou žalobu v únoru 2009 Obvodní soud pro Prahu 2 zamítl s tím, že trestní řízení v době, kdy byl stěžovatel jeho vedlejším účastníkem, nepřiměřenou délkou netrpělo, v září 2009 městský soud tento závěr potvrdil s tím, že věc byla složitá po důkazní i právní stránce a stěžovatel mohl svůj nárok uplatnit v žalobě proti obchodní společnosti, která výrobek dodala.

V prosinci 2009 Ústavní soud obdržel stěžovatelovu ústavní stížnost, zjistil vady podání a stěžovatele vyzval k jejich odstranění. Jelikož stěžovatel nereagoval, Ústavní soud v únoru 2010 s odkazem na svůj ustálený právní názor (stanovisko pléna sp. zn. Pl. ÚS-st. 1/96) odmítl jeho ústavní stížnost pro nedostatek právního zastoupení, které je povinné i v případě, jako je tento, kdy stěžovatel sám vykonává advokacii.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatel napadal jednak odmítnutí své ústavní stížnosti za situace, kdy je sám advokátem, jednak nepřiměřenou délku řízení.

A. TVRZENÉ PORUŠENÍ PRÁVA NA PŘÍSTUP K SOUDU

Soud k otázce odmítnutí ústavní stížnosti uvedl, že právo na přístup k soudu není absolutní povahy a podléhá omezením a regulaci, které však nesmí zasáhnout samotnou jeho podstatu; musí sledovat legitimní cíl a být tomuto cíli přiměřené. Evropská komise pro lidská práva již dříve uznala, že povinné právní zastoupení stanovené zákonem o Ústavním soudu sleduje cíl předejít nekvalifikovaným podáním, a tedy zajistit řádné fungování soudnictví, a to i v případě, že dopadá na osoby s právníkům vzděláním. Názor pléna Ústavního soudu, podle něhož předmětné opatření zajišťuje nejenom právě kvalifikovaný výkon práv, ale také vyšší míru objektivitu účastníků řízení před ním a dopadá rovněž na osoby s právníkům vzděláním, není podle mínění Soudu svévolný.

Stěžovateli musela být povinnost právního zastoupení známa, nadto dostal dodatečnou lhůtu k jeho zajištění, přičemž nevysvětlil, co mu bránilo si zástupce opatřit, a ostatně ani netvrdil, že tato povinnost pro něj představovala nepřiměřené břemeno. Spravedlivé rovnováhy mezi obecným zájmem na řádném výkonu soudnictví a ochranou práv jednotlivce tak bylo dosaženo a tato část stížnosti je zjevně neopodstatněná.

B. TVRZENÉ PORUŠENÍ PRÁVA NA PŘIMĚŘENOU DÉLKU ŘÍZENÍ

Soud ohledně délky trestního řízení v podstatě souhlasil s názorem městského soudu, že nebyla nepřiměřená. Poznamenal, že věc musela být opakovaně vrácena státnímu zástupci, byla rozhodována dvakrát na dvou stupních soudní soustavy a neměla zvláštní význam pro stěžovatele. I tato část stížnosti je tudíž zjevně neopodstatněná.

Rozhodnutí ze dne 17. září 2013 ve věci č. 11179/06 – Oskar Morawetz proti České republice

Senát páté sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že stížnost na dopady regulace nájemních vztahů na poli článku 1 Protokolu č. 1 a článků 13 a 14 Úmluvy je nepřijatelná pro nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy.

I. Skutkové okolnosti

Stěžovatel byl kanadským občanem, zemřel v roce 2007 a jeho dědici projevíli přání v řízení o stížnosti pokračovat. V roce 1998 stěžovatel zdědil nájemní dům v Praze-Holešovicích, v němž se nacházelo patnáct bytů podléhajících regulaci nájemného. Skutečně hrazené nájemné v letech 2002 až 2005 včetně odpovídalo zhruba desetině běžného tržního nájemného.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud se zabýval jen námitkou vlády o nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy. Stěžovatel mohl zejména podat žalobu na zvýšení nájemného proti nájemci, která by představovala preventivní prostředek nápravy, a žalobu na náhradu škody proti státu, která by představovala prostředek kompenzační povahy. Stěžovatel také mohl v občanskoprávním řízení týkajícím se souhlasu s ukončením nájmu napadnout nemožnost jednostranně nájemní smlouvu ukončit a dědění nájemních práv u Ústavního soudu.

Soud k tomu podotkl, že stěžovatel není schopen odkázat na ustálenou judikaturu v době podání své stížnosti, která by ho zprošťovala povinnosti využít některý z navržených prostředků nápravy, včetně ústavní stížnosti. Ačkoli v judikatuře Ústavního soudu existovaly určité rozpory a ne každá stížnost pronajímatele byla úspěšná, v naprosté většině případů rozhodoval Ústavní soud ve prospěch pronajímatelů. Soud poznamenává, že z hlediska pravidla vyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy je relevantní, že prostředek nápravy skýtá rozumnou naději na úspěch, nikoli absolutní jistotu úspěchu, a odkázal na své dřívější rozhodnutí o podobných stížnostech (*Vomočil a Art 38, a. s., proti České republice*, č. 38817/04 a 1458/07, rozhodnutí ze dne 5. března 2013).

Stěžovatel tedy mohl využít různých řízení a nakonec se obrátit na Ústavní soud, přičemž tyto postupy nabízely rozumnou naději na vyřešení jeho námitek. Těchto možností však nevyužil. Proto je třeba stížnost odmítnout pro nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy.

Rozhodnutí ze dne 17. září 2013 ve věci č. 36687/09 – František Šumbera proti České republice

Senát páté sekce Soudu jednomyslně odmítl stížnost pro zneužití práva na podání stížnosti, neboť stěžovatel Soudu zamlčel okolnosti důležité pro objektivní projednání věci.

I. Skutkové okolnosti

Stěžovatel v minulosti koupil nájemní dům v obci Mezina s dvanácti bytovými jednotkami podléhajících regulaci nájemného. V březnu 2004 vyrozuměl nájemce jednoho z bytů o jednostranném zvýšení nájemného z původních 1,3 tis. Kč na 3,5 tis. Kč měsíčně. Od té doby nájemce přestal platit nájemné zcela. Stěžovatel proto následně podal u Okresního soudu v Bruntále žalobu, jíž se domáhal zaplacení dlužného nájemného za období od března do prosince 2004 ve výši po jeho jednostranném navýšení. Žalobě stěžovatele bylo částečně vyhověno, když soud rozhodl o povinnosti nájemce uhradit dlužné nájemné, avšak ve výši před jeho jednostranným navýšením, čímž odmítl názor žalovaného, že v daném období bytovou jednotku neužíval, neboť tato skutečnost nemohla mít vliv na povinnosti nájemce plynoucí z platné nájemní smlouvy. Co do částky odpovídající rozdílu mezi jednostranně navýšenou a původní výší nájemného byla žaloba zamítnuta. V odůvodnění soud připomněl, že dle judikatury Ústavního soudu lze regulované nájemné soudním rozhodnutím zvýšit výlučně s účinky *pro futuro*, a nikoli retroaktivně, neboť se jedná z povahy věci o rozhodnutí konstitutivní. Ke shodnému

závěru dospěl rovněž odvolací soud, který zdůraznil, že právní úkon, jímž stěžovatel jednostranně navýšil nájemné, je neplatný, neboť pro něj neexistuje opora v platném právu ani v uzavřené nájemní smlouvě. Ústavní stížnost stěžovatele byla odmítnuta pro zjevnou neopodstatněnost.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

V řízení před Soudem stěžovatel namítal porušení práva na pokojné užívání majetku ve smyslu článku 1 Protokolu č. 1 a práva na spravedlivý proces dle článku 6 Úmluvy.

Ve svém stanovisku vláda poukázala na skutečnost, že v období od července do prosince 2004, po které nebyla předmětná bytová jednotka užívána původním nájemcem, byla tato stěžovatelem pronajata třetí osobě za tržní nájemné ve výši 3,5 tis. Kč.

A. ČÁSTEČNÁ NEPŘIJATELNOST STÍŽNOSTI PRO OPOŽDĚNOST

Ačkoliv v prvotním podání k Soudu stěžovatel namítal porušení práva na pokojné užívání majetku pouze ve vztahu k jedné bytové jednotce, podáním ze dne 26. listopadu 2012 rozšířil předmět stížnosti na všech dvanáct bytů nacházejících se v předmětném domě.

Soud podotkl, že z dokumentů předložených stěžovatelem vyplývá, že tento se v rámci vnitrostátního řízení domáhal nápravy údajně porušeného práva na pokojné užívání majetku pouze ve vztahu k jednomu z bytů. Aniž se Soud podrobněji zabýval otázkou, zda stěžovatel vyčerpal vnitrostátní prostředky nápravy ve vztahu k ostatním jedenácti bytům, konstatoval, že v tomto rozsahu je stížnost podle čl. 35 odst. 1 Úmluvy nepřijatelná, neboť k rozšíření předmětu řízení došlo zjevně opožděně.

B. ZNEUŽITÍ PRÁVA NA PODÁNÍ STÍŽNOSTI

Soud připomněl, že stížnost může být odmítnuta, je-li vědomě založena na nepravdivých skutečnostech. Stejně tak mohou být za zneužití práva na podání stížnosti považovány případy, kdy stěžovatel předložil Soudu neúplné či jinak zavádějící informace týkající se podstatných okolností případu, aniž je následně schopen takové jednání rozumně vysvětlit.

V projednávané věci se stěžovatel na vnitrostátní úrovni i v řízení před Soudem domáhal zaplacení rozdílu mezi tržním a regulovaným nájemným za období od března do prosince 2004. Neinformoval ovšem Soud o skutečnosti, že v období od července do prosince 2004 pronajímal daný byt jiné osobě, a to za tržní nájemné, a nezdůvodnil, proč tuto podstatnou okolnost Soudu zamlčel. Dle přesvědčení Soudu nelze přehlížet, že stěžovatel se pokusil vybrat nájemné za předmětné období dvakrát. Soud proto rozhodl, že popsáním jednáním se stěžovatel dopustil zneužití práva na podání stížnosti ve smyslu čl. 35 odst. 3 písm. a) Úmluvy.

Rozhodnutí ze dne 24. září 2013 ve věci č. 68198/10 – Marek Nespala proti České republice

Výbor páté sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že stížnost advokáta na nepřiznání náhrady nákladů řízení jeho klientům nepředstavuje porušení práva nebýt podroben nuceným pracím, práva na spravedlivý proces nebo práva pokojně užívat majetek.

I. Skutkové okolnosti

Stěžovatel, který vykonává advokacii, zastupoval tři různé klienty v občanskoprávních sporech. S ohledem na jejich finanční situaci souhlasil s tím, že jeho odměna bude odpovídat částce přiznané jeho klientům v případě úspěšného skončení sporu.

V prvním řízení Městský soud v Praze žalobu proti stěžovatelovu klientovi zamítl, avšak rozhodl nepřiznat mu žádnou náhradu nákladů řízení před soudem prvního stupně s ohledem na prokázané protiprávní jednání žalovaného klienta. K odvolání žalovaného Vrchní soud v Praze rozsudek v listopadu 2009 potvrdil, třebaže odvolateli přiznal náhradu nákladů řízení před soudem druhého stupně, včetně nákladů na právní zastoupení ve výši přes 155 tis. Kč. Ústavní soud odmítl ústavní stížnost proti tomuto rozhodnutí pro zjevnou neopodstatněnost v srpnu 2010.

Ve druhém řízení sice Okresní soud Praha-východ vyhověl žalobě stěžovatelova klienta a přiznal mu náhradu nákladů řízení, avšak v únoru 2010 rozhodl Krajský soud v Praze o nepřiznání této náhrady pro dobrou víru žalovaného, který nebyl odpovědný za neplatnost smlouvy, jež byla základem pro vyhovění žalobě. Ústavní stížnost byla v únoru 2013 odmítnuta pro zjevnou neopodstatněnost.

Ve třetím řízení žalobce vzal zpět žalobu proti stěžovateli klientovi. Obvodní soud pro Prahu 2 v říjnu 2009 rozhodl nepřiznat žalovanému žádnou náhradu nákladů s tím, že si žalovaný, který byl sám advokátem, najal stěžovatele až po oznámení o zpětvzetí žaloby, aby vymohl náklady. Toto rozhodnutí odvolací soud potvrdil v červnu 2010.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatel tvrdil, že v důsledku nepřiznání náhrady nákladů řízení jeho klientům byl v rozporu s čl. 4 odst. 2 Úmluvy podroben nucené práci, rozhodnutí soudů byla svévolná, a tudíž v rozporu s článkem 6 Úmluvy, a že došlo také k porušení článku 1 Protokolu č. 1, neboť nebylo uspokojeno legitimní očekávání náhrady ze strany jeho klientů.

Soud ohledně první a poslední námitky poznamenal, že vzniklá situace byla přímým důsledkem stěžovatelovy svobodně uzavřené dohody s klienty, a proto k porušení dovolávaných ustanovení nedošlo. Ke druhé námitce Soud podotkl, že stěžovatel nemůže namítat porušení práva na spravedlivý proces, ježto sám nebyl účastníkem řízení, a že stejně chybí náznak zjevné svévole, protiprávnosti nebo jiné nesprávnosti rozhodnutí o nákladech. Stížnost je tudíž zjevně neopodstatněná a musí být odmítnuta.

Rozhodnutí ze dne 22. října 2013 ve věci č. 54337/10 – *Marta Kryžová proti České republice*

Senát páté sekce Soudu jednomyslně odmítl stížnost pro zneužití práva na podání stížnosti, neboť stěžovatelka Soudu zamlčela okolnosti důležité pro objektivní projednání věci.

I. Skutkové okolnosti

V roce 2005 se stěžovatelka obrátila na Okresní soud ve Znojmě se žalobou na určení vlastnického práva. Následně byla osvobozena od soudních poplatků pro řízení před soudem prvního stupně, odvolacím a rovněž dovolacím soudem. V potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech uvedla, že pobírá nízký starobní důchod a vlastní nemovitost.

V roce 2009 stěžovatelka podala ústavní stížnost. Ústavní soud ji vyzval k doplnění návrhu zejména ve světle ustanovení § 30 zákona o Ústavním soudu, které stanoví povinné zastoupení účastníků řízení před Ústavním soudem advokátem. Lhůta pro doplnění návrhu jí byla následně opakovaně prodloužena, jelikož stěžovatelka v mezidobí požádala Českou advokátní komoru o určení advokáta k poskytnutí právní služby bezplatně. Česká advokátní komora v rozhodnutí z února 2010 její návrh odmítla s tím, že majetkové poměry stěžovatelky by odůvodňovaly pouze určení advokáta k poskytnutí právní služby za sníženou odměnu. Na další žádost stěžovatelky Česká advokátní komora reagovala v březnu 2010 tak, že je nutné vzít v potaz finanční sumu ve výši cca 420 tis. Kč, již stěžovatelka obdržela v rámci vypořádání jejích restitučních nároků, a rovněž skutečnost, že stěžovatelka žila ve společné domácnosti s manželem a dcerou.

Ve světle uvedeného rozhodnutí České advokátní komory stěžovatelka s odkazem na usnesení Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 2624/08 vyzvala Ústavní soud k revizi rozhodnutí komory. Ústavní soud takový postup odmítl s tím, že ve věci uvedené spisové značky bylo postupováno na základě výjimečných okolností v rámci dohody mezi Ústavním soudem a komorou z května 2005, v níž komora slíbila u „živých případů“ v souvislosti s novelou zákona o advokacii znovu k žádosti předsedy Ústavního soudu určit advokáta těm stěžovatelům, jimž to předtím odmítla. Ústavní soud zdůraznil, že zákon o Ústavním soudu mu neumožňuje vyzvat Českou advokátní komoru k určení advokáta k poskytnutí právní služby bezplatně. Usnesením z dubna 2010 byla ústavní stížnost stěžovatelky odmítnuta pro neodstranění vad návrhu.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatelka tvrdila, že odmítnutí ze strany Ústavního soudu a České advokátní komory ustanovit jí pro řízení před Ústavním soudem advokáta k poskytnutí právní služby bezplatně představuje porušení jejího práva na přístup k soudu dle čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

Soud vzal v úvahu námitku vlády, že stěžovatelka zamlčela podstatné skutečnosti vztahující se k jejím majetkovým poměrům. Neoznámila totiž vnitrostátním soudům, České advokátní komoře a ani Soudu valnou většinu svého nemovitého majetku, přičemž dle výpisu z katastru nemovitostí jsou stěžovatelka a její manžel vlastníky mnoha lukrativních nemovitostí. Zjištění vlády tak zcela odporovalo tvrzením stěžovatelky o její tíživé finanční situaci.

Soud poukázal na čl. 47 odst. 6 jednacího řádu Soudu, dle kterého je stěžovatel povinen informovat Soud o každé skutečnosti důležité pro projednání stížnosti. Soud uvedl, že neúplné, a tudíž zavádějící, informace mohou znamenat zneužití práva stížnosti, zejména pokud se příslušné informace týkají opravdového jádra případu a není podáno žádné dostatečné vysvětlení pro neposkytnutí informace (*Hadrabová a ostatní proti České republice*, č. 42165/02 a 466/03, rozhodnutí ze dne 25. září 2007).

V daném případě stěžovatelka v řízení před Soudem nepodala žádné vysvětlení ohledně zamlčení informací týkajících se její finanční situace a vlastnictví nemovitostí, přičemž takové informace byly významné pro objektivní posouzení stížnosti. Toto chování Soud považoval za zneužití práva na podání stížnosti a stížnost odmítl jako nepřijatelnou.

Rozhodnutí ze dne 10. prosince 2013 ve věci č. 43549/10 – Jitka Zběžková proti České republice

Senát páté sekce Soudu dospěl jednomyslně k závěru, že stížnost poukazující na vady řízení o určení otcovství, v němž stěžovatelka vystupovala jako vedlejší účastník, musí být s ohledem na vývoj po podání žaloby pro zmatečnost odmítnuta dílem pro zjevnou neopodstatněnost, dílem pro nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy.

I. Skutkové okolnosti

Stěžovatelčin otec zemřel v roce 2004, následně se přihlásila jistá M. s tím, že je nemanželským dítětem zůstavitele. Notář pověřený dědickým řízením ji vyzval k zahájení řízení o určení otcovství.

Zemřelému byla Obvodním soudem pro Prahu 5 ustanovena opatrovnice K. V lednu 2005 přiznal Obvodní soud pro Prahu 10 stěžovatelce postavení vedlejšího účastníka na straně zůstavitele a rozsudkem z června 2008 určil otcovství zemřelého k M., a to na základě jeho čestného prohlášení z roku 1973; provedení testu DNA stěžovatelka odmítla. Stěžovatelka se odvolala, avšak v září 2009 Městský soud v Praze její odvolání odmítl, neboť s ním K. jako hlavní účastnice na straně zemřelého nevyslovi-la souhlas. Stěžovatelka následně podala ústavní stížnost mimo jiné s tím, že nalézací soud chyboval při provádění důkazů, existují výhrady vůči osobě K. a odvolání nemělo být odmítnuto. Ústavní soud stížnost odmítl pro zjevnou neopodstatněnost ve vztahu k rozhodnutí městského soudu a pro opožděnost ve vztahu k rozhodnutí obvodního soudu. Odvolání totiž nebylo odmítnuto z důvodů závisel-jících na uvážení městského soudu a stěžovatelce nic nebránilo vyžádat si souhlas opatrovnice před podáním odvolání a pak případně podat ústavní stížnost.

Stěžovatelka později napadla rozhodnutí městského soudu žalobou pro zmatečnost s tím, že mělo být její odvolání projednáno, když s tím opatrovnice sama nevyjádřila nesouhlas. Nejvyšší soud v prosinci 2012 zrušil zamítavá rozhodnutí městského soudu a Vrchního soudu v Praze založená opět na nedostatku souhlasu opatrovnice s podáním žaloby pro zmatečnost, přičemž uvedl, že souhlas opatrovnice tu nebyl nutný, že opatrovníkem lze ustanovit pouze osobu, jejíž zájmy nejsou v rozporu se zájmy opatrovance, a že bylo třeba rozhodnutí o ustanovení opatrovnice řádně doručit dědicům.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatelka s odkazem na čl. 6 odst. 1 Úmluvy předně poukazovala na částečné odmítnutí své ústavní stížnosti pro opožděnost a dále napadala údajná porušení práva na spravedlivý proces v řízení o určení otcovství při provádění důkazů, ustanovení opatrovníka a odmítnutí jejího odvolání z čistě formálních důvodů.

Co se týče postupu Ústavního soudu, Soud poté, co zamítl námitku, kterou vláda uplatnila vůči slučitelnosti *ratione materiae* této části stížnosti s článkem 6 Úmluvy, poukázal na vývoj ve věci, k němuž došlo po podání stížnosti, zejména na závazný právní názor Nejvyššího soudu o vadném ustanovení opatrovnice. To nejspíše povede k opětovnému otevření řízení o určení otcovství. Městský soud by tak měl projednat podstatu námitek, které stěžovatelka chtěla uplatnit u Ústavního soudu, na který se stěžovatelka bude moci poté případně znovu obrátit. Podle Soudu je tato část stížnosti již bezpředmětná, a tudíž zjevně neopodstatněná ve smyslu čl. 35 odst. 3 písm. a) Úmluvy, a musí být proto odmítnuta.

Ostatní stěžovatelčiny námitky na poli práva na spravedlivý proces se pak ve světle uvedeného vývoje jeví jako předčasné. Ve vztahu k nim tedy nebyly vyčerpány vnitrostátní prostředky nápravy, jak to požaduje čl. 35 odst. 1 Úmluvy, a z toho důvodu musí být odmítnuty.

PŘÍLOHA Č. 3: KANCELÁŘ VLÁDNÍHO ZMOCNĚNCE

V roce 2013 v kanceláři vládního zmocněnce pro zastupování České republiky před Evropským soudem pro lidská práva, která je součástí Ministerstva spravedlnosti (viz ustanovení § 11 odst. 5 zákona č. 2/1969 Sb., ve znění zejména zákona č. 135/1996 Sb.) a jejíž postavení a činnost se dále řídí zejména zákonem č. 186/2011 Sb., o poskytování součinnosti pro účely řízení před některými mezinárodními soudy a jinými mezinárodními kontrolními orgány, a Statutem vládního zmocněnce pro zastupování České republiky před Evropským soudem pro lidská práva, schváleným usnesením vlády ze dne 17. srpna 2009 č. 1024, působili:

JUDr. Vít Alexander Schorm	vládní zmocněnec	
Mgr. Petr Konůpka	zástupce vládního zmocněnce	
Ing. Bc. Ota Hlinomaz, LL.M.	odborný referent	
Mgr. Taťána Jančárková, LL.M.	odborná referentka	
JUDr. Miluše Kindlová, Ph.D.	odborná referentka	do 30. dubna 2013
Mgr. Viktor Kundrák	odborný referent	
Mgr. Eva Petrová	odborná referentka	
Mgr. Vladimír Pysk	odborný referent	od 5. srpna 2013
Kateřina Holá	pracovnice sekretariátu	

Kancelář vládního zmocněnce sídlí na adrese Na Děkanec 3, Praha 2. Lze ji kontaktovat:

- telefonicky na čísle 221 997 437,
- telefaxem na čísle 221 997 445 a
- elektronickou poštou na adrese kvz@msp.justice.cz.

PŘÍLOHA Č. 4:

METODIKA ZPRACOVÁNÍ STATISTIKY AGENDY STÍŽNOSTÍ

Při zpracování údajů o stížnostech oznámených vládě do jednotlivých kategorií v grafu uvedeném v úvodu této zprávy byla použita následující metodika.

Počítá se každá registrovaná stížnost zasláná vládě České republiky zvlášť, ať už Soud žádal o stanovisko k její přijatelnosti a odůvodněnosti (což byl případ více než 99 % stížností) nebo ne, bez ohledu na to, zda byla kauza určitého stěžovatele postupně registrována v několika stížnostech. U stížností také není brán zřetel na počet stěžovatelů, kteří je podali.

Rozsudky o smírném urovnání, kterým předcházela rozsudek ve věci samé (jehož závěrem bylo konstatování porušení Úmluvy), se v tomto přehledu neobjevují mezi uzavřenými smíry; tyto případy figurují pouze v kategorii stížností, u nichž bylo shledáno porušení Úmluvy (týká se kauz *Zich a ostatní, Otava a Diallo*). Obdobně to platí pro případy, v nichž byl napřed vydán odsuzující rozsudek ve věci samé a teprve později odsuzující rozsudek ke spravedlivému zadostiučinění (*Chadimová, Družstevní záložna PRAHA, Forminster Enterprises Limited, Rodinná záložna, spořitelní a úvěrní družstvo, Žáková*⁴³).

Kategorie stížností, v nichž nebylo zjištěno žádné porušení Úmluvy, zahrnuje jak rozsudky o neporušení (senátní rozsudek ve věci *D. H. a ostatní* o neporušení tu ovšem není započítán; byl totiž překonán rozsudkem velkého senátu, jehož závěrem bylo konstatování porušení Úmluvy, stejně tak není zahrnut senátní rozsudek ve věci *Rohlena*, neboť tato kauza byla postoupena velkému senátu, jenž dosud nerozhodl), tak konečná rozhodnutí o nepřijatelnosti stížností. Je namístě upozornit na to, že počet stížností neodpovídá počtu rozhodnutí nebo rozsudků o nich vydaných, protože jednotlivé rozsudky nebo rozhodnutí mohou řešit současně více stížností (např. ve věcech *Krejčíř a Kohlhofer a Minarik* bylo dvěma rozsudky rozhodnuto po řadě o dvou a třech stížnostech) a není navíc rozlišováno, zda v rozsudku, který řeší více stížností, byly některé prohlášeny za nepřijatelné nebo nedůvodné, zatímco u jiných Soud konstatoval porušení Úmluvy (např. *BENet Praha, spol. s r. o.*), někdy je registrace do více stížností spíše dílem náhody (např. *Konečný* nebo *Macready*).

Je také třeba zohlednit skutečnost, že některé stížnostní námitky mohou být v rozsudku o porušení shledány za odůvodněné, zatímco jiné nikoli. Ani tyto nuance nejsou v grafu zachyceny.

Kategorie uznání porušení zahrnuje případy, kdy řízení skončilo jednostranným prohlášením vlády.

⁴³ Rozsudek ke spravedlivému zadostiučinění v této věci, který naváže na rozsudek ve věci samé z roku 2013, teprve vydán bude.

OBSAH

ÚVOD	3
I. NALÉZACÍ ČÁST AGENDY STÍŽNOSTÍ.....	5
1.1. ROZHODNUTÍ SOUDU O STÍŽNOSTECH PROTI ČESKÉ REPUBLICE.....	5
1.1.1. ODSUZUJÍCÍ ROZSUDKY	5
1.1.2. ROZSUDKY O NEPORUŠENÍ ÚMLUVY A ROZHODNUTÍ O NEPŘIJATELNOSTI.....	6
1.1.2.1. Rozsudky o neporušení Úmluvy	6
1.1.2.2. Rozhodnutí o odmítnutí stížností	6
1.1.3. STÍŽNOSTI, O NICHŽ BYLO ŘÍZENÍ ZASTAVENO.....	8
1.1.3.1. Smírně urovnané případy.....	8
1.1.3.2. Případy uzavřené jednostranným prohlášením vlády	8
1.1.3.3. Stížnosti vzaté zpět.....	9
1.2. NOVĚ OZNÁMENÉ STÍŽNOSTI A JINÉ AKTIVITY V ŘÍZENÍ PŘED SOUDEM	9
1.2.1. NOVĚ OZNÁMENÉ STÍŽNOSTI.....	9
1.2.2. JINÉ AKTIVITY V ŘÍZENÍ PŘED SOUDEM	10
II. VYKONÁVACÍ ČÁST AGENDY STÍŽNOSTÍ.....	11
2.1. VĚCI, V NICHŽ BYL DOHLED NAD VÝKONEM UZAVŘEN	11
2.2. INDIVIDUÁLNÍ OPATŘENÍ K NÁPRAVĚ.....	12
2.2.1. OBNOVA ŘÍZENÍ U ÚSTAVNÍHO SOUDU.....	12
2.2.2. ANALÝZA POTŘEBY A MOŽNOSTI DALŠÍCH INDIVIDUÁLNÍCH OPATŘENÍ.....	13
2.3. OBECNÁ OPATŘENÍ K NÁPRAVĚ	13
2.3.1. PŘÍPADY S TRVAJÍCÍ POTŘEBOU PŘIJETÍ OBECNÝCH OPATŘENÍ.....	14
2.3.1.1. Vzdělávání romských dětí šest let po rozsudku velkého senátu	14
2.3.1.2. Další rozsudky, u nichž přetrvává potřeba přijmout obecná opatření k nápravě	15
2.3.2. PŘÍPADY BEZ TRVAJÍCÍ POTŘEBY PŘIJETÍ OBECNÝCH OPATŘENÍ	17
DOSLOV.....	18
PŘÍLOHA Č. 1: ANOTACE ODSUZUJÍCÍCH ROZSUDKŮ	21
Rozsudek ze dne 21. února 2013 ve věci č. 3252/09 – <i>Vecek proti České republice</i>	21
Rozsudek ze dne 20. června 2013 ve věci č. 23944/04 – <i>Eremiášová a Pechová proti České republice</i> (revize) ..	22
Rozsudek ze dne 25. července 2013 ve věci č. 32133/11 – <i>Kummer proti České republice</i>	23
Rozsudek ze dne 5. září 2013 ve věci č. 9815/10 – <i>Čepek proti České republice</i>	25
Rozsudek ze dne 3. října 2013 ve věci č. 2000/09 – <i>Žáková proti České republice</i>	26
Rozsudek ze dne 17. října 2013 ve věci č. 65303/10 – <i>Budrevich proti České republice</i>	28
Rozsudek ze dne 31. října 2013 ve věci č. 42937/08 – <i>Janyr proti České republice</i>	30
Rozsudek ze dne 19. prosince 2013 ve věci č. 40280/12 – <i>Vaculík proti České republice</i>	32
Rozsudek ze dne 19. prosince 2013 ve věci č. 380/11 – <i>Lošťák proti České republice</i>	33
PŘÍLOHA Č. 2: ANOTACE ZAMÍTAVÝCH ROZSUDKŮ NEBO ODMÍTAVÝCH ROZHODNUTÍ....	35
Rozhodnutí ze dne 15. ledna 2013 ve věci č. 30073/06 – <i>Hanzl a Špadrna proti České republice</i>	35
Rozhodnutí ze dne 15. ledna 2013 ve věci č. 73093/11 – <i>Fuksa proti České republice</i>	37
Rozhodnutí ze dne 22. ledna 2013 ve věci č. 38633/08 – <i>Andrle proti České republice</i>	37
Rozhodnutí ze dne 29. ledna 2013 ve věci č. 3794/08 – <i>Umlaufová proti České republice</i>	39

Rozhodnutí ze dne 5. března 2013 ve věcech č. 38817/04 a 1458/07 – <i>Vomočil proti České republice</i> a <i>Art 38, a. s., proti České republice</i>	41
Rozsudek ze dne 18. dubna 2013 ve věci č. 59552/08 – <i>Rohlena proti České republice</i>	44
Rozhodnutí ze dne 4. června 2013 ve věci č. 18136/11 – <i>Melich a Beck proti České republice</i>	45
Rozsudek ze dne 20. června 2013 ve věci č. 57404/08 – <i>Lavrechov proti České republice</i>	47
Rozhodnutí ze dne 2. července 2013 ve věci č. 10932/11 – <i>Pospíšil proti České republice</i>	48
Rozhodnutí ze dne 2. července 2013 ve věci č. 61927/11 – <i>Šupová a ostatní proti České republice</i>	49
Rozhodnutí ze dne 10. září 2013 ve věci č. 1002/09 – <i>Orel – Jednota Hranice proti České republice</i>	49
Rozhodnutí ze dne 10. září 2013 ve věci č. 15759/10 – <i>Seiler proti České republice</i>	51
Rozhodnutí ze dne 17. září 2013 ve věci č. 11179/06 – <i>Morawetz proti České republice</i>	52
Rozhodnutí ze dne 17. září 2013 ve věci č. 36687/09 – <i>Šumbera proti České republice</i>	52
Rozhodnutí ze dne 24. září 2013 ve věci č. 68198/10 – <i>Nespala proti České republice</i>	53
Rozhodnutí ze dne 22. října 2013 ve věci č. 54337/10 – <i>Kryžová proti České republice</i>	54
Rozhodnutí ze dne 10. prosince 2013 ve věci č. 43549/10 – <i>Zběžková proti České republice</i>	55
PŘÍLOHA Č. 3: KANCELÁŘ VLÁDNÍHO ZMOCNĚNCE	57
PŘÍLOHA Č. 4: METODIKA ZPRACOVÁNÍ STATISTIKY AGENDY STÍŽNOSTÍ	59
OBSAH	61

Zpráva za rok 2013 o stavu vyřizování individuálních oznámení podaných proti České republice k Výboru OSN pro lidská práva

Kancelář vládního zmocněnce pro zastupování České republiky před Evropským soudem pro lidská práva v rámci Ministerstva spravedlnosti jménem České republiky vyřizuje agendu individuálních oznámení podaných proti České republice k Výboru OSN pro lidská práva (dále jen „Výbor“), který je kontrolním orgánem Mezinárodního paktu o občanských a politických právech (dále jen „Pakt“).

Do konce roku 2013 bylo České republice postoupeno ke stanovisku celkem 60 oznámení,¹ některá z nich se týkala více osob.²

Podobně jako předešlé zprávy o případech individuálních oznámení proti České republice před Výborem, předkládané vládě pravidelně od roku 2004 vždy za uplynulý kalendářní rok, obsahuje tato zpráva jen stručné informace o změnách, k nimž v dané agendě ve sledovaném období došlo.

Výbor během roku 2013 nevydal vůči České republice žádný názor (*views*) a přijal jen jediné rozhodnutí (*decision*), a sice:

- rozhodnutí ze dne 24. července 2013 o oznámení č. 1809/2008 *V. B. (Viera Beňová)*³ *proti České republice*, které se týkalo údajně diskriminačního zacházení při přiznávání náhrady ušlého zisku za dobu strávenou ve vazbě a bylo odmítnuto jako nepodložené (viz příloha).

Výbor vládě v roce 2013 nezaslal k zaujetí stanoviska žádné oznámení.

V současnosti tedy probíhá řízení před Výborem o dvou oznámeních, a sice:

- oznámení č. 1961/2010 – *Christian Kudlich a ostatní proti České republice* a
- oznámení č. 1967/2010 – *Karel Schäfer a Ernst Schäfer proti České republice*,

která se týkají tvrzené diskriminace v důsledku vyloučení možnosti podávat žaloby na určení vlastnictví namísto restitučních žalob.

¹ Dvě oznámení byla v minulosti odmítnuta bez stanoviska vlády.

² Uvedený počet 60 komunikovaných oznámení je teoreticky možno zvýšit o jednu položku, protože jedno oznámení bylo zapsáno dvakrát.

³ Výbor začal svá rozhodnutí anonymizovat.

Implementace názorů Výboru v České republice

V této oblasti nenastaly na straně České republiky žádné znatelné změny (implementace názorů, v nichž bylo konstatováno porušení zákazu diskriminace restituční podmínkou státního občanství, realizována není) a lze plně odkázat na naše předchozí zprávy o stavu vyřizování individuálních oznámení, včetně tam uvedených pasáží věnovaných určité problematičnosti tohoto setrvalého postoje.

Problematika implementace a závaznosti názorů Výboru byla otevřena během projednávání Třetí periodické zprávy České republiky o plnění závazků z Paktu na 108. zasedání Výboru ve dnech 16. až 17. července 2013 v Ženevě, aniž jí byla věnována tak velká pozornost, jako tomu bylo v průběhu projednání Druhé periodické zprávy České republiky před Výborem v roce 2007.⁴ Konkrétně, Výbor se již podrobně nezabýval tématem restituční podmínky státního občanství, za kterou byla Česká republika v řadě názorů Výboru v minulosti kritizována.

Jeden z členů Výborů podotkl, že v kontextu České republiky se jedná o citlivé téma. Výbor kladl otázky, zda Česká republika stále nepovažuje názory Výboru za právně závazné a co dělá pro jejich implementaci, a to i těch, ve kterých Výbor shledal porušení zákazu diskriminace restituční podmínkou státního občanství. Bylo mimo jiné zdůrazněno, že vnitrostátní soudy nemohou rozhodovat v rozporu s názory Výboru, když je Pakt součástí českého právního řádu. Na druhou stranu není bez zajímavosti, že jeden z členů Výboru zmínil nedávnou změnu přístupu Výboru k projednávaným oznámením proti České republice týkajícím se restituční podmínky státního občanství, která spočívá v tom, že u takových oznámení zohlednil značné prodlení, s jakým byla podána, a začal je odmítat pro zneužití práva podat oznámení.

V návaznosti na obecné otázky ohledně implementace názorů Výboru delegace popsala implementační mechanismus existující na vnitrostátní úrovni s koordinační funkcí kanceláře vládního zmocněnce, s odkazem na některá relevantní ustanovení zákona č. 186/2011 Sb. spolu s vysvětlením, že tento zákon se nevztahuje pouze na implementaci rozsudků Evropského soudu pro lidská práva, ale obdobně i na názory Výboru.

Delegace potvrdila, že se pozice vlády k otázce restituční podmínky státního občanství nezměnila.

Ke stavu implementace jednotlivých názorů Výboru delegace poukázala na to, že v období relevantním pro třetí periodický přezkum před Výborem, tedy v období od poloviny roku 2005 do současnosti, pakliže Výbor konstatoval porušení Paktu, jednalo se výhradně o článek 26 Paktu z důvodu porušení zákazu diskriminace restituční

⁴ Více viz Zpráva za rok 2007 o stavu vyřizování individuálních oznámení podaných proti České republice k Výboru OSN pro lidská práva, č. j. 685/08, předložená vládě pro informaci dne 21. května 2008

podmínkou státního občanství. V ostatních případech Výbor buď prohlásil oznámení za nepřijatelné pro zneužití práva podat oznámení, nebo řízení zastavil, jelikož oznamovatel přestal reagovat. Nelze tudíž hovořit o celkové nefunkčnosti implementačního mechanismu, ale pouze o nezměněné pozici České republiky k problematice restituční podmínky státního občanství.

Delegace relativizovala přímou otázku na postoj České republiky k právní závaznosti názorů Výboru s tím, že ani samotný Výbor se ve svém autoritativním výkladu Paktu nevyjádřil zcela jasně k tomu, zda lze považovat názory Výboru za právně závazné.

V Závěrečných doporučeních Výboru je problematice implementace a závaznosti názorů Výboru věnován bod 6. Výbor tu sice zohledňuje legislativní opatření přijatá státem pro zlepšení koordinace implementace názorů Výboru, nicméně opět vyjadřuje znepokojení nad trvajícím neschopností státu názory Výboru implementovat, zejména četné případy týkající se restituce majetku dle zákona č. 87/1991 Sb., a připomíná, že přistoupením k prvnímu Opčnímu protokolu stát uznal příslušnost Výboru přijímat a zkoumat stížnosti od osob ve své jurisdikci a že neimplementace názorů Výboru by mohla mít za následek zpochybnění závazku státu podle Opčního protokolu.

Příloha

Anotace rozhodnutí Výboru OSN pro lidská práva ze dne 24. července 2013 ve věci oznámení č. 1809/2008 – V. B. proti České republice

Výbor OSN pro lidská práva (dále jen „Výbor“) dospěl k závěru, že oznámení vznesené na poli článku 26 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech (dále jen „Mezinárodní pakt“), který zaručuje právo na stejnou ochranu zákona bez jakékoli diskriminace, je nepřijatelné ve smyslu článku 2 Opčního protokolu k Mezinárodnímu paktu pro nedostatek důvodů.

1. Okolnosti případu

Oznamovatelka, česká státní občanka romského původu, byla v srpnu 2002 obviněna z pokusu vraždy svého druha a vzata do vazby, z níž byla propuštěna v říjnu 2002. Rozsudkem Městského soudu v Praze z dubna 2003 byla stěžovatelka v plném rozsahu zproštěna obžaloby.

V červnu 2003 se stěžovatelka obrátila na Ministerstvo spravedlnosti s žádostí o náhradu ušlého zisku dle § 30 zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci nezákonným rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, v tehdy platném znění, dle něhož se poskytovala náhrada ušlého zisku za každý měsíc strávený ve vazbě ve výši 5 tis. Kč. Její žádost byla odmítnuta s odůvodněním, že přiznání náhrady ušlého zisku je podmíněno vznikem majetkové škody, což není případ stěžovatelky, neboť tato byla v době vzetí do vazby nezaměstnaná. Žaloba, již se stěžovatelka obrátila na soud tvrdíc, že jí přísluší předmětná náhrada z důvodu ztráty příležitosti najít si zaměstnání po dobu strávenou ve vazbě, byla zamítnuta. Ústavní stížnost stěžovatelky byla odmítnuta pro zjevnou neopodstatněnost.

2. Odůvodnění rozhodnutí Výboru

V řízení před Výborem stěžovatelka tvrdila, že se stala v rozporu s článkem 26 Mezinárodního paktu obětí diskriminace namířené proti nezaměstnaným osobám, neboť dle vnitrostátní právní úpravy a soudní praxe je přiznání náhrady ušlého zisku dle předmětného ustanovení vázáno na existenci skutečné majetkové škody vzniklé v důsledku ztráty příjmů ze zaměstnání, aniž je zohledněno, že po dobu strávenou ve vazbě jsou nezaměstnané osoby zbaveny možnosti hledat nové zaměstnání. Stěžovatelka dále s odkazem na statistiky Evropské komise proti rasismu a netoleranci (ECRI), dle nichž dosahuje míra nezaměstnanosti příslušníků romské komunity v České republice 70 % oproti obecné míře nezaměstnanosti oscilující mezi 7-10 %,

tvrdila, že byla nepřímo diskriminována na základě svého etnického původu, neboť je obecně známou skutečností, že příslušníci romského etnika jsou dlouhodobě znevýhodněni na pracovním trhu, v důsledku čehož jsou též následně vyňati z poskytnutí náhrady ušlého zisku dle předmětného ustanovení.

Výbor předně připomněl, že není jeho úkolem vykládat vnitrostátní právo, zkoumat skutkové okolnosti případu a hodnotit důkazy, ledaže bylo zjištěno, že vnitrostátní soudy postupovaly způsobem zjevně svévolným nebo řízení vyústilo v odepření spravedlnosti. V postupu, kdy vnitrostátní soudy vyložily napadené ustanovení v tom smyslu, že o poskytnutí náhrady ušlého zisku jsou oprávněny žádat pouze osoby, které vzetím do vazby utrpěly majetkovou škodu spočívající ve ztrátě příjmu ze zaměstnání, jakož i osoby, které s ohledem na předchozí jednání mohly důvodně předpokládat, že bezprostředně vstoupí do pracovněprávního vztahu, Výbor neshledal znaky libovůle.

Pokud jde o druhou námitku stěžovatelky, Výbor, aniž rozporoval přesnost statistických údajů předložených stěžovatelkou, dospěl k závěru, že tyto údaje bez dalšího nepostačují k tomu, aby šlo stěžovatelku označit za oběť přímé či nepřímé diskriminace na základě etnického původu.

Oznámení stěžovatelky proto Výbor prohlásil s odkazem na článek 2 Opčního protokolu k Paktu za nepřijatelné pro nedostatek důvodů.